

**energiavirasto
energimyndigheten**

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.

Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av Energimyndigheten.

This is a document that has been electronically signed by the Energy Authority.

Asiakirjan päivämäärä on:

30.11.2023

Dokumentet är daterat:

30.11.2023

The document is dated:

30.11.2023

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name:

Jarno Lamponen

Pvm / Datum / Date:

30.11.2023

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name:

Simo Nurmi

Pvm / Datum / Date:

30.11.2023

Tämä asiakirja koostuu seuraavista osista:

- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat [Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta.](#) >

Detta dokument består av följande delar:

- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument [Det signerade dokumentet börjar på nästa sida.](#) >

This document contains:

- Front page (this page)
- The original document(s) [The signed document follows on the next page](#) >

Fingrid Oyj
PL 530
00101 Helsinki

Tasevastaavien ehdot ja edellytykset sekä maksujen määrätymisperiaatteet

Asianosainen

Fingrid Oyj

Vireilletulo

30.5.2023

Ratkaisu

Energiavirasto vahvistaa tämän päätöksen liitteenä olevat tasevastaavien ehdot Fingrid Oyj:n noudatettaviksi viimeistään 30.11.2024.

Energiavirasto vahvistaa tämän päätöksen liitteenä olevat maksujen määrätymisperiaatteet Fingrid Oyj:n noudatettaviksi viimeistään 12 kuukauden kuluessa tämän päätöksen antamisesta.

Energiavirasto velvoittaa Fingrid Oyj:n toimittamaan Energiavirastoon selvityksen tuotannon huomioimisesta vakuuksien määrätymiseen sekä selvityksen perusteella täsmennetyt vakuuksien määrätymisperiaatteet Energiaviraston vahvistettaviksi 30.5.2024 mennessä.

Energiavirasto velvoittaa Fingrid Oyj:n toimittamaan Energiavirastoon selvityksen asettavien vakuusvaateiden täyttämisen määräajasta sekä selvityksen perusteella täsmennetyt vakuuksien määrätymisperiaatteet Energiaviraston vahvistettaviksi 30.5.2024 mennessä.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Selostus asiasta

Energiavirasto velvoitti 22.2.2023 antamallaan päätöksellä (drno 470/040303/2022) Fingrid Oyj:n (jäljempänä myös Fingrid) toimittamaan Energiavirastoon vahvistettavaksi tasevastaaville asetettavien vakuusvaateiden määrätymisen perusteet 30.5.2023 mennessä. Energiavirasto katsoi, että tasevastaaville asetettavien vakuusvaateiden määrätymisen perusteet ovat olennainen osa tasevastaavan toimintaedellytysten perusteita. Siten tasevastaaville asetetta-

vat vakuusvaateet ja niiden määräytymisen perusteet ovat tasehallinnan suunta-
viivojen 18 artiklan tarkoittamia ehtoja ja edellytyksiä, jotka Energiaviraston tulee
etukäteen vahvistaa Fingridin noudatettaviksi.

Energiavirasto pyysi Fingridiä huomioimaan ehdotuksessaan Energiaviraston syk-
sillä 2022 järjestämässä julkisessa kuulemisessa esitetyt kommentit, joissa esi-
tettiin huolia vakuuksien määräytymisessä monelta osin. Pääosin vastauksissa ei
pidetty nykyisellään asettavia vakuusvaateita oikeasuhtaisena ja osin vaateita ei
pidetty kohtelevan pieniä ja suuria toimijoita tasapuolisesti. Lisäksi vastauksissa
esitettiin konkreettisia parannusehdotuksia vakuuksien määräytymiseen esimer-
kiksi tuotannon huomioimisen osalta.

Fingridin ehdotus

Fingrid toimitti 30.5.2023 vahvistettavaksi tasevastaavien ehdot ja maksujen
määräytymisperiaatteet sisältäen tasevastaaville asetettavien vakuusvaateiden
määräytymisen sekä lisäyksen aFRR energiamarkkinan huomioimisesta tasepoik-
keamien hinnoittelussa.

Energiavirasto ei ole ennen tätä päätöstä vahvistanut tasevastaaville asettavia
vakuusvaateita.

Fingridin mukaan nykyisellään pohjoismainen vakuusmalli on sovittu tasevastaava-
van ja taseselvitysyrityksen eSett välisessä taseselvityssopimuksessa. Kunkin tase-
vastaavan on asetettava vakuus siltä varalta, että tasevastaava ei pysty täyttä-
mään taloudellisia velvoitteitaan. Vakuuksilla varmistetaan järjestelmävastaava
Fingridin päätehtävien toiminta riskien realisoituessa. Fingridin mukaan vakuus
asetetaan sitä tilannetta vastaan, että tasevastaavan hankinta loppuu kokonaan
tai osittain. Tasevastaavan hankinta voi olla sähkön tuotantoa tai ostoa. Lisäksi
vakuudella katetaan tasevastaavien suorittamatta olevista velvoitteista aiheutuva
vastapuoliriski.

Fingridin mukaan pohjoismaisessa taseselvityksessä käytetään dynaamista va-
kuusmallia. eSett laskee vakuusvaatimukset viikoittain uusimman tase- ja hinta-
tiedon perusteella ja hallinnoi tasevastaavien asettamia vakuuksia. eSett seuraa
riskitilannetta viikon aikana ja laskee vakuusvaateet tarvittaessa uudelleen. Va-
kuusvaateet kasvavat ja pienenevät dynaamisesti markkinatilanteen muuttuessa,
jolloin vakuuden suuruus vastaa mahdollisimman hyvin todellista vastapuoliriskiä.
Vastapuoliriski vaihtelee yli ajan riippuen hintatasoista ja tuotannon ja kulutuksen
volyymeista.

Fingridin mukaan vastapuoliriski koostuu seuraavista osista:

1. Taseselvitysajaksot, joilta taseselvityssummat on laskutettu, mutta ei vielä mak-
settu.
2. Taseselvitysajaksot, joilta taseselvityssummat ovat tiedossa, mutta niitä ei ole
vielä laskutettu.
3. Taseselvitysajaksot, joiden aikana tasevastaava on ollut aktiivinen, mutta joiden
osalta tasepoikkeamia ei tiedetä. Vain kaupat ja tasepoikkeamakorjaukset tiede-
tään.

4. Tulevat taseselvitysjaksot, joiden aikana tasevastaava on aktiivinen, mutta joiden osalta tasevastaavan toiminnasta ei ole vielä tietoa. Fingridin mukaan tämä on otettava huomioon, koska on olemassa riski, että taloudellisissa vaikeuksissa oleva tasevastaava voisi luistaa velvoitteistaan sähkömarkkinoilla ja kerryttää merkittävästi suurempia tasepoikkeamia kuin normaalisti, kunnes tämä huomataan ja estetään.

Fingridin mukaan vakuusvaadetta laskettaessa lopulliset taseselvitystiedot ovat saatavilla vain osille 1. ja 2. Kokonaistilanne on siksi arvioitava parhaimpien tähän tarkoitukseen saatavilla olevien tietojen perusteella.

Fingridin mukaan vakuuslaskennan vakiokaavaan voidaan tehdä muutoksia silloin, kun se ei vastaa osapuolen vastapuoliriskiä. Vakuusvaateita voidaan muuttaa esimerkiksi yleisten lomapäivien, viivästyneiden maksujen, markkinoiden muutosten ja sähköpörssimarkkinoiden laskelmien viiveiden takia. Lisäksi vakuusvaateet voidaan laskea eri kaavalla tilanteissa, joissa vakiokaavaa ei voida soveltaa tietyille tasevastaavalle tai se ei vastaa tasevastaavan vastapuoliriskiä.

Fingridin mukaan normaalioloissa tasevastaavan vakuusvaade lasketaan nykyisin seuraavan kaavan mukaisesti:

$$\text{Vakuusvaade} = 3 * (S1 + S2) + m * (V1 + V2) * P$$

S1 = kolmen viimeksi laskutetun viikon viikoittaisten laskutettujen volyymimaksujen ja tasepoikkeaman volyymimaksujen summien keskiarvo, sisältäen mahdollisen arvonlisäveron

S2 = kolmen viimeksi laskutetun viikon viikoittaisten laskutettujen tasepoikkeamien summien keskimääräiset itseisarvot, sisältäen mahdollisen arvonlisäveron

V1 = kulutusvolyyymi seitsemältä viimeksi selvitetyltä päivältä

V2 = kahdenvälisen kauppojen ja sähköpörssikauppojen myynnit seitsemältä viime päivältä, joilta volyymit ovat saatavilla

Voimassa olevassa vakuuslaskennassa m-painokerroin määräytyy seuraavasti:

- 3/7 (V1+V2):n osuudelle, joka on korkeintaan 80 000 MWh

- 1/7 (V1+V2):n osuudelle, joka ylittää 80 000 MWh mutta on korkeintaan 400 000 MWh

- 0 (V1+V2):n osuudelle, joka ylittää 400 000 MWh

Fingrid esittää m-painokertoimeen muutosta niin, että se olisi

- 5/14 (V1+V2):n osuudelle, joka on korkeintaan 400 000 MWh

- 1/7 (V1+V2):n osuudelle, joka ylittää 400 000 MWh

P = markkinatasealueen tasepoikkeaman hinnan keskihinta seitsemältä viime päivältä, joilta hinnat ovat saatavilla (alkaen 7 päivää ennen kuluvaa päivää ja päät-

tyen kuluvaan päivää edelliseen päivään). Fingrid esittää, että jatkossa tasepoikkeaman hinnan ollessa negatiivinen käytetään kyseisen taseselvitysjakson osalta keskihinnan laskennassa arvoa nolla.

Fingridin mukaan kaavan ensimmäisen osan $[3 * (S1 + S2)]$ tavoite on kattaa maksamattomat tasepoikkeamat, jotka ovat kertyneet kuluvaan päivään mennessä, mutta joita ei ole vielä maksettu. Maksamattomien summien ajanjakson pituus vaihtelee, mutta se on keskimäärin noin kolme viikkoa. Näistä kahdelta viimeiseltä viikolta taseselvitystiedot eivät ole vielä lopullisia, eivätkä ne siksi ole käytettävissä vakuusvaateen laskentaa varten. Sen sijaan vakuusvaateen laskenta perustuu kolmen viimeksi laskutetun viikon tietoihin. Tämä tarkoittaa sitä, että vakuusvaade pohjautuu enimmäkseen tietoihin, jotka ovat vanhempia kuin suorittamatta olevat summat. Sen vuoksi vakuusvaade ei edusta suoraan laskentahetkellä suorittamatta olevia summia, mutta on ennemminkin arvio siitä, mitä nämä summat voisivat olla saatavilla olevien tietojen perusteella.

Fingridin mukaan kaavan toinen ehto $[m * (V1 + V2) * P]$ antaa arvion tulevaa aikaa koskevasta osuudesta, eli tasepoikkeamista, joita väärinkäytökseen syyllistytävä tasevastaava voisi kerryttää tästä hetkestä eteenpäin siihen asti, kunnes epänormaali käyttäytyminen huomattaisiin ja tasepoikkeamien kertyminen voitaisiin estää.

Fingridin mukaan ennustettavan jakson pituus on suunnilleen yksi päivä arkipäivisin, mutta ennustettavan jakson pituus kasvaa kolmeen päivään perjantaina, koska seuranta ei tehdä samalla tavalla viikonloppuisin. Ennustettavan jakson pituuden lisäksi pitää huomioida asian varmistukseen, selvitykseen ja toimenpiteisiin kuluva aika. Tämän takia kaavassa käytetään kerrointa 5/14, joka vastaa noin 2,5 päivää viikossa. Suurimmille tasevastaaville käytetään pienempää kerrointa 1/7 400 000 MWh:n ylittäväältä osalta, koska suurempien tasevastaavien mahdolliset väärinkäytökset on helpompi havaita, ja siten nopeampi estää. Pienempi kerroin myös rajoittaa huomattavan suurien vakuusvaateiden muodostumisen suurimpien tasevastaavien kohdalla.

Fingridin toimittaman kuvauksen mukaan vahvistettavaksi esitetyissä ehdoissa ja edellytyksissä on huomioitu tasehallinnan suuntaviivojen 3 artiklan mukaiset tavoitteet. Fingridin mukaan esitetyt muutokset liittyvät ehtojen ja edellytysten yksityiskohtiin eivätkä ole ristiriidassa tasehallinnan suuntaviivojen tavoitteiden kanssa. Fingridin mukaan tasevastaavien ehtojen osalta se on huomionnut tasehallinnan suuntaviivojen tavoitteista artiklan 3(2) a) mukaisen tavoitteen edistää toimivaa kilpailua, syrjimättömyyttä ja läpinäkyvyyttä tasemarkkinoilla, siten että kaikille tasevastaaville on syrjimättömät ja tasapuoliset ehdot valtakunnallisessa taseselvityksessä reservikauppojen ja muiden taseselvitystietojen osalta.

Fingridin ehdottamat muutokset nykyisiin sovellettaviin vakuusvaateisiin ovat tiivistettynä:

1. Negatiiviset hinnat korvattaisiin arvolla nolla vakuuskaavan tasepoikkeaman keskihintaa laskettaessa. Fingridin mukaan muutos vaikuttaisi kaikkien tasevastaavien vakuusmääriä lievästi kasvattavasti.

2. Vakuusmallissa käytettävän m-kertoimen muutokset, jotka Fingridin mukaan loppuvuoden 2022 tilanteen perusteella arvioituna kasvattaisivat vakuuksia noin neljäsosalla tasevastaavista ja lopuilla vakuuksien määrä pieneni.

Ennen ehdotuksensa toimittamista Fingrid järjesti Tasehallinnan suuntaviivojen 10 artiklan edellyttämänä julkisen kuulemisen 11.4.-11.5.2023.

Julkinen kuuleminen

Energiavirasto järjesti julkisen kuulemisen ajalla 31.8.-19.9.2023. Erityisesti Energiavirasto pyysi sidosryhmien näkemystä seuraaviin kysymyksiin sekä perustelevaan näkemyksensä:

- Fingridin ehdottamassa vakuuskaavassa vakuusvaateiden suuruuteen vaikuttaa toimijan koko. Pidätekö perusteltuna erotella toimijoita vakuuksien määrääytymisessä Fingridin ehdottamalla tavalla?
- Fingridin ehdottaa, että negatiiviset tasepoikkeamien hinnat korvataan arvolla nolla vakuuskaavan tasepoikkeaman keskihintaa laskettaessa.
 - Vastaako nolla negatiivisten hintojen sijaan paremmin vastapuoliriskiä?
 - Vastaisiko hinnan itseisarvo negatiivisten hintojen sijaan paremmin vastapuoliriskiä?
- Tulisiko tuotanto huomioida tasevastaavien vakuuksien määrääytymisessä ja millä tavoin?
- Kannatatteko tasevastaavien vakuuksien yhteisvastuullisuutta osin tai kokonaan? Tulisiko mahdollisen yhteisvastuullisuuden osalta huomioida erityisiä seikkoja tai reunaehtoja?
- Tulisiko vakuuksien kokonaismäärää pyrkiä rajoittamaan markkinoiden vaikuttamiseksi mahdollisessa ääritilanteessa, jossa tasepoikkeamien hinnat pitkittyneesti kohoaisivat?

Energiavirasto sai kolme vastausta järjestämäänsä kuulemiseen. Osa vastaajista piti m-kertoimen portaikkoa eriarvoistavana. Osa vastaajista ymmärtää kaavan porrastuksen toimijan koon perusteella, mutta muutoin katsoivat, ettei Fingridin ehdottama vakuuskaava kuvaa tasevastaavien aiheuttamaa vastapuoliriskiä oikeasuhtaisesti.

Vastaajat katsoivat, että negatiivisten hintojen korvaaminen nolllalla olisi epäsuhtaista. Positiivinen tasesähkön hinta ja tasesähkön toimitus tasevastaavalle on tasevastaavan aiheuttama taloudellinen riski Fingridille. Negatiivinen tasesähkön hinta ja tasesähkön toimitus tasevastaavalle ovat Fingridin aiheuttamia taloudellisia riskejä tasevastaavalle. Lausijat katsoivat, että tasapuoliseen toimintaan liittyy, että järjestelmä huomioi myös tasevastaavalle aiheutuvat riskit ja siten negatiiviset hinnat pitäisi huomioida sellaisenaan tasesähkön keskihintaa laskettaessa.

Vastaajien mukaan tuotanto tulisi huomioida vakuuksissa vakuustarvetta (tai vaatimusta) alentavana tekijänä. Lausijat tuovat esiin, että mitatun tuotannon määrä on hyvin luotettavasti eSetillä jo käyttövuorokautta seuraavana päivänä. Se on siten pääsääntöisesti lopullista tietoa. Vastaajien mukaan mitatun tuotannon määrä tulisi käsitellä samoin periaattein kuin kiinteät kaupat. Tuotantoyhtiö toimittaa sähkön kiinteänä toimituksena muille osapuolille ja/tai sähköpörssiin. Tuotannon toimitus kiinteänä muille osapuolille katkeaa viimeistään noin 36 tunnin kuluttua, mikäli tuotanto yllättäen katkeaa. Vakuuskaava olettaa, että toimitukset kuitenkin jatkuisivat edellisen seitsemän päivän kaltaisina ja voimalaitoksia ei ajeta suunnitellusti lainkaan alas. Ennen kiinteän toimituksen katkeamista tasevastaava kompensoi menetettyä tuotantoa mahdollisella muulla tuotannolla ja intraday kaupalla.

Lausijat suhtautuivat varauksellisesti mahdolliseen yhteisvastuullisuuteen vakuuksien osalta. Mikäli yhteisvastuullisuuteen siirryttäisiin, tulisi tasevastaavan taloudelliselle asemalle ja oman pääoman määrälle asettaa ehtoja suhteessa toiminnan volyyymiin.

Lausijat tunnistivat riskit, jotka liittyvät rahoituksen hankintaan markkinoiden ääritilanteissa ja osa pitäisi toimijakohtaista vakuusvaateiden maksimimäärää tarvittavan rahoituksen järjestämisen kannalta toimivana.

Fingridin kuuleminen

Energiavirasto toimitti päätösluonnoksen Fingridille 8.11.2023 ja varasi tälle mahdollisuuden lausua luonnoksesta viimeistään 22.11.2023. Päätösluonnoksessa Energiavirasto esitti muutoksia Fingridin toimittamiin ehtoihin. Fingrid toimitti lausuntonsa määräajassa 22.11.2023.

Fingrid toteaa yhteenvedona, että Energiaviraston esittämät muutokset tasevastaavien ehtoihin johtaisivat riskien ja epävarmuuksien kasvamiseen sähkömarkkinoilla, muun muassa seuraavista syistä:

- Tasevastaavan tasesähkön hankinnan kattamiseksi vaadittavien vakuuksien pienentäminen nykyisestä noin kahdesta päivästä lisäisi todennäköisyyttä sille, että Fingrid joutuisi purkamaan tasevastaavan sopimuksen ja sulkemaan tämän pois markkinoilta päivitetyn vakuusvaatimuksen kasvessa yli tasevastaavan asettaman vakuuden. Tämä heikentäisi tasesähkömarkkinan toimivuutta ja vaikeuttaisi Fingridin toimintaa valtakunnallisessa tasehallinnassa.
- Fingridillä ei olisi mahdollisuuksia pyytää tasevastaavia asettamaan lisävakuuksia tasevastaavan kohonneen vastapuoliriskin myötä, minkä vuoksi vaihtoehdoksi jäisi purkaa tasevastaavan sopimus ja sulkea tasevastaava markkinoilta aiempaa nopeammin. Tämä lisäisi tasevastaavana toimimisen riskiä ja vaikeuttaisi Fingridin toimintaa valtakunnallisessa tasehallinnassa.
- Jos Fingridin mahdollisuuksia suojautua tasevastaavien vastapuoliriskiltä vakuuksin pienennetään, tulisi Fingridin suojautua vastapuoliriskiltä muilla mahdollisilla toimenpiteillä, kuten esimerkiksi ennakkomaksuilla tai vakuutusjärjestelyiden kaltaisilla ratkaisuilla. Tämä nostaisi kokonaiskustannuksia.

- Tasevastaaville voisi syntyä kannustin lisätä toimintansa riskisyyttä yli normaalin liiketoiminnan vaatiman tason (ns. moral hazard -ilmiö), jos Fingrid veloitettaisiin vakuuskaton myötä kantamaan tasevastaaville kuuluva riski tasesähkön hankinnasta vakuuksien määrän ylittävältä osalta. Tämä lisäisi koko sähköjärjestelmän riskisyyttä.
- Vakuuskatto tarkoittaisi myös sitä, että Fingridin vastapuoliriski tasevastaavien suuntaan sekä myös muiden sähkömarkkinatoimijoiden suuntaan kasvaisi olennaisesti. Toisin sanoen tämä lisäisi Fingridin riskejä sen toiminnassa järjestelmävastavana kantaverkonhaltijana, mikä heikentäisi luottoriskin kasvaessa yhtiön edellytyksiä esimerkiksi investoida.
- Mikäli Energiavirasto katsoo tarpeelliseksi muuttaa vakuuksien määrittämistä erilaisissa poikkeustilanteissa, tulisi voimassa olevan lainsäädännön päivystarpeita tältä osin ensin tarkastella ja lisäksi tällaiset ehdot tulisi laatia nimenomaisesti poikkeustilanteita varten huolellisesti valmistellen ja vaikutukset arvioiden.
- Sähkömarkkinoiden yhdentyminen pohjoismaisella tasolla osaltaan heikentäisi, jos tasevastaavien vastapuoliriskien hallinnan kehitys eriytyisi entisestään Pohjoismaiden välillä. Tämä heikentäisi myös kustannustehokkuutta eSett:n toiminnan osalta esimerkiksi uusien tietojärjestelmä- ja seuranta-vaatimusten myötä.
- Esitetyillä muutoksilla on suora vaikutus Fingridin kykyyn hoitaa sen sähkömarkkinalain mukaiset järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtävät, täyttää sen verkkoluvan ehdot ja edistää sähkömarkkinalaissa asetettuja tavoitteita. Muutokset lisäisivät sekä Fingridin että koko sähköjärjestelmän riskejä.
- Energiaviraston esittämät muutokset eivät edistä tasehallinnan suuntaviivojen tavoitteita, mikä on se peruste, jonka nojalla Energiavirasto voi tarkistaa tasevastaavien ehtoja ennen niiden hyväksymistä. Lisäksi Energiaviraston tekemä vaikutustenarviointi ja sidosryhmien kuuleminen sen esittämien muutosten osalta on puutteellinen.

Fingridin kuvaus sääntelyn lähtökohdista ja tasevastaaviin sovellettavista ehdoista

Fingridin mukaan sähkömarkkinalain 45 §:ssä säädetään järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan järjestelmävastuusta. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan on huolehdittava 46 §:n mukaisista tasehallintavastuuseen kuuluvista tehtävistä ja 47 §:n mukaisesta valtakunnallisesta taseselvityksestä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla.

Fingridin mukaan järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voi sähkömarkkinalain 45 §:n mukaisesti asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja voimalaitosten, energiavarastojen ja kuormien sekä sähköverkkojen liittämiseksi sähköjärjestelmään sekä sähköjärjestelmän ja siihen liitettyjen voimalaitosten, energiavarastojen, kuormien ja sähköverkkojen käyttämiseksi.

Fingridin mukaan järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voi asettaa sähkömarkkinalain 46 §:n mukaisesti valtakunnallisen tasehallintavastuun hoitamiseen tarvittavia tasesähkön ja tasehallintakapasiteetin hankinta- ja kauppaehtoja. Näiden ehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä sähkömarkkinoiden osapuolille, niiden on perustuttava markkinapohjaisiin menettelyihin, eikä niissä saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Ehdossa on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Ehtojen on lisäksi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi ja luotava edellytykset kulutusjoustopon, uusiutuvista lähteistä peräisin olevan sähkön tuottajien, energiavarastojen haltijoiden ja aggregaattorien osallistumiseen tasehallintamarkkinoille.

Fingridin mukaan tasevastaaviin sovellettavissa ehdoissa on kysymys tällaisista valtakunnallisen tasehallintavastuun ja siten myös järjestelmävastuun hoitamiseksi tarpeellisista ehdoista. Fingridin tulee noudattaa sähkömarkkinalain säännöksiä ehtoja asettaessaan ja niitä soveltaessaan. Myös Energiaviraston on perustettava ehtoja vahvistaessaan päätöksensä sähkömarkkinalain aineellisiin säännöksiin sekä sähkömarkkina-asetuksessa (EU) 2019/943 ja sen nojalla annettujen täytäntöönpanosäädösten ja delegoitujen säädösten säännöksiin valvontalain 12 §:n mukaisesti.

Fingridin mukaan edellä kuvatun kansallisen lainsäädännön lisäksi tasehallinnan suuntaviivat ohjaavat tasevastaaville asetettavia ehtoja. Tasehallinnan suuntaviivojen 3 artiklassa säädetään asetuksen tavoitteista sekä periaatteista, joita jäsenvaltioiden, asianomaisten sääntelyviranomaisten ja verkonhaltijoiden on noudatettava asetusta soveltaessaan. Asetuksen tavoitteisiin kuuluu muun muassa toimivan kilpailun, syrjimättömyyden ja läpinäkyvyyden edistäminen tasehallintamarkkinoilla, tasehallinnan tehokkuuden parantaminen sekä tasehallintamarkkinoiden yhdistäminen. Sääntelyviranomaisten ja verkonhaltijoiden on toisaalta asetusta soveltaessaan muun muassa sovellettava suhteellisuuden ja syrjimättömyyden periaatteita sekä varmistettava avoimuus.

Fingridin mukaan sähkömarkkinoiden osapuolen tasevastuu on sähkömarkkinoiden toiminnan peruspilari. Sähkömarkkina-asetuksen 5(1) artiklan mukaisesti markkinaosapuolten on joko itse toimittava tasevastaavana tai sopimusperusteisesti siirrettävä vastuunsa valitsemaalleen tasevastaavalle. Kukin tasevastaava on taloudellisesti vastuussa tasepoikkeamistaan, ja sen on pyrittävä olemaan tasapainossa tai autettava sähköjärjestelmää olemaan tasapainossa. Vastaava kirjaus löytyy myös tasehallinnan suuntaviivojen 17(2) artiklasta. Myös Energiaviraston on tasevastaavien ehtoja vahvistaessaan otettava tämä sähkömarkkinoiden ydinperiaate huomioon valvontalain 12 §:n mukaisesti.

Fingridin mukaan tasevastaaviin sovellettavat vakuusvaatimukset ovat yksi keino sen varmistamiseksi, että tasevastaava kantaa sähkömarkkina-asetuksen 5(1) artiklan, tasehallinnan suuntaviivojen 17(2) artiklan ja sähkömarkkinalain 73 §:n mukaisen tasevastuunsa. Vakuusvaatimukset ovat tällä hetkellä Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa määräytymisperusteiltaan samat, ja näin on ollut jo vuodesta 2017 lähtien. Tämä perustuu Pohjoismaiden yhteistyöhön tasehallinnan alalla. Se, että tasevastaavien ehdot ja maksujen määräytymisperiaatteet ja tasevastaaville asetettavien vakuusvaateiden määräytymisehdot on harmonisoitu tällä tavoin

pohjoismaisella tasolla, on ollut yksi tärkeä osa yhteispohjoismaisen sähkömarkkinan kehittämistä.

Fingridin näkemys vaikutustenarvioinnista ja kuulemisesta

Fingridin mukaan kuvaamiensa aineellisoikeudellisten puutteiden lisäksi Energiavirasto ei ole myöskään arvioinut päätösluonnoksessa esittämiensä muutosten vaikutusta sähkömarkkinoiden toimintaan tai lainsäädännössä esitettyjen tavoitteiden toteutumiseen. Tasehallinnan suuntaviivojen 5(6) artiklan mukaan ehtoja ja edellytyksiä tai menetelmiä koskevaan ehdotukseen on sisällyttävä ehdotettu täytäntöönpanoaikataulu ja kuvaus niiden odotetuista vaikutuksista tasehallinnan suuntaviivojen tavoitteisiin. Se, että sääntelyviranomainen tarkistaa sille vahvistettavaksi toimitettuja ehtoja, ei voi johtaa siihen, että vaikutustenarviointia näiden tarkistettujen ehtojen osalta ei käytännössä tehdä lainkaan. Tämä ei Fingridin käsityksen mukaan ole tasehallinnan suuntaviivojen tarkoituksen mukaista.

Fingridin mukaan viranomaisen tulee hallintolain (434/2003, muutoksineen) 45 §:n mukaisesti perustella päätöksensä sekä ilmoittaa, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet asian ratkaisuun. Lisäksi sääntely asettaa vaikutustenarvioinnille ja kuulemiselle lisävaatimuksia. Koska tasehallinnan suuntaviivoissa säädetään tietyistä perusteista, joiden nojalla sääntelyviranomainen voi tarkistaa sille toimitettuja ehtoja ennen niiden vahvistamista, näiden perusteiden mukaisen arvioinnin on oltava keskeisessä osassa viranomaisen päätöstä annettaessa. Tasehallinnan suuntaviivojen lisäksi esitetyt muutokset on arvioitava myös muuta soveltuvaa sähkömarkkinalainsäädäntöä vasten. Fingrid toteaa, että päätösluonnoksen perusteella Energiavirasto ei perustele päätöstään sähkömarkkinalainsäädännössä asetettujen vaatimusten toteutumisen kannalta asianmukaisesti, sillä Energiaviraston esittämien muutosten vaikutuksia ei ole päätösluonnoksessa arvioitu soveltuvan sääntelyn edellyttämällä tavalla. Koska esitettyihin muutoksiin liittyvä vaikutustenarviointi puuttuu, päätösluonnos antaa virheellisen kuvan ko. muutosten vaikutuksista sähkömarkkinoiden toimintaan, tasevastaaviin ja Fingridiin.

Tasehallinnan suuntaviivojen 10 artiklan mukaan ehtoja ja edellytyksiä tai menetelmiä tai niiden muutoksia koskevien ehdotusten toimittamisesta asetuksen mukaisesti vastaavien siirtoverkonhaltijoiden on kuultava sidosryhmiä, kunkin jäsenvaltion asianomaiset viranomaiset mukaan luettuina, ehtoja ja edellytyksiä tai menetelmiä koskevista ehdotusluonnoksista ja muista täytäntöönpanotoimenpiteistä vähintään yhden kuukauden ajan. Samaa kuulemisen lähtökohtaa tulisi Fingridin näkemyksen mukaan soveltaa – tasehallinnan suuntaviivojen 3(2) artiklan avoimuuden vaatimuskkin huomioiden – myös silloin, kun sääntelyviranomainen muuttaa verkonhaltijan sille toimittamia ehtoja. Nyt sidosryhmät eivät ole voineet tutustua Energiaviraston esittämiin tarkistettuihin ehtoihin. Fingrid katsoo, että kuulemisessa ei ole varattu Fingridille itsellekään sellaista aikaa, jossa se voisi asian merkityksen edellyttämällä tavalla arvioida Energiaviraston esittämiä muutoksia. Kahden viikon kuulemisaika ei mahdollista esitettyjen muutosten arviointia yhdessä tasehallinnan toteuttamisen kannalta tärkeiden sidosryhmien, kuten eSettin kanssa, mikä olisi välttämätöntä huomioiden valtakunnallisen tasevastuun hoitamiseen liittyvät prosessit esimerkiksi reaaliaikaisen valvonnan osalta. Kattavan ja yksityiskohtaisen vaikutustenarvioinnin tekeminen esitettyjen muutosten osalta ei muutoinkaan ole kahdessa viikossa mahdollista. Fingrid on itse toimittanut ehdotuksensa Energiavirastolle vahvistettavaksi jo 30.5.2023, mikä

huomioiden Energiavirastolla olisi ollut mahdollisuus varata myös Fingridille riittävä kuulemisaika.

Fingridin kuvaus Energiaviraston toimivallasta ehdotuksen muuttamiseksi

Tasehallinnan suuntaviivojen 5(1) artiklan mukaan ennen ehtojen ja edellytysten tai menetelmien hyväksymistä asianomainen sääntelyviranomainen tarkistaa tarvittaessa ehdotuksia, kuultuaan ensin asianomaisia siirtoverkonhaltijoita, sen varmistamiseksi, että ne ovat yhdenmukaisia asetuksen tarkoituksen kanssa ja edistävät markkinoiden yhdentymistä, syrjimättömyyttä, toimivaa kilpailua ja markkinoiden tehokasta toimintaa.

Fingridin mukaan Energiavirasto voi siten tarkistaa tasehallinnan suuntaviivojen mukaan sille toimitettuja ehdotuksia nimenomaan sen varmistamiseksi, että ehdot ovat yhdenmukaisia asetuksen tarkoituksen kanssa ja edellä mainittujen tavoitteiden edistämiseksi. Lisäksi Energiaviraston tulee vahvistuspäätöksessään huomioida muu EU-tason ja kansallisen tason aineellinen sääntely.

Fingrid toteaa, että jäljempänä tarkemmin kuvatuksi Energiaviraston päätösluonnoksessaan esittämät muutokset eivät ole tarpeen sen varmistamiseksi, että ne olisivat tasehallinnan suuntaviivojen mukaiset. Päinvastoin useat Energiaviraston ehdottamat muutokset johtavat pikemminkin ristiriitaan tasehallinnan suuntaviivojen ja muun sähkömarkkinalainsäädännön kanssa ja näin ollen toimisivat yllä lausutun tavoitteen vastaisesti. Energiaviraston esittämiä muutoksia ei tästä syystä tulisi tehdä.

Fingridin mukaan Energiaviraston ehdottamat muutokset johtaisivat käytännössä siihen, että Fingridin riskit kasvaisivat merkittävästi aiempaan tilanteeseen verrattuna. Tämä tarkoittaisi käytännössä esimerkiksi sitä, että Fingridin olisi välttämättömästi purkaa tasevastaavan sopimus ja sulkea se pois markkinoilta nykyistä nopeammalla aikataululla, mikäli se ei täytä asetettuja vakuusvaatimuksia tai kykene sopeuttamaan toimintaansa entistä nopeammin poikkeuksellisissa tilanteissa. Muuten Fingridin vastapuoliriski maksamattomista tasepoikkeamista kohoaisi merkittäväällä tavalla, sillä vakuudet eivät kattaisi tasevastaavan aiheuttamaa vastapuoliriskiä samassa määrin kuin nykyisin. Tällaisessa tilanteessa Fingrid ei voisi olla purkamatta tasevastaavan sopimusta sopimusehtojen mukaisesti, sillä sopimusvelvoitteiden täyttämisen jatkaminen saattaisi pahimmillaan vaarantaa Fingridin omat toimintaedellytykset. Tällöin myös järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan verkkoluvan myöntämisen (ja säilyttämisen edellytyksenä) olevat yhtiön taloudelliset edellytykset kannattavaan ja luotettavaan verkkoliiketoimintaan voisivat nopealla aikataululla vaarantua.

Fingridin mukaan tasevastaaviin sovellettavat ehdot, sellaisena kuin Energiavirasto oli ne muuttanut päätösluonnokseensa, eivät kaikilta osin luo asianmukaisia kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi: ehtojen muuttaminen Energiaviraston esittämällä tavalla voi johtaa tasevastaavien liialliseen riskinottoon ja ns. moral hazard -ilmiöön, mikä olisi haitallista sähkömarkkinoiden toiminnalle ja voisi aiheuttaa markkinahäiriöitä. Vahvistettavilla ehdoilla pitää Fingridin näkemyksen mukaan päinvastoin pyrkiä osaltaan ehkäisemään tasevastaavien liiallista riskinottoa ja ns. moral hazard -ilmiötä asettamalla järjestelmävastuun

toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja sähkömarkkinalain 45 ja 46 §:ien mukaisesti. Nykyisin tasevastaaviin sovellettavat ehdot sekä Fingridin ehdottamat uudet ehdot edistävät tätä tavoitetta selvästi paremmin kuin Energiaviraston esittämät muutetut ehdot.

Fingridin mukaan Energiaviraston esittämä vakuusmalli poikkeaa olennaisilta osin muissa Pohjoismaissa, eli tässä tapauksessa Ruotsissa ja Norjassa, käytössä olevasta vakuusmallista, mikä voisi nostaa alalle tulon esteitä yhteispohjoismaisella markkinalla. Vakuusvaatimusten eriytyminen Energiaviraston esittämällä tavalla pohjoismaiden sisällä ei edistä sähkömarkkinoiden yhdentymistä eikä toimivaa kilpailua. Energiaviraston esittämää vakuusmallia ei ole päätösluonnoksessa arvioitu lainkaan, eikä siten perusteltu siltä kannalta, miten se vaikuttaisi sähkömarkkinoiden yhdentymiseen tai kilpailuun. Fingridin käsityksen mukaan esitetty vakuusmalli johtaisi yhteispohjoismaisten tasemarkkinoiden ja siten markkinoiden yhdentymisen tavoitteiden kannalta negatiiviseen kehitykseen lisäämällä erilaisia menettelyitä pohjoismaisilla markkinoilla. Lisäksi vakuusmallin eriyttäminen esitetyllä tavalla muiden Pohjoismaiden noudattamasta mallista edellyttäisi jäljempänä kuvatulla tavalla pelkästään Suomea koskevia tietojärjestelmätekniisiä muutoksia. Tämä nostaisi toiminnan kustannuksia ja asiakashintoja.

Fingridin mukaan Energiaviraston esittämät muutokset ovat jo yllä esiin tuotujen näkökohtien vuoksi ristiriidassa aineellisen lainsäädännön kanssa. Ne eivät myöskään ole tarkoituksenmukaisia sääntelyssä tarkoitettulla tavalla, sillä Energiaviraston tarkastamien ehtojen tulisi johtaa sääntelyn tavoitteiden kannalta parempaan lopputulokseen, kuin Fingridin ehdotus. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan on edistettävä muun muassa sähkömarkkinoiden tehokasta toimintaa ja toimivaa kilpailua sekä otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuus. Myös Energiavirasto on sidottu sähkömarkkinalainsäädännössä asetettuihin tavoitteisiin.

Painokertoimen muutos vakuuksien laskentakaavassa

Fingridin mukaan Energiavirasto ei ole päätösluonnoksessaan lainkaan perustellut sitä, miksi juuri tätä painokerrointa (1/7) tulisi soveltaa kaikkiin tasevastaaviin. Fingrid katsoo, että Energiavirasto ei ole tehnyt arviota siitä, miten esitetty muutos vaikuttaisi esimerkiksi sähkömarkkinoiden tehokkuuteen tai toimivaan kilpailuun. Fingridin mukaan Energiavirasto ei myöskään ole kuullut muita pohjoismaisia siirtoverkonhaltijoita, vaikka tähän asti vakuusvaatimukset on laadittu yhdes- sä osana yhteispohjoismaista taseselvityksen kehitystyötä.

Fingrid lausuu, että on ehdotuksessaan ottanut 11.4.2023–11.5.2023 järjestä- mässään kuulemisessa annetut lausunnot huomioon. Lausuntojen perusteella Fingrid on muuttanut vahvistettavaksi toimitettuja ehtoja siten, että vakuusvaa- timus olisi nimenomaan porrastettu volyymin perusteella. Fingrid katsoo, että va- kuusvaatimuksen porrastaminen on perusteltua, sillä vakuusvaatimus asetetaan Fingridin vastapuoliriskin toteutumisen aiheuttamien seurauksien mitigoimiseksi. Fingrid huomauttaa, että sähkömarkkinalain mukainen syrjimättömän ja tasapuo- lisen kohtelun vaatimus ei muissakaan yhteyksissä tarkoita sitä, että erilaisia toi- mijointeja tulisi aina kohdella samalla tavoin, vaan tasapuolisuus ja syrjimättömyys tulee perustaa objektiivisiin tosiseikaistoihin ja kriteereihin.

Fingrid toteaa, että vuonna 2022 sähkömarkkinan toimijoille aiheuttivat merkittäviä haasteita sähköpörssien ja keskusselvitysosapuolten vakuusvaatimukset. Fingridin vakuusvaatimukset ovat sen sijaan olleet kohtuulliset verrattuna Fingridille Suomen hetkellisen tehotasapainon ylläpidosta ja valtakunnallisesta taseselvityksestä aiheutuviin riskeihin. Lisäksi muut markkinakehitykset, kuten sähkön hinnan volatilitteetti ja siitä toimijoille aiheutuva profiiliriski, ovat lisänneet tasevastaavien riskejä. Koska suurimmat vakuusvaatimukset aiheutuvat pörssien ja keskusselvitysosapuolten vakuusvaatimuksista, Fingridin on mahdotonta yksin varmistaa, ettei vakuusvaateiden kohoaminen kokonaisuutena aiheuta laajamittaista markkinahäiriötä. Sen sijaan Fingrid luonnollisestikin arvioi sähkömarkkinan ja -järjestelmän kokonaisuuden toimivuutta ja kokonaisedun toteutumista omien vakuusvaateidensa osalta jatkuvasti arvioiden tarvetta muuttaa vakuusvaateita sähkömarkkinan kehittyessä. Fingrid korostaa, että mikäli Energiavirasto katsoo tarpeelliseksi muuttaa vakuuksien määrittämistä erilaisissa poikkeustilanteissa, i) tulisi voimassa olevan lainsäädännön päivitystarpeita tältä osin ensin tarkastella ja ii) ehdot tulisi laatia nimenomaisesti tällaisia tilanteita varten huolellisesti valmistellen ja vaikutukset arvioiden. Lisäksi ehtojen soveltaminen tulisi kohdistaa näihin tilanteisiin.

Fingridin mukaan Energiaviraston esittämä muutos pienentäisi vakuusvaateita lähes kaikilla tasevastaavilla. Tämä johtaisi Fingridin kannalta yllä kuvattuun riskien kasvamiseen, mikä vuorostaan voi johtaa sähköjärjestelmän häiriötilanteissa odottamattomiin seurauksiin. Fingrid katsoo, että Energiavirasto ei ole arvioinut näiden riskien vaikutusta sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen, tehokkuuteen tai kilpailuun. Fingridin mukaan esimerkiksi, kun ennustettavan jakson pituus on noin yksi päivä, painokertoimella 1/7 laskettu vakuus ei anna Fingridille mahdollisuutta jäädä selvittämään yhdessä tasevastaavan kanssa mahdollisia toimenpiteitä kasvaneen riskin hallitsemiseksi, vaan Fingridin on riskien mitigoimiseksi tiettyissä tilanteissa välttämätöntä purkaa tasevastaavan sopimus nykyistä nopeammin. Koska vakuusvaatimukset eivät usean tasevastaavan kohdalla heijastaisi tasevastaavan aiheuttamaa riskiä, voisi vakuusvaatimuksen laskemisesta seurata myös yllä kuvattu ns. moral hazard -ilmiö, jossa tasevastaavat ottaisivat toimintansa luonteeseen nähden liiallista riskiä. Pahimmillaan tämä voisi johtaa laajempiin markkinahäiriöihin.

Fingrid lausuu seurannan järjestämisestä, että sen on sinänsä mahdollista järjestää seuranta myös viikonloppuisin, ja tämä mahdollistaisi osassa tapauksista ongelmatilanteiden havaitsemisen nopeammin. Kuitenkaan Fingridin mukaan Energiaviraston esittämä 1/7 painokerroin ei tällöinkään varmista riittävää aikaa ongelmatilanteiden hallitsemiseen kontrolloidusti. Lisäksi tämä nostaa järjestelmän kustannuksia ja tasepalvelun asiakashintaa. Fingridin toimet eivät kuitenkaan yksin riitä, vaan lisäksi myös eSettin tulee tehdä muutoksia toimintaansa. On epäselvää, mikä on tasevastaavien tosiasiallinen mahdollisuus reagoida esimerkiksi päivitettyihin vakuusvaatimuksiin viikonloppujen aikana pankkien ollessa kiinni tai mahdollisuus tehdä uusia kaupallisia sopimuksia sähkönhankinnan tai -tuotannon ongelmatilanteissa. Tämän lisäksi tasevastaavat saattavat joutua tekemään kustannuksia aiheuttavia järjestelyitä. Fingridin mukaan muun muassa näistä syistä asia tulisikin selvittää ja valmistella huolellisesti. Mikäli Energiaviraston esittämän muutoksen vaikutustenarviointi osoittaisi, että seurannan toteuttaminen myös viikonloppuisin olisi kustannustehokasta ja edistäisi sähköjärjestelmän tehokasta

toimintaa, Fingrid on luonnollisestikin valmis toteuttamaan tarvittavat muutokset osaltaan. Toisin kuin päätösluonnoksessa esitetään, muutokset eivät kuitenkaan ole ainoastaan Fingridin omin toimin mahdollisia.

Fingridin mukaan Energiaviraston esittämät ehtomuutokset johtaisivat tilanteeseen, jossa tasevaatimuksia sovellettaisiin hyvin eri tavoin pohjoismaisella tasolla. Kuten yllä on tuotu esiin, tämä ei edistä markkinoiden yhdentymistä, vaan päinvastoin. Vakuusmallia on päivitetty yhteispohjoismaisella tasolla viimeksi loka-kuussa negatiivisten hintojen kohtelun osalta. Vakuusmallia on tarkoitus myös jatkokehittää yhdessä. Tämä työ on jo aloitettu, ja pohjoismainen työryhmä on päätetty perustaa.

Lisäksi Fingrid toteaa, että Fingrid ei aiheuta negatiivisen tasesähkön hintaa ja tasesähkön toimitusta tasevastaavalle ja siten taloudellisia riskejä tasevastaavalle. Tasesähkön hinta määräytyy markkinapohjaisesti ja tasesähkön toimitus johtuu tasevastaavan tasepoikkeamasta. Fingridillä on velvoite hoitaa valtakunnallinen tasehallinta sähkömarkkinalain 46 §:n mukaisesti järjestelmävastaavana kantaverkonhaltijana ja toimia tasevastaavien avoimena toimittajana. Sen sijaan tasevastaava pystyy omalla sähkön tuotannollaan ja hankinnallaan sekä mahdollisimman tarkasti tekemillään arvioilla itse vaikuttamaan siihen, kuinka paljon tasesähköä se joutuu hankkimaan Fingridiltä.

Edellä kuvatuista syistä Fingrid katsoo, että Energiaviraston esittämät muutokset painokertoimeen eivät edistä tasehallinnan suuntaviivojen ja sähkömarkkinalain tavoitteita. Mikäli vakuustasot eivät ole riittävät, vaarannetaan tavoite siitä, että sähköjärjestelmä ja järjestelmävastuun piiriin kuuluvat palvelut toimivat varmasti ja tehokkaasti ja että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä EU:n sähkön sisämarkkinoille voidaan turvata. Energiavirasto ei ole perustellut päätöstään näiden tavoitteiden kannalta tai arvioinut esittämiensä muutosten vaikutuksia tavoitteiden toteuttamiseen. Asiaa tulisi arvioida huolellisesti sähköjärjestelmän kokonaisuuden sekä kokonaisedun näkökulmasta.

Fingrid esittää, että mikäli Energiavirasto ei pidä mahdollisena hyväksyä Fingridin 30.5.2023 ehdottamaa vakuusvaatimusten laskentakaavaa, sovellettaisiin jatkossa nykyisin käytössä olevaa vakuusmallia.

Negatiivisten hintojen huomioiminen

Fingrid toteaa, että negatiivisia hintoja ei ole Fingridin ehdottamassa vakuuksien laskentatavassa esitetty huomioitavaksi vakuuksia pienentävästi siitä syystä, että hintakomponentin on tarkoitus heijastaa tulevista saatavista aiheutuvaa riskiä Fingridille. Toteutunut negatiivinen hinta ei kuvasta tulevaa hintatasoa ja riskiä, sillä negatiivisten hintojen todennäköisyys on edelleen melko pieni verrattuna positiivisiin hintoihin. Päinvastoin kuin Energiavirasto antaa ymmärtää, negatiivinen tasepoikkeaman hinta tulisi todellisen tilanteen ja vastapuoliriskin huomioimiseksi laskea vakuusmallissa paremminkin itseisarvona, ei negatiivisena lukuna. Tästä on myös pohjoismaisella tasolla keskusteltu. Fingrid huomauttaa, että palvelusopimuksen mukaisesti Fingrid ei aseta missään tilanteessa vakuutta tasevastaavien hyväksi.

Fingridin mukaan negatiivisten hintojen huomioiminen nollana on harmonisoitu pohjoismaisella tasolla lokakuun 2023 alusta, eikä Fingrid ole käyttöönoton yhteydessä saanut toimijoilta palautetta. Pohjoismaiden yhteisestä linjasta poikkeaminen Energiaviraston esittämällä tavalla ei edistäisi markkinoiden yhdentymistä tai toimivaa kilpailua yllä kuvatusti.

Fingridin mukaan tämäkin Energiaviraston esittämä muutos johtaisi Fingridin riskien kasvamiseen ja siihen, että tasevastaavien vakuudet eivät vastaisi niiden Fingridille aiheuttamaa vastapuoliriskiä. Tämänkään muutoksen vaikutuksia ei kuitenkaan ole arvioitu, eikä ehdotettua ratkaisua riittävästi perusteltu.

Minimivakuusvaade

Fingrid lausuu täydentävänsä tältä osin ehdotustaan, jotta Energiavirasto voi huomioida tällä hetkellä pohjoismaisessa taseselvityksen käsikirjassa käytetyn vakiintuneen vakuuksien minimitasoa.

Fingrid esittää käytettäväksi nykyistä minimivakuusvaadetta, joka on 40 000 €. Mikäli vakuuksien laskentakaavalla laskettu vakuustaso on alhaisempi kuin minimitaso, käytetään minimitasoa.

Fingrid toteaa, että minimivakuusvaateen soveltaminen tasevastaaviin on tärkeää tasevastaavien tasapuolisen kohtelun ja syrjimättömyyden varmistamiseksi. Fingrid ei voi valita uusia tasevastaavia esimerkiksi niiden vakavaraisuuden mukaan. Mikäli minimivakuusvaadetta ei voitaisi tasevastaaviin soveltaa, uusien tasevastaavien vakuusvaateet olisivat aina nolla euroa ja alhaiset vielä jonkin aikaa toiminnan aloittamisen jälkeen. Kuitenkin myös uudet tasevastaavat aiheuttavat Fingridille vastapuoliriskin vastaavalla tavalla kuin pidempään toimineet tasevastaavat. Tämän lisäksi pitkällä alhaisen hinnan jaksoilla vakuusvaateet voisivat olla hyvin matalia, erityisesti mikäli negatiivisten hinnat otettaisiin Energiaviraston esittämällä tavalla sellaisenaan huomioon. Tämä ei kuitenkaan volatiivilla sähkömarkkinalla heijasta Fingridin riskiä tulevista saatavista.

Fingrid toteaa myös selvyiden vuoksi, että ehdoista järjestetyissä kuulemisissa yksikään toimija ei vastustanut minimivakuusvaatimusta. Minimivakuusvaatimukset ovat olleet käytössä Suomessa 2000-luvun alkupuolelta alkaen. Yhteispohjoismaista vakuusvaatimusta on sovellettu vuodesta 2017 lähtien. Vakuusvaatimusten voidaan kiistatta katsoa olevan kaikkien markkinatoimijoiden yleisesti hyväksymä käytäntö. Energiaviraston tulevalla päätöksellä ei ole syytä tehdä muutosta vakiintuneeseen ja yleisesti hyväksytyyn markkinakäytäntöön.

Vakuusvaateiden kohoaminen ja vakuuskatto

Fingridin mukaan Energiavirasto on päätösluonnoksessaan esittänyt, että Fingridin tulisi ehtojen mukaan tarkkailla vakuuksien kokonaismäärää ja asettaa tarvittaessa vakuuskatto tasevastaavien vakuuksille.

Fingrid mukaan vakuuskaton asettaminen tarkoittaisi sitä, että Fingrid käytännössä ottaisi kannettavakseen tasevastaavista aiheutuvan vastapuoliriskin vakuuskaton ylittäviltä osin. Fingridin mukaan Energiaviraston itsensä esittämä vakuuskatto voisi vastapuoliriskin toteutuessa johtaa nimenomaan tilanteeseen, jossa taoudellinen vastuu tasepoikkeamista jää käytännössä Fingridin kannettavaksi.

Energiaviraston ehdotus on siten tasehallinnan suuntaviivojen 17(2) artiklan, sähkömarkkina-asetuksen 5(1) artiklan sekä sähkömarkkinalain 73 §:n vastainen.

Fingridin mukaan vakuuksilla pyritään nimenomaisesti varmistamaan, että tasevastaava huolehtii omasta tasevastaustaan. Lisäksi vakuuksilla pyritään turvaamaan, että tasevastaava ei aiheuta sähköjärjestelmän kokonaisedun kannalta haitallista tilannetta tai markkinahäiriötä – esimerkiksi sitä kautta, että Fingridin vastapuoliriskin merkittävä kasvaminen vaikuttaisi negatiivisesti sen omiin toimintaedellytyksiin, kuten Fingridin investointikykyyn. Tällä heikennettäisiin Fingridin edellytyksiä huolehtia järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtävistä.

Fingrid katsoo Energiaviraston toteaman mukaisesti, että järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtäviin ei kuulu sen takaaminen, että tasevastaava voi toimia markkinoilla riippumatta kyseisen tasevastaavan omista toimista. Fingridin tuleekin toiminnassaan pyrkiä edistämään muun muassa tervettä kilpailua sähkömarkkinoilla, sähköjärjestelmän toimintavarmuutta sekä markkinoiden tehokasta toimintaa. Lisäksi Fingridin järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan verkkolupakin edellyttää, että Fingridillä itsellään säilyy taloudelliset edellytykset kannattavaan verkkotoimintaan.

Fingridin mukaan se ei voi ottaa kannettavakseen yksittäisen markkinatoimijan taloudellisia riskejä. Energiaviraston esittämä vakuuskatto ei ole perusteltu, eikä sitä voi sellaisenaan ottaa käyttöön voimassa oleva sähkömarkkinalainsäädäntö huomioiden.

Vakuusvaateiden sitovuus

Fingridin toteaa, että Energiavirasto on päätösluonnoksessaan esittänyt, että vakuusvaateista ei jatkossa voisi yksittäisen tasevastaavan tapauksessa poiketa, kuten tähän asti on voitu tehdä.

Fingrid toteaa, että menettelyllä on tähän asti varmistettu, että tasevastaavilta voidaan edellyttää vakuuksia myös sellaisessa tilanteessa, jossa tasevastaavalle ei ole voitu laskea vakuusvaadetta vakiokaavaa käyttäen.

Fingridin mukaan vakiokaavasta poikkeavaa vakuuskaavaa on käytetty myös silloin, jos tasevastaavan talousvaikeuksista havaitaan merkkejä ja Fingridille aiheutuva vastapuoliriski on kasvanut. Tällöin vakuusvaadetta on voitu muuttaa vastaamaan paremmin todellista vastapuoliriskiä. Käytännössä riskin kasvaminen on havaittu esimerkiksi seuraamalla tasevastaavan kaupankäynti- ja kulutusmääriä. Esimerkiksi tilanteet, joissa tasevastaava ei ole tehnyt kauppaa seuraavalle päivälle ovat voineet johtaa lisävakuuksien asettamiseen ilman, että tasevastaava suljetaan pois markkinoilta.

Fingridin mukaan Energiaviraston esittämässä mallissa tällaisiin tilanteisiin ei enää voida tehokkaalla ja joustavalla tavalla reagoida. Mikäli lisävakuuksia ei voida vaatia asetettavaksi, Fingridin riskien kasvaminen johtaa tasevastaavan sopimuksen purkamiseen aiempaa nopeammin ja käytännössä toimijan sulkemiseen markkinoilta.

Lisäksi Fingridin mukaan yllä kuvatusti vakiokaavaa ei voida soveltaa esimerkiksi uudelle tasevastaavalle, sillä se ei kuvaa sen aiheuttamaa vastapuoliriskiä. Erityi-

sen ongelmalliseksi tilanne muodostuisi silloin, jos myöskään minimivakuusvaadetta ei voida uusiin tasevastaaviin soveltaa. Fingrid ei voi valita tasevastaavia esimerkiksi niiden vakavaraisuuden mukaan.

Fingridin mukaan myös seuraavissa tilanteissa tasevastaavan vakuusvaatimus on saatettu joutua laskemaan vakiokaavasta poiketen:

- tasevastaavan salkun muutos,
- tasevastaava ei ole osallistunut vuorokausimarkkinoiden huutokauppaan,
- tasevastaavan virheelliset volyymitiedot,
- tasevastaavan taloudelliset vaikeudet.

Fingridin mukaan lisäksi vakiokaava ei vastaa vastapuoliriskiä tarkoituksen mukaisella tavalla seuraavissa tilanteissa:

- yleiset lomapäivät,
- tasevastaavan viivästynyt maksu,
- sähkömarkkinoiden muutokset,
- sähköpörssien laskelman viiveet.

Fingrid pitää tärkeänä, että nämä tilanteet voidaan myös jatkossa huomioida joustavalla ja tehokkaalla tavalla – käytännössä siten, että vakuuksien laskentakaavasta voidaan tietyissä tilanteissa poiketa.

Fingridin mukaan tältäkin osin Energiavirasto ei ole esittänyt vaikutusten arviointia esittämästään muutoksesta. Energiavirasto ei ole myöskään perustellut päätöstään tältä osin millään tavoin.

Täytäntöönpanoaikataulu

Fingrid toteaa, että nyt tarkasteltavana olevassa tilanteessa olisi kysymys rakenteellisesta uudistuksesta ja kaikkiin tasevastaaviin sovellettavasta muutoksesta. Sen lisäksi, että Fingridin olisi välttämätöntä varautua yhtiön kasvaviin riskeihin, muutos edellyttää myös useita käytännön toimenpiteitä.

Fingridin mukaan vakuusvaatimusten laskentakaavan muuttaminen vaatii eSettin tietojärjestelmän päivittämistä. Tämä päivitys jouduttaisiin tekemään vain Suomen osalta. Järjestelmän päivittäminen vaatii aikaa, sillä muutosten tekeminen edellyttää ulkopuolisen palveluntarjoajan ajamia muutoksia järjestelmään. Fingrid on tiedustellut eSettiltä, missä aikataulussa Energiaviraston päätösluonnokseensa ehdottamat muutokset olisi mahdollista toteuttaa. Muutosten läpivienti kesittäisi eSettin arvion mukaan vähintään 5 kuukautta siitä hetkestä, jona Fingrid tilaa muutosten tekemisen ja toimittaa tarkat kuvaukset muutostarpeista vakuuslaskennan osalta. Käyttöönotto edellyttäisi muun muassa suunnittelua järjestelmätoimittajan kanssa, muutosten tarkempaa määrittämistä, muutosten toteuttamista testijärjestelmään, muutosten testaamista ja mahdollisia korjauksia sekä tuotantoon vientiä/käyttöönottoa. Vertailun vuoksi nykyisen negatiivisten hintojen

käsittelyn, eli selvästi yksinkertaisemman muutoksen, käyttöönottoaminen vei 5 kuukautta.

Fingridin mukaan sen tulisi tiedottaa sekä tasevastaaville että muille siirtoverkonhaltijoille vakuusvaatimusten muutoksista. Lisäksi Fingridin tulisi tehdä muun muassa tarvittavat valmistelut, konsultoinnit ja sopimukset viikonloppupäivystyksessä, sillä Energiaviraston esittämä painokerrointen muutos edellyttäisi käytännössä useita toimenpiteitä sekä Fingridiltä että muilta toimijoilta. Tämä myös nostaa Fingridin tasepalveluiden järjestämisen kustannuksia, mikä nostaisi edelleen tasepalvelumaksuja. Fingridin tulisi sopeuttaa myös muut omat prosessinsa uuteen toimintamalliin. Vaikutukset Datahubin toimintaan tulisi myös selvittää.

Fingrid toteaa, että Energiaviraston esittämät muutokset vaikuttaisivat merkittävästi Fingridin oman toiminnan riskeihin edellä kuvatusti. Pystyäkseen jatkossakin hoitamaan järjestelmävastuuseen liittyvät tehtävänsä, kuten kantaverkon kehittämisen ml. vihreän siirtymän kannalta tärkeän investointiohjelman toteuttamisen, Fingridin tulisi selvittää tarkasti nämä Energiaviraston esittämistä muutoksista aiheutuvat riskit ja mahdollisuuksien mukaan varautua toiminnan kasvaneeseen riskitasoon.

Fingrid katsoo yllä olevaan perustuen, että Energiaviraston esittämä täytäntöönpanoaikataulu on käytännössä mahdoton toteuttaa viraston ehtoihin esittämien merkittävien muutosten vuoksi. Muutosten toteuttaminen edellyttää edellä kuvatuista järjestelmäteknisistä syistä Fingridin arvion mukaan vähintään 5 kuukauden käyttöönottoaikaa. Ilman asianmukaista siirtymäaikaa muutokset jouduttaisiin tekemään manuaalisesti.

Fingrid myös huomauttaa, että tasehallinnan suuntaviivojen 5(5) artiklan mukaisesti täytäntöönpanoaikataulu saa olla enintään 12 kuukautta asianomaisten sääntelyviranomaisten hyväksynnästä, tiettyjä poikkeustapauksia lukuun ottamatta. Tasehallinnan suuntaviivat eivät siten estäisi pidempää toimeenpanoaikataulua.

Energiaviraston edellyttämät jatkotoimet

Fingridi huomioi, että Energiavirasto on päätösluonnoksessaan esittänyt, että Fingrid veloitettaisiin toimittamaan Energiavirastolle selvitys tuotannon huomioimisesta vakuuksien määräytymisessä sekä selvityksen perusteella täsmennetyt vakuuksien määräytymisperiaatteet Energiaviraston vahvistettavaksi 30.5.2024 mennessä.

Fingrid toteaa tältä osin, että se ei pidä perusteltuna vakuusvaatimusten tarkastelua ja päivittämistä näin lyhyellä aikavälillä. Fingridin näkemyksen mukaan vakuusvaatimuksia tulisi tarkastella yhtenä kokonaisuutena siten, että tarvittava ja tasehallinnan suuntaviivojen edellyttämä vaikutustenarviointi pystytään tekemään. Valmistelu tulisi tehdä Fingridin näkemyksen mukaan yhteispohjoismaisesti. Fingrid on osaltaan valmis edistämään yhteispohjoisista valmistelua mahdollisimman ripeästi. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että nyt käsillä olevan asian kaltaisen asian huolellinen valmistelu edellyttää selvästi pidempää aikaa.

Energiaviraston toimivalta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944 57 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion on nimettävä yksi kansallinen sääntelyviranomaisen kansallisella tasolla.

Lain Energiavirastosta (870/2013) 1 §:n 3 momentin mukaan Energiavirasto hoitaa kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista säädetään:

3) sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944, jäljempänä sähkömarkkinadirektiivi, nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä;

Euroopan Komission sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista antaman asetus (Guideline on Electricity Balancing, COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2195), jäljempänä Tasehallinnan suuntaviivat on lain Energiavirastosta (870/2013) 1 §:n 2 momentin kolmanteen kohtaan perustuvaa sääntelyä.

Valvontalain 10 §:n kohdan 6 mukaisesti Energiaviraston tulee päätöksellään vahvistaa järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan noudatettavaksi järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palvelujen ehdot sekä menetelmät palveluista perittävien maksujen määrittämiseksi ennen niiden käyttöönottamista.

Asiaan liittyvä lainsäädäntö, oikeuskäytäntö, mietinnöt ja raportit

Euroopan parlamentin ja neuvoston sähkön sisämarkkinoista antama asetus (EU) 2019/943 (sisämarkkina-asetus)

Sisämarkkina-asetuksen 5(1) artiklan mukaan kaikki markkinaosapuolet ovat vastuussa sähköjärjestelmässä aiheuttamistaan tasepoikkeamista, jäljempänä 'tasevastuu'. Tätä varten markkinaosapuolten on joko itse toimittava tasevastaavina tai sopimusperusteisesti siirrettävä vastuunsa valitsemalleen tasevastaavalle. Kunkin tasevastaava on taloudellisesti vastuussa tasepoikkeamistaan, ja sen on pyrittävä olemaan tasapainossa tai autettava sähköjärjestelmää olemaan tasapainossa.

Euroopan Komission sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista antaman asetus ((Guideline on Electricity Balancing, COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2195), jäljempänä Tasehallinnan suuntaviivat)

Tasehallinnan suuntaviivojen 3(1) artiklan mukaan tämän asetuksen tavoitteena on a) edistää toimivaa kilpailua, syrjimättömyyttä ja läpinäkyvyyttä tasehallintamarkkinoilla; b) parantaa tasehallinnan tehokkuutta samoin kuin eurooppalaisten ja kansalaisten tasehallintamarkkinoiden tehokkuutta; c) yhdistää tasehallintamarkkinat ja edistää mahdollisuuksia tasehallintapalvelujen kauppaan ja parantaa samalla käyttövarmuutta; d) edistää Euroopan sähkönsiirtoverkon ja sähköalan tehokasta toimintaa ja kehittämistä pitkällä aikavälillä ja helpottaa samalla vuoro-kausimarkkinoiden, päivänsisäisten markkinoiden ja tasehallintamarkkinoiden tehokasta ja jatkuvaa toimintaa; e) varmistaa, että tasepalvelujen hankinta tapah-

tuu tasapuolisesti, objektiivisesti, läpinäkyvästi ja markkinapohjaisesti, siinä ei aiheuteta perusteettomia esteitä uusille tulokkaille ja se edistää tasehallintamarkkinoiden likviditeettiä ja ehkäisee samalla kohtuuttomia vääristymiä sähkön sisämarkkinoilla; f) helpottaa kysyntäjoustop osallistumista, mukaan lukien yhteenliittymät ja energian varastointi, ja varmistaa samalla, että ne kilpailevat tasapuolisesti muiden tasepalvelujen kanssa ja tarvittaessa toimivat itsenäisesti yhtä kulu- tuslaitosta palvellessaan; g) helpottaa uusiutuvien energialähteiden osallistumista ja tukea uusiutuviin energialähteisiin perustuvan tuotannon osuuden kasvattamista koskevan Euroopan unionin tavoitteen saavuttamista.

Tasehallinnan suuntaviivojen 3(2) artiklan mukaan jäsenvaltioiden, asianomaisten sääntelyviranomaisten ja verkonhaltijoiden on tätä asetusta soveltaessaan a) sovellettava suhteellisuuden ja syrjimättömyyden periaatteita; b) varmistettava avoimuus; c) sovellettava periaatetta, jonka mukaan suurin kokonaistehokkuus ja alhaisimmat kokonaiskustannukset optimoidaan kaikkien asianomaisten osapuolten kesken; d) varmistettava, että siirtoverkonhaltijat hyödyntävät, niin pitkälti kuin mahdollista, markkinapohjaisia mekanismeja verkon käyttövarmuuden ja stabiilisuuden varmistamiseksi; e) varmistettava, ettei termiini- ja markkinoiden, vuorokausimarkkinoiden eikä päivän- ja öisten markkinoiden kehitystä vaaranneta; f) kunnioitettava paikalliselle siirtoverkonhaltijalle annettua vastuuta varmistaa käyttövarmuus, myös kansallisessa lainsäädännössä vaaditulla tavalla; g) kuultava asianomaisia jakeluverkonhaltijoita ja otettava huomioon niiden järjestelmään mahdollisesti kohdistuvat vaikutukset; h) otettava huomioon sovitut eurooppalaiset standardit ja tekniset spesifikaatiot.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 5(1) mukaan kunkin sääntelyviranomaisen tai tarvittaessa viraston on hyväksyttävä 2, 3 ja 4 kohdan mukaiset siirtoverkonhaltijoiden laatimat ehdot ja edellytykset tai menetelmät. Ennen ehtojen ja edellytysten tai menetelmien hyväksymistä virasto tai asianomaiset sääntelyviranomaiset tarkistavat tarvittaessa ehdotuksia, kuultuaan ensin asianomaisia siirtoverkonhaltijoita, sen varmistamiseksi, että ne ovat yhdenmukaisia tämän asetuksen tarkoituksen kanssa ja edistävät markkinoiden yhdentymistä, syrjimättömyyttä, toimivaa kilpailua ja markkinoiden tehokasta toimintaa.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 5(4) mukaan seuraavia ehtoja ja edellytyksiä tai menetelmiä koskeville ehdotuksille tarvitaan kunkin asianomaisen jäsenvaltion kunkin sääntelyviranomaisen tapauskohtainen hyväksyntä:

c) 18 artiklan mukaiset tasehallintaan liittyvät ehdot ja edellytykset.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 5(5) mukaan ehtoja ja edellytyksiä tai menetelmiä koskevaan ehdotukseen on sisällyttävä ehdotettu täytäntöönpano- aikataulu ja kuvaus niiden odotetuista vaikutuksista tämän asetuksen tavoitteisiin. Täytäntöönpano- aikataulu saa olla enintään 12 kuukautta asianomaisten sääntelyviranomaisten hyväksynnästä, paitsi jos kaikki asianomaiset sääntelyviranomaiset sopivat täytäntöönpano- aikataulun pidentämisestä tai jos tässä asetuksessa vahvistetaan erilaisia aikatauluja. Ehtoja ja edellytyksiä tai menetelmiä koskevat ehdotukset, joille tarvitaan useiden sääntelyviranomaisten hyväksyntä 3 kohdan mukaisesti, on toimitettava virastolle viikon kuluessa siitä, kun ne on annettu sääntelyviranomaisten hyväksyttäväksi. Ehtoja ja edellytyksiä tai menetelmiä koskevat ehdotukset, joille tarvitaan yhden sääntelyviranomaisen hyväksyntä 4 koh-

dan mukaisesti, voidaan toimittaa virastolle sääntelyviranomaisen harkinnan mukaan kuukauden kuluessa siitä, kun ne on annettu hyväksyttäväksi, mutta ne on toimitettava viraston pyynnöstä tietojen saamiseksi asetuksen (EU) 2019/942 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti, jos virasto katsoo, että ehdotuksella on rajat ylittäviä vaikutuksia. Viraston on asianomaisten sääntelyviranomaisten pyynnöstä annettava lausunto näistä ehtoista ja edellytyksistä tai menetelmistä koskevista ehdotuksista kolmen kuukauden kuluessa.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 10 mukaan ehtoista ja edellytyksistä tai menetelmistä tai niiden muutoksista koskevien ehdotusten toimittamisesta tämän asetuksen mukaisesti vastaavien siirtoverkonhaltijoiden on kuultava sidosryhmiä, kunkin jäsenvaltion asianomaiset viranomaiset mukaan luettuina, ehtoista ja edellytyksistä tai menetelmistä koskevista ehdotusluonnoksista ja muista täytäntöönpanotoimenpiteistä vähintään yhden kuukauden ajan.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 17(1) mukaan kunkin tasevastaavan on reaaliajassa pyrittävä pysymään tasapainossa tai auttamaan sähköjärjestelmän tasapainottamisessa. Tätä velvollisuutta koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset on määriteltävä 18 artiklan mukaisesti laadittavassa ehdotuksessa tasehallintaan liittyvistä ehdoista ja edellytyksistä.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 17(2) mukaan kunkin tasevastaavan on oltava taloudellisessa vastuussa liittyvän siirtoverkonhaltijan kanssa selvitetävistä tasepoikkeamista.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 17(3) mukaan kukin tasevastaava voi ennen päivänsisäisen alueiden välisen kapasiteetin jakamisen sulkeutumisaikajankohdalla muuttaa suunnitelmia, jotka tarvitaan sen tasetilanteen laskemiseksi 54 artiklan mukaisesti. Siirtoverkonhaltijat, jotka soveltavat keskitetyn ajojärjestyksen määrittelymallia, voivat vahvistaa erityisehtoja ja -sääntöjä tasevastaavien suunnitelmien muuttamiselle 18 artiklan mukaisissa tasehallintaan liittyvissä ehdoissa ja edellytyksissä.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 17(4) Kukin tasevastaava voi päivänsisäisen alueiden välisen kapasiteetin jakamisen sulkeutumisaikajankohdan jälkeen muuttaa 18 artiklan mukaisissa tasehallintaan liittyvissä ehdoissa ja edellytyksissä vahvistettujen sääntöjen mukaisesti sisäisiä kaupankäyntisuunnitelmia, jotka tarvitaan sen tasetilanteen laskemiseksi 54 artiklan mukaisesti.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 18(1) mukaan kyseessä olevan jäsenvaltion siirtoverkonhaltijoiden on laadittava viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän asetuksen voimaantulosta jäsenvaltion kaikkien suunnittelualueiden osalta ehdotus

b) tasevastaavia koskevista ehdoista ja edellytyksistä.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 18(3) mukaan laatiessaan ehdotuksia tasepalvelun tarjoajia ja tasevastaavia koskevista ehdoista ja edellytyksistä kunkin siirtoverkonhaltijan on a) koordinoitava toimintaansa sellaisten siirtoverkonhaltijoiden ja jakeluverkonhaltijoiden kanssa, joihin kyseiset ehdot ja edellytykset voivat vaikuttaa; b) noudatettava 19, 20, 21 ja 22 artiklan mukaisia puitteita, jotka koskevat tasesähkön vaihdon ja epätasapainon netotusprosessin eurooppalais-

ten kauppapaikkojen perustamista; c) otettava muut jakeluverkonhaltijat ja muut sidosryhmät mukaan ehdotuksen laatimiseen ja otettava huomioon niiden näkökannat, sanotun kuitenkin rajoittamatta 10 artiklan mukaista julkista kuulemistä.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 18(6) mukaan tasevastaavia koskeviin ehtoihin ja edellytyksiin on sisällyttävä a) tasevastuun määrittely kullekin liitännälle siten, että vältetään aukot tai päällekkäisyydet kyseiseen liitännään palveluja tarjoavien eri markkinaosapuolten tasevastuussa; b) tasevastaavaksi tulemistä koskevat vaatimukset; c) vaatimus, jonka mukaan kaikkien tasevastaavien on oltava taloudellisessa vastuussa tasepoikkeamistaan ja tasepoikkeamat on selvitettävä liittävän siirtoverkonhaltijan kanssa; d) niitä tietoja koskevat vaatimukset, jotka on annettava liittäväälle siirtoverkonhaltijalle tasepoikkeamien laskentaa varten; e) säännöt, joiden mukaisesti tasevastaavat voivat muuttaa suunnitelmiaan ennen päivänsisäisen alueiden välisen kapasiteetin jakamisen sulkeutumisaikakohtaa ja sen jälkeen 17 artiklan 3 ja 4 kohdan mukaisesti; f) V osaston 4 luvun mukaisesti määritellyt tasevastaavien selvitystä koskevat säännöt; g) 54 artiklan 2 kohdan mukainen tasepoikkeama-alueen rajaus ja tasepoikkeamahinta-alue; h) enimmäisaika, jonka kuluessa tasepoikkeamien selvitys tasevastaavien kanssa on saatettava loppuun 54 artiklan mukaisesti kussakin taseselvitysajaksossa; i) seuraukset siinä tapauksessa, ettei tasevastaaviin sovellettavia ehtoja ja edellytyksiä noudateta; j) velvollisuus, jonka mukaan tasevastaavien on ilmoitettava kaikki tilanteen muutokset liittäväälle siirtoverkonhaltijalle; k) 52, 53, 54 ja 55 artiklan mukaiset selvityssäännöt; l) jos sellaisia on laadittu, säännöt tasepoikkeamien jättämisestä taseselvityksen ulkopuolelle, kun ne liittyvät asetuksen (EU) 2017/1485 137 artiklan 4 kohdan mukaiseen muutosnopeusrajoitusten käyttöön ottoon determinististen taajuuspoikkeamien pienentämiseksi.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 18(9) mukaan kunkin siirtoverkonhaltijan on seurattava, että kaikki osapuolet täyttävät tasehallintaan liittyvissä ehdoissa ja edellytyksissä vahvistetut vaatimukset siirtoverkonhaltijan suunnittelualueella tai suunnittelualueilla.

Sähkömarkkinalaki (588/2013)

Sähkömarkkinalain 18 §:n mukaan verkonhaltijan on tarjottava sähköverkkonsa palveluita sähkömarkkinoiden osapuolille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Palveluiden tarjonnassa ei saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja.

Sähkömarkkinalain 45 §:n mukaan:

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtii valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä ja valtakunnallisesta taseselvityksestä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla (järjestelmävastuu). Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin siten, että ne toimivat tehokkaasti ja että edellytykset tehokkaasti toimiville

kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille voidaan turvata.

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja sähkön siirtojärjestelmän sekä siihen liitettyjen voimalaitosten ja kuormien käyttämiselle. Ehtoja voidaan soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiavirasto on ne vahvistanut sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:n mukaisesti. Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Sähkömarkkinalain 46 §:n mukaan:

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa koko ajan käynnissä olevasta sähköntuotannon ja -kulutuksen välisen hetkellisen tasapainon ylläpitämisestä vastuualueellaan (valtakunnallinen tasehallintavastuu). Valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen sisältyvät kaikki sen hoitamisen edellyttämät toimenpiteet ja resurssit, jotka on toteutettava tai joiden käytettävyys on varmistettava kunkin taseselvitysjakson ajaksi.

Valtakunnallisen tasehallintavastuun hoitamiseen tarvittavan tasesähkön ja tasehallintakapasiteetin hankinta- ja kauppaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä sähkömarkkinoiden osapuolille, niiden on perustuttava markkinapohjaisiin menettelyihin, eikä niissä saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Ehdossa on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Ehtojen on lisäksi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi ja luotava edellytykset kulutusjouston, uusiutuvista lähteistä peräisin olevan sähkön tuottajien, energiavarastojen haltijoiden ja aggregaattorien osallistumiseen tasehallintamarkkinoille.

Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (2013/590, jäljempänä myös valvontalaki)

Valvontalain 10 §:n mukaan Energiaviraston tulee päätöksellään (*vahvistuspäätös*) vahvistaa verkonhaltijan, järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan noudatettaviksi seuraavat palvelujen ehdot ja palvelujen hinnoittelua koskevat menetelmät ennen niiden käyttöönottamista:

6) järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palvelujen ehdot sekä menetelmät palveluista perittävien maksujen määrittämiseksi.

Perustelut

Fingrid Oyj toimitti 30.5.2023 vahvistettavaksi tasevastaavien ehdot ja maksujen määräytymisperiaatteet sisältäen tasevastaaville asetettavien vakuusvaateiden määräytymisen Energiaviraston 22.2.2023 antaman päätöksen velvoittamana. Energiavirasto pyysi Fingridiä huomioimaan ehdotuksessaan Energiaviraston syksyllä 2022 järjestämässä julkisessa kuulemisessa esitetyt kommentit, joissa esitettiin huolia vakuuksien määräytymisessä monelta osin. Pääosin syksyn 2022 vastauksissa ei pidetty nykyisellään asettavia vakuusvaateita oikeasuhtaisena ja

osin vaateita ei pidetty kohtelevan pieniä ja suuria toimijoita tasapuolisesti. Lisäksi vastauksissa esitettiin konkreettisia parannusehdotuksia vakuuksien määräytymiseen esimerkiksi tuotannon huomioimisen osalta.

Fingridin ehdottamat muutokset 30.5.2023 sovellettuihin vakuusvaateisiin ovat:

1. Negatiiviset hinnat korvataan arvolla nolla vakuuskaavan tasepoikkeaman keskihintaa laskettaessa. Fingridin mukaan muutos vaikuttaa kaikkien tasevastaavien vakuusmääriä lievästi kasvattavasti. Fingridin 22.11.2023 toimittaman lausunnon mukaan tämä on otettu käyttöön lokakuun 2023 alusta.
2. Vakuusmallissa käytettävän m-kertoimen muutokset, jotka Fingridin mukaan loppuvuoden 2022 tilanteen perusteella arvioituna kasvattaisivat vakuuksia noin neljäsosalla tasevastaavista ja lopuilla vakuuksien määrä pieneni. Fingridin 22.11.2023 toimittaman lausunnon mukaan vaihtoehto 30.5.2023 ehdotetuille muutoksille olisi soveltaa jatkossakin nykyisin käytössä olevaa vakuusmallia.

Fingridin mukaan tasevastaavan on asetettava vakuus siltä varalta, että tasevastaava ei pysty täyttämään taloudellisia velvoitteitaan. Fingridin mukaan vakuuksilla varmistetaan järjestelmästä vastaava Fingridin päätehtävien toiminta riskien realisoituessa. Fingridin mukaan vakuus asetetaan sitä tilannetta vastaan, että tasevastaavan hankinta loppuu kokonaan tai osittain. Tasevastaavan hankinta voi olla sähkön tuotantoa tai ostoa. Lisäksi vakuudella katetaan tasevastaavien suorittamatta olevista velvoitteista aiheutuva vastapuoliriski.

Tasehallinnan suuntaviivojen mukaan ehtoja ja edellytyksiä tai menetelmiä koskevaan ehdotukseen on sisällytettävä kuvaus niiden odotetuista vaikutuksista suuntaviivojen tavoitteisiin. Fingridin mukaan se on huomionnut tasehallinnan suuntaviivojen tavoitteista artiklan 3(1) a) mukaisen tavoitteen edistää toimivaa kilpailua, syrjimättömyyttä ja läpinäkyvyyttä tasemarkkinoilla siten, että kaikille tasevastaaville on syrjimättömät ja tasapuoliset ehdot valtakunnallisessa taseselvityksessä reservikauppojen ja muiden taseselvitystietojen osalta. Energiavirasto katsoo, että arvioitaessa tasevastaavien vakuusvaateita on tasehallinnan suuntaviivojen mukaisista tavoitteista syrjimättömyyden ja tasapuolisuuden lisäksi huomioitava erityisesti tavoitteet toimivasta kilpailusta, tasehallinnan tehokkuuden parantamisesta, käyttövarmuuden parantamisesta, sähköalan tehokkaan toiminnan edistämisestä ja kehittämistä pitkällä aikavälillä sekä vuorokausimarkkinoiden, päivänsisäisten markkinoiden ja tasehallintamarkkinoiden tehokkaan ja jatkuvan toiminnan helpottamisesta. Lisäksi Energiavirasto toteaa, että asiassa on huomioitava tasehallinnan suuntaviivojen 3(2) artiklan vaatimukset, jonka mukaan asianomaisten sääntelyviranomaisten ja verkonhaltijoiden on sovellettava suhteellisuuden ja syrjimättömyyden periaatteita. Saman artiklan mukaan on sovellettava periaatetta, jonka mukaan suurin kokonaistehokkuus ja alhaisimmat kokonaiskustannukset optimoidaan kaikkien asianomaisten osapuolten kesken. Lisäksi on varmistettava, ettei termiinimarkkinoiden, vuorokausimarkkinoiden eikä päivänsisäisten markkinoiden kehitystä vaaranneta sekä kunnioitettava paikalliselle siirtoverkonhaltijalle annettua vastuuta varmistaa käyttövarmuus, myös kansallisessa lainsäädännössä vaaditulla tavalla.

Energiavirasto toteaa, että sen on ennen tasehallinnan suuntaviivojen mukaisten ehtojen ja edellytysten hyväksymistä tarvittaessa tarkistettava ehdotuksia, kuul-tuaan ensin asianomaisia siirtoverkonhaltijoita, sen varmistamiseksi, että ne ovat yhdenmukaisia asetuksen tarkoituksen kanssa ja edistävät markkinoiden yhden-tymistä, syrjimättömyyttä, toimivaa kilpailua ja markkinoiden tehokasta toimintaa yhdentymistä, syrjimättömyyttä, toimivaa kilpailua ja markkinoiden tehokasta toimintaa.

Energiavirasto katsoo, että Fingrid on 30.5.2023 toimittamassa ehdotuksessa se-kä 22.11.2023 toimittamassa lausunnossaan arvioinut tasevastaaville asettavia vakuusvaateita lähinnä taloudellisen asemansa varmistamisen ja tasevastaavien aiheuttaman vastapuoliriskin minimoimisen kautta. Erityisesti Energiavirasto huomauttaa, että Fingrid on asiaan viitannut tavalla, jonka mukaan sähkömarkki-noiden ja tasevastaavien toimintaedellytysten varmistaminen ei kuuluisi järjes-telmävastaavan vastuulle. Energiavirasto katsoo, että tällä päätöksellä sen tulee tarkistaa tasevastaaville asetettavat vakuusvaateet tasehallinnan suuntaviivojen vaatimusten ja tavoitteiden varmistamiseksi huomioiden myös sähkömarkkinalain vaatimukset, mutta mahdollisten epäselvyyksien poistamiseksi Energiavirasto sel-ventää Fingridin sähkömarkkinalain mukaisia vastuita sähkömarkkinoiden toimin-taedellytysten varmistamisessa, vaikka tällä päätöksellä ei muuteta eikä voida muuttaa Fingridin lakisääteisiä vastuita.

Lausunnossaan Fingrid on tuonut esiin, että sidosryhmät eivät ole voineet tutus-tua Energiaviraston esittämiin tarkistettuihin ehtoihin. Energiavirasto toteaa, että sidosryhmät ovat lausuneet asiasta Energiaviraston järjestämässä julkisessa kuu-lemisessa syksyllä 2022, Fingridin järjestämässä julkisessa kuulemisessa keväällä 2023 sekä Energiaviraston tämän päätösprosessin yhteydessä järjestämässä jul-kisessa kuulemisessa. Energiavirasto katsoo, että tämän päätöksen kannalta sillä on siten riittävät selvitykset sidosryhmien näkemyksistä asiaan.

Lausunnossaan Fingrid tuo myös esiin, että Fingridille annetussa mahdollisuudes-sa lausua ei järjestetty sellaista aikaa, jossa se voisi asian merkityksen edellyttä-mällä tavalla arvioida Energiaviraston esittämiä muutoksia. Kahden viikon kuule-misaika ei mahdollista esitettyjen muutosten arviointia yhdessä tasehallinnan to-teuttamisen kannalta tärkeiden sidosryhmien kanssa, mikä olisi välttämätöntä huomioiden valtakunnallisen tasevastuun hoitamiseen liittyvät prosessit esimer-kiksi reaaliaikaisen valvonnan osalta. Energiavirasto huomauttaa, että Fingrid on järjestelmävastaavana kantaverkonhaltijana ollut jo vuosia vastuussa valtakun-nallisen tasevastuun hoitamisesta ja siihen liittyvistä yksityiskohdista, joten kuu-lemisen kohteena olleen asiakokonaisuuden voidaan olettaa olevan Fingridille en-nestään tuttua. Näin ollen perusteltujen näkemysten esittämistä ja ehdotusten vaikutusten arviointia asetetussa ajassa ei voida pitää lähtökohtaisesti ylitse-pääsemättömänä vaatimuksena. Energiavirasto katsoo, että Fingridillä olisi sille annetussa ajassa ollut mahdollista myös esittää omia parannuksia sovellettaviin ehtoihin viraston näkemysten perusteella tai esittää ehdotuksiensa tueksi sellaista selvitystä, jonka perusteella esitettyjen kirjausten sääntelymukaisuus kävisi pe-rustellusti ilmi, mutta se ei näin tehnyt. Ottaen huomioon kohtuullisten ja tasa-painoisten vakuusehtojen merkityksen markkinoille tulon edellytyksenä Energiavi-rasto on katsonut tiettyjen ehtojen osalta tarpeelliseksi muotoilla ehtoja oma-aloitteisesti.

Sääntelyn asettamat vaatimukset tasevastaavien vakuuksille

Sähkömarkkinalain 45 §:n mukaan järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtii valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä ja valtakunnallisesta taseselvityksestä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintoja ja palveluitaan siten, että ne toimivat tehokkaasti ja että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille voidaan turvata. Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voi sähkömarkkinalain 45 §:n mukaisesti asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja sähkön siirtojärjestelmän sekä siihen liitettyjen voimalaitosten ja kuormien käyttämiselle.

Sähkömarkkinalain 46 §:n mukaan valtakunnallisen tasehallintavastuun hoitamiseen tarvittavan tasesähkön ja tasehallintakapasiteetin hankinta- ja kauppaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä sähkömarkkinoiden osapuolille, niiden on perustuttava markkinapohjaisiin menettelyihin, eikä niissä saa olla perusteetomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Ehdossa on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Ehtojen on lisäksi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi ja luotava edellytykset kulutusjouston, uusiutuvista lähteistä peräisin olevan sähkön tuottajien, energiavarastojen haltijoiden ja aggregaattorien osallistumiseen tasehallintamarkkinoille.

Sähkömarkkinalain 73 §:n mukaan sähkömarkkinoiden osapuoli on vastuussa siitä, että sen sähköntuotanto ja sähkönhankintasopimukset kattavat sen sähkönkäytön ja sähköntoimitukset kunkin taseselvitysjakson aikana.

Energiavirasto toteaa, että sähkömarkkinalain mukaan tasevastaavien ehtojen, kuten vakuusvaateiden on oltava tarpeellisia, tasapuolisia, syrjimättömiä ja osaltaan varmistaa edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille. Edelleen Energiavirasto toteaa, että tasevastaaville asetettavat vakuusvaateet eivät tarjoa sähkömarkkinalain vaatimia tasevastaavan kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi siltä osin kuin vakuusvaateet eivät määrity kyseisen tasevastaavan aiheuttamien ja toteutuneiden tasepoikkeamien perusteella, vaan tasevastaavan koko toiminnan volyymin perusteella. Lisäksi sähkömarkkinalain 73 § tasevastuusta tai sen nojalla säädetty valtioneuvoston asetus sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta ei ota kantaa tasevastaavien vakuusvaateisiin.

Energiavirasto toteaa, että sisämarkkina-asetuksen 5(1) artikla tai tasehallinnan 17(2) artikla eivät suoraan aseta vaatimuksia tasevastaavien vakuusvaateille. Kyseisten artiklojen mukaan kukin tasevastaava on taloudellisesti vastuussa tasepoikkeamistaan. Tasevastaaville asetettavat vakuusvaateet ovat keino varautua vastapuolirisktiin. Vaateen määräytyminen kuvastaa varautumisen tasoa vastapuolirisktiin, joka realisoituu, mikäli tasevastaava ei täyttäisi tasevastaavana toimimisen edellytyksiä. Vaikka vakuutta tai täysimääräistä vastapuoliriskiä kuvaavaa vakuutta ei vaadittaisi, ei se tarkoita, ettei tasevastaava voisi suoriutua maksuvelvoitteistaan täysimääräisesti ja lopullisesta taloudellisesta vastuusta toteutuvien tasepoikkeamien osalta.

Energiavirasto toteaa, että vakuusvaade aiheuttaa kustannuksia sille osapuolelle, johon vaatimus kohdistuu. Perusteeton vaatimus aiheuttaa sähkömarkkinoiden tehottomuutta sekä voi johtaa perusteettomiin markkinoille tulon esteisiin ja markkinoilta sulkemiseen. Siten Energiavirasto katsoo, että perusteeton tasevastaavalle asetettava vakuusvaade on sähkömarkkinalain ja tasehallinnan suuntaviivojen 3 artiklan mukaisten vaatimusten ja tavoitteiden vastainen, sillä se heikentää tasehallinnan ja sähkömarkkinoiden tehokkuutta eikä sovelta tai edes huomioi periaatetta kokonaistehokkuudesta ja alhaisimmista kokonaiskustannuksista kaikkien asianomaisten osapuolten kesken. Perusteettomat vaateet voivat kokonaisuutena heikentää myös käyttövarmuutta, jos vaateet itsessään voivat aiheuttaa markkinahäiriön sen sijaan, että vakuudet varmistaisivat toimintaedellytyksiä.

Energiavirasto katsoo, että sähkömarkkinalain vaatimukset tarpeellisuudesta, tasapuolisuudesta, syrjimättömyydestä, tehokkaasti toimivien sähkömarkkinoiden edellytysten varmistamisesta sekä tasehallinnan suuntaviivojen tavoitteet tasapuolisuudesta, toimivasta kilpailusta ja tehokkuudesta ja sekä toisaalta periaatteelliset vaatimukset suhteellisuudelle, syrjimättömyydelle ja alhaisimpien kokonaiskustannusten soveltamiselle kaikkien osapuolten kesken tarkoittavat, että tasevastaavien vakuusvaateet asetetaan tasolle, jolla huomioidaan sellainen välttämätön vastapuoliriski, jolta kohtuullisin keinoin ei voida välttyä.

Tuotannon huomioiminen vakuuslaskennassa

Energiavirastolle annetuissa lausunnoissa vastaajat katsoivat, että tuotanto tulisi huomioida vakuuksien määräytymisessä ja pienentää vakuusvaadetta. Lausujat tuovat esiin, että mitatun tuotannon määrä on hyvin luotettavasti eSetillä jo käyttövuorokautta seuraavana päivänä. Se on siten pääsääntöisesti lopullista tietoa ja siten verrattavissa kiinteiden kauppojen kanssa. Tuotantoyhtiö toimittaa sähkön kiinteänä toimituksena muille osapuolille ja/tai sähköpörssiin. Tuotannon toimitus kiinteänä muille osapuolille katkeaa viimeistään noin 36 tunnin kuluttua, mikäli tuotanto yllättäen katkeaa. Vakuuskaava olettaa, että toimitukset kuitenkin jatkuisivat edellisen seitsemän päivän kaltaisina ja voimalaitoksia ei ajeta suunnitellusti lainkaan alas. Ennen kiinteän toimituksen katkeamista tasevastaava kompensoi menetettyä tuotantoa mahdollisella muulla tuotannolla ja intraday kaupalla.

Fingrid katsoo, että tuotanto voi pienentää tai suurentaa tasevastaavasta syntyvää vastapuoliriskiä. Riskitasoon vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi tuotantomuoto, tuotantolaitoksen koko, tuotantolaitosten määrä sekä omistussuhteet eri tuotantolaitoksissa. Tuotannon määrä historiassa ei ole tae tulevasta tuotantomäärästä. Tuotantoa ei siten voida yksiselitteisesti huomioida vakuuksia asetettaessa ilman, että se asettaisi toimijoita eriarvoiseen asemaan.

Energiavirastolle annetuissa lausunnoissa tuodaan esiin, että tasevastaavan toiminta voi myös olla vain Mankala-omistukseen liittyvää sähkön välittämistä sellaisenaan yhtiön osakkaille, jolloin tasesähkön hankinta on tuotannon häiriötilanteessakin nolla. Sähkön siirtyessä ketjussa eteenpäin samasta toimituksesta asetetaan käytännössä moneen kertaan vakuus ja lopuksi vakuus vielä siinä vaiheessa, kun toimitus muuttuu kulutukseksi jonkin tasevastaavan taseessa.

Fingridin näkemyksen mukaan Mankala-mallin toimitusketjut eivät vapauta tasevastaavia edellä mainituista vaikutuksista. Tuotanto voi joko kasvattaa tasevastaavan taloudellista riskiä tai pienentää sitä. Mankala-yhtiöitä ei aukottomasti voida tunnistaa taseselvitysmallissa, eikä vakuusmallia voida perustaa näiden osapuolten keskinäisiin sopimuksiin. Tasevastaavan vakuus asetetaan tasevastaava-kohtaisesti eli yhden yhtiön asettamaa vakuutta ei voida käyttää toisen yhtiön vakuutena. Yksiselitteisesti ei voida sanoa kenen tasevastaavan taseeseen esimerkiksi tuotantohäiriöstä syntyvä tasepoikkeama lopulta vaikuttaa. Kyseisten toimitusketjujen huomioiminen asettaisi sähkömarkkinaosapuolet eriarvoiseen asemaan.

Fingrid totesi selvittävänsä vakuusmallin jatkekehityksessä, miten tuotanto voitaisiin ottaa huomioon vakuutta määritettäessä. Fingrid toteaa kuitenkin 22.11.2023 toimittamassa lausunnossaan, että se ei pidä perusteltuna vakuusvaatimusten tarkastelua ja päivittämistä Energiaviraston luonnostelemalla aikataululla siten, että Fingrid toimittaisi selvityksen mahdollisesta huomioimisesta vakuuksien määräytymiseen tasapuolisella tavalla sekä selvityksen perusteella täsmennetyt vakuuksien määräytymisperiaatteet Energiaviraston vahvistettavaksi 30.5.2024 mennessä. Fingridin näkemyksen mukaan vakuusvaatimuksia tulisi tarkastella yhtenä kokonaisuutena siten, että tarvittava ja tasehallinnan suuntaviivojen edellyttämä vaikutustenarviointi pystytään tekemään. Valmistelu tulisi tehdä Fingridin näkemyksen mukaan yhteispohjoismaisesti. Fingrid on osaltaan valmis edistämään yhteispohjoisista valmistelua mahdollisimman ripeästi. Fingridin mukaan kokemus osoittanut, että nyt käsillä olevan asian kaltaisen asian huolellinen valmistelu edellyttää selvästi pidempää aikaa.

Energiavirasto katsoo, että toteutunut ja mitattu tuotanto alentaa tasevastaavan aiheuttamaa vastapuoliriskiä. Siten Energiavirasto katsoo, että toteutunut ja tiedossa oleva tuotanto tulisi lähtökohtaisesti huomioida vakuuksien määräytymisessä. Energiavirasto kuitenkin tiedostaa mahdolliset haasteet erityisesti Mankala-yhtiöiden kohdalla määrittää vakuusvaateet kohdistumaan yksiselitteisellä tavalla, jonka takia tuotannon huomioimista on edelleen selvitettävä erikseen.

Energiavirasto katsoo, että toteutuneen tuotannon huomioimista vakuuksien määräytymiseen tulee selvittää ja vakuuksien määräytymistä täsmentää selvityksen perusteella. Energiavirasto toteaa, että Mankala-yhtiöihin liittyvä mahdollinen haaste on etenkin Suomea koskeva erityispiirre, jolloin erityisesti tulee selvittää tätä haastetta Suomen markkinarakenteen kannalta. Kyseessä oleva tasehallinnan suuntaviivojen mukainen vahvistusmenettely on myös kansallinen. Edelleen yhteispohjoismaisesta valmistelusta ei tule estää Suomessa havaittujen ongelmakohdienten mahdollisimman nopeaa selvittämistä ja Fingridin valmiuksia ripeään, mutta huolelliseen valmisteluun. Toisaalta Suomen osalta tehtävät selvitykset ja valmistelut eivät myöskään estä yhteispohjoisista tekemistä ja Fingrid voi edistää selvitysten pohjalta myös valmistelua mainitsemassaan pohjoismaisessa työryhmässä, joka on päätetty perustaa. Energiavirasto katsoo, että kuuden kuukauden määräaika mahdollistaa tarvittavat koordinoinnit Fingridin ja muiden pohjoismaisten kantaverkonhaltijoiden kesken sekä myös tasehallinnan suuntaviivojen mukaisen julkisen kuulemisen. Energiavirasto edellyttää Fingridin toimittamaan selvityksen tuotannon mahdollisesta huomioimisesta vakuuksien määräytymiseen tasapuolisella tavalla sekä selvityksen perusteella täsmennetyt vakuuksien määräytymisperiaatteet Energiaviraston vahvistettavaksi 30.5.2024 mennessä.

Vakuuskaavan painokertoimet

Fingridin mukaan vakuuskaavan toinen ehto $[m * (V1 + V2) * P]$ antaa arvion tulevaa aikaa koskevasta osuudesta, eli kuvaa tasepoikkeamia, joita väärinkäyttöön syyllistyvä tasevastaava voisi kerryttää tästä hetkestä eteenpäin siihen asti, kunnes epänormaali käyttäytyminen huomattaisiin ja tasepoikkeamien kertyminen voitaisiin estää.

Fingrid esittää, että nykyisen vakuuslaskennan vakiokaavassa käytettävä m-kerroin on epälineaarinen. Vakuuden määrä on porrastettu siten, että kaikille toimijoille kohdistuu saman kertoimen mukainen vakuusvaatimus 80 000 MWh asti, sitä ylittävältä osalta kerroin pienenee kolmasosaan ja 400 000 MWh ylittävältä osalta vakuus ei kasva lainkaan. Tällöin taseeltaan pienemmällä toimijalla on suhteellisesti suurempi vakuus kuin suuremmalla toimijalla.

Fingrid ehdotti järjestämässään sidosryhmäkuulemisessa kaikille tasevastaaville samansuuruista m-kerrointa 5/14. Kuulemisessa saatujen lausuntojen perusteella Fingrid ehdottaa, että m-kerroin on 400 000 MWh alittavalle osalle 5/14 ja sen ylittävälle osalle 1/7. Fingridin mukaan ehdotettu muutos hillitsee suurimpien tasevastaavien vakuuksien suuruuden kasvamista.

Fingridin mukaan ennustettavan jakson pituus on suunnilleen yksi päivä arkipäivisin, mutta ennustettavan jakson pituus kasvaa kolmeen päivään perjantaina, koska seuranta ei tehdä samalla tavalla viikonloppuisin. Ennustettavan jakson pituuden lisäksi pitää huomioida asian varmistukseen, selvitykseen ja toimenpiteisiin kuluva aika. Tämän takia kaavan ehdotetaan käytettävän kerrointa 5/14, joka vastaa noin 2,5 päivää viikossa. Suurimmille tasevastaaville käytetään pienempää kerrointa 1/7 400 000 MWh:n ylittävältä osalta, koska suurempien tasevastaavien mahdolliset väärinkäytökset on helpompi havaita, ja siten nopeampia estää. Pienempi kerroin myös rajoittaa huomattavan suurien vakuusvaateiden muodostumisen suurimpien tasevastaavien kohdalla.

Fingrid katsoo, että vakuusvaatimuksen porrastaminen on perusteltua, sillä vakuusvaatimus asetetaan Fingridin vastapuoliriskin toteutumisen aiheuttamien seurauksien minimoimiseksi. Fingrid huomauttaa, että sähkömarkkinalain mukainen syrjimättömän ja tasapuolisen kohtelun vaatimus ei muissakaan yhteyksissä tarkoita sitä, että erilaisia toimijoita tulisi aina kohdella samalla tavoin, vaan tasapuolisuus ja syrjimättömyys tulee perustaa objektiivisiin tosiseikaistoihin ja kriteereihin. Energiavirasto jakaa Fingridin näkemyksen, että tasehallinnan suunta- viivojen ja sähkömarkkinalain edellyttämä tasapuolisuus ja syrjimättömyys tulee perustaa objektiivisiin tosiseikaistoihin ja kriteereihin. Kuitenkin Energiavirasto pitää epäselvänä, mitä ovat Fingridin tarkoittamat objektiiviset tosiseikat ja kriteerit, jotka perustelevat Fingridin ehdotusta painokertoimille.

Fingrid perustelee ehdottamaansa porrastusta sillä, että suurempien tasevastaavien mahdolliset väärinkäytökset on helpompi havaita. Fingrid ehdotus suuremmille toimijoille on kerroin 1/7 400 000 MWh:n ylittävältä osalta, joka arkisin vastaa ennustettavan jakson pituutta. Fingrid mukaan sen olisi sinänsä mahdollista järjestää seuranta myös viikonloppuisin, ja tämä mahdollistaisi osassa tapauksista ongelmatilanteiden havaitsemisen nopeammin. Kuitenkaan Fingridin mukaan 1/7 painokerroin kaikille ei varmistaisi riittävää aikaa ongelmatilanteiden hallitsemi-

seen kontrolloidusti. Fingridin mukaan on epäselvää, mikä on tasevastaavien tosi-asiallinen mahdollisuus reagoida esimerkiksi päivitettyihin vakuusvaatimuksiin viikonloppujen aikana pankkien ollessa kiinni tai mahdollisuus tehdä uusia kaupallisia sopimuksia sähkönhankinnan tai -tuotannon ongelmatilanteissa. Tämän lisäksi tasevastaavat saattavat joutua tekemään kustannuksia aiheuttavia järjestelyitä. Fingridin mukaan muun muassa näistä syistä asia tulisikin selvittää ja valmistella huolellisesti. Fingrid toteaa, että mikäli vaikutustenarviointi osoittaisi, että seurannan toteuttaminen myös viikonloppuisin olisi kustannustehokasta ja edistäisi sähköjärjestelmän tehokasta toimintaa, Fingrid on luonnollisestikin valmis toteuttamaan tarvittavat muutokset osaltaan.

Toisaalta nykyisin sovelletuissa vaateissa, joita Fingrid ehdottaa edelleen myös vaihtoehtona, 1/7 kerrointa käytetään osuudelle, joka ylittää 80 000 MWh, mutta on korkeintaan 400 000 MWh. Toisin sanoen Fingridin mukaan arkisin ennustettavan jakson pituutta kuvaavaa kerrointa (1/7) suurempaa kerrointa (2,5/7 tai 3/7) on välttämätöntä soveltaa ainoastaan osuudelle, joka on korkeintaan 80 000 MWh. Energiavirasto katsoo tämän tarkoittavan, että Fingridin mukaan neljän korkeintaan 80 000 MWh:n viikkovolyymillä toimivan tasevastaavan aiheuttama vastapuoliriski olisi yhteensä merkittävästi suurempi eli miltei kaksinkertainen kuin yhden 320 000 MWh:n viikkovolyymillä toimivan tasevastaavan. Energiavirasto ei pidä objektiivisena tosiseikkana, että olisi miltei kaksi kertaa todennäköisempää neljä toimijaa jättää velvoitteensa hoitamatta kuin yksi, vaan pikemminkin päinvastoin, jolloin Fingridin kanta asiaan on perustuttava ainoastaan Fingridin tekemän seurannan tasoon, joka luonnollisesti on Fingridin vaikutuspiirissä. Vastavia päätelmiä voidaan tehdä Fingridin ehdottamasta kerroinmuutoksesta. Lisäksi on epäselvää, miten viikonloppu vaikuttaa eri tavoin tasevastaaviin, jotta olisi perusteltua arvioida, että osan kohdalla vastapuoliriski nousee merkittävästi ja osan ei niinkään. Energiavirasto katsoo, että tältä osin nykyisin sovellettavat vakuusvaateet tai Fingridin ehdotus kerroin muutokselle eivät ole täysin perusteltavissa objektiivisilla tosiseikoilla ja kriteereillä.

Edellä todetun perusteella Energiavirasto katsoo, että nykyisin sovellettavat vakuusvaateet ja Fingridin ehdotus kerroinmuutokselle ovat perusteettomina tasehallinnan suuntaviivojen tavoitteiden ja vaatimusten vastaiset, siltä osin kuin vakuusvaateet ylittävät välttämättömän tason.

Energiavirasto katsoo, että välttämättömyyden tasoa arvioitaessa on syytä huomioida sähkömarkkinoiden järjestäytyminen rakenteellisesti markkina-aikajaksoihin. Energiavirasto toteaa, että sähkömarkkinat on järjestetty vuorokausirytmien perusteella, jolloin voidaan todeta, että tasevastaavien aiheuttama välttämätön vastapuoliriski esiintyy vuorokauden jaksoissa. Kuitenkaan Energiavirasto ei pidä tarkoituksenmukaisena asettaa tasevastaavien vakuusvaateita päivittäisten volyymien ja tasepoikkeaman hintojen perusteella, vaan soveltamalla viikoittaisia volyymeja ja keskihintoja yksittäisten päivittäisten vaihteluiden vaikutus tasaantuu. Siten soveltamalla kerrointa 1/7 viikoittaisten volyymien ja keskihintojen kanssa, asetettava vakuusvaade kuvaa yhden vuorokauden jaksoa.

Energiavirasto toteaa, että Fingridin ehdotukseen ja nykyisin sovellettaviin kertoi-miin verrattuna 1/7-kerroin kaikille tasevastaaville alentaa vakuusvaateita merkittäväällä tavalla pienempien toimijoiden kohdalla. Suurimpien toimijoiden kohdalla muutos on maltillisempi. Samaa kerrointa soveltamalla sähkömarkkinalain ja

tasehallinnan suuntaviivojen edellyttämä tasapuolisuus ja syrjimättömyys toteutuu ilmeisellä tavalla. Tasehallinnan suuntaviivojen muiden tavoitteiden osalta 1/7-kerroin verrattuna Fingridin ehdotukseen ja nykyisin sovellettuihin lisää toimivaa kilpailua pienentämällä tasevastaavaksi tulon kynnystä, parantaa tasehallinnan tehokkuutta vähentämällä tasevastaavien vakuusvaateista johtuvia kustannuksia, voi parantaa käyttövarmuutta mahdollisesti vähentämällä riskiä tasevastaavien äkillisestä markkinoilta poistumisesta ja edistää myös samalla sähköalan tehokasta toimintaa. Tasevastaavien vakuusvaateiden alentuessa periaatteellisesti Fingridin riski kasvaa siltä osin kuin tasevastaavien aiheuttama välttämätön vastapuoliriski ylittäisi vakuusvaateen. Jotta 1/7-kerroin verrattuna Fingridin ehdotukseen ja nykyisin sovellettuihin ehtoihin olisi heikennys tasehallinnan suuntaviivojen tavoitteiden kannalta, tulisi Fingridin mahdollisen riskin lisääntymiset haitat ylittää edellä esitetyt hyödyt. Energiavirasto kuitenkin arvioi, että Fingridillä on edellytykset sopeuttaa menettelyjään siten, että kyseinen muutos ei ainakaan merkittävästi lisää Fingridin riskiä, vaan kohdistuu vähentämään perusteetonta varautumista näennäiseen vastapuoliriskiin.

Edellä mainituista syistä Energiavirasto pitää perusteltuna asettaa m-kerroin samalle tasolle 1/7 kaikille tasevastaaville.

Vakuusvaateiden seuranta ja vaateiden täyttäminen

Fingrid on perustellut vakuuksien määräytymiseen vaikuttavia painokertoimia sillä, että seuranta ei tehdä samalla tavalla viikonloppuisin. Toisaalta Fingrid on 22.11.2023 toimittamassaan lausunnossa todennut, että mikäli vaikutustenarviointi osoittaisi, että seurannan toteuttaminen myös viikonloppuisin olisi kustannustehokasta ja edistäisi sähköjärjestelmän tehokasta toimintaa, Fingrid on luonnollisestikin valmis toteuttamaan tarvittavat muutokset osaltaan. Energiavirasto toteaa, että on Fingridin tehtävänä järjestää vastuullaan olevat toimet siten, että sähkömarkkinalain vaatimukset täyttyvät. Siten Energiavirasto ei ota kantaa Fingridin yksityiskohtaisiin toimintamalleihin kuten viikonloppuisin mahdollisesti tehtäviin toimiin, vaan tämä on Fingridin harkinnassa määrittävä.

Fingrid on lausunnossaan tuonut esiin huolen, että Fingridin olisi välttämätöntä purkaa tasevastaavan sopimus ja sulkea se pois markkinoilta nykyistä nopeammin aikataululla, mikäli se ei täytä asetettuja vakuusvaatimuksia tai kykene sopeuttamaan toimintaansa entistä nopeammin poikkeuksellisissa tilanteissa. Muuten Fingridin vastapuoliriski maksamattomista tasepoikkeamista kohoaisi merkittävästi tavalla, sillä vakuudet eivät kattaisi tasevastaavan aiheuttamaa vastapuoliriskiä samassa määrin kuin nykyisin. Tällaisessa tilanteessa Fingrid ei voisi olla purkamatta tasevastaavan sopimusta sopimusehtojen mukaisesti, sillä sopimusvelvoitteiden täyttämisen jatkaminen saattaisi pahimmillaan vaarantaa Fingridin omat toimintaedellytykset. Energiavirasto katsoo, että tasevastaavien tulee täyttää asetetut lainsäädännön mukaiset kohtuulliset vaatimukset. Tehokkaasti toimiiviin markkinoihin kuuluu myös markkinoilta poistuminen. Energiavirasto kuitenkin huomauttaa, että Fingridin vastuulla on järjestelmävastaavana varmistua markkinoiden toimintaedellytyksistä.

Fingridin mukaan on esimerkiksi epäselvää, mikä on tasevastaavien tosiasiallinen mahdollisuus reagoida päivitettyihin vakuusvaatimuksiin viikonloppujen aikana pankkien ollessa kiinni tai mahdollisuus tehdä uusia kaupallisia sopimuksia säh-

könhankinnan tai -tuotannon ongelmatilanteissa. Tämän lisäksi tasevastaavat saattavat joutua tekemään kustannuksia aiheuttavia järjestelyitä. Energiavirasto katsoo tasehallinnan suuntaviivojen tavoitteet tehokkuudesta ohjaavat asettamaan tasevastaavien ehdot siten, että tasevastaavienkin tulee järjestää tarpeelliset järjestelyt vastuidensa täyttämiseksi ilman tarpeettomia viiveitä. Toisaalta suuntaviivojen vaatimat periaatteet suhteellisuudesta sekä sähkömarkkinoiden jatkuvuuden varmistamisesta ohjaavat huomioimaan mahdolliset rajoitteet tehdä uusia järjestelyjä. Siten Energiavirasto katsoo, että tasehallinnan tavoitteiden ja vaatimusten varmistamiseksi, että ehtoihin tulee täsmentää asettavien vakuusvaateiden määräaika esimerkiksi siten, että vaade tulee täyttää seuraavana pankkipäivänä sen esittämisestä tai muulla yksiselitteisellä tavalla. Energiavirasto katsoo, että vaateiden täyttämisen määräaika onkin edelleen selvitettävä erikseen, jotta määräajan asettamisessa voidaan huomioida mahdolliset tarpeet uudelleen järjestelyille. Energiavirasto edellyttää Fingridin selvityksen asettavien vakuusvaateiden täyttämisen määräajasta sekä selvityksen perusteella täsmennetyt vakuuksien määräytymisperiaatteet Energiaviraston vahvistettavaksi 30.5.2024 mennessä, joka mahdollistaa tasevastaavien nykytilanteiden arvioimisen ja sen huomioimisen.

Negatiiviset tasepoikkeaman hinnat

Fingridin mukaan aiempi vakuuslaskenta otti huomioon negatiiviset tasepoikkeaman hinnat vakuutta vähentävästi. Fingrid katsoo, että negatiiviset hinnat eivät kuitenkaan pienennä tasevastaavasta aiheutuvaa vastapuoliriskiä tulevien tasepoikkeamien osalta, sillä hintakomponentin on tarkoitus heijastaa tulevista saatavista aiheutuvaa riskiä Fingridille. Fingridin mukaan toteutunut negatiivinen hinta ei kuvasta tulevaa hintatasoa ja riskiä, sillä negatiivisten hintojen todennäköisyys on edelleen melko pieni verrattuna positiivisiin hintoihin. Tästä syystä lokaan 2023 alusta alkaen ja Fingridin ehdotuksen mukaan negatiiviset hinnat korvataan arvolla nolla vakuuskaavan tasepoikkeaman keskihintaa laskettaessa. Muutos vaikuttaa kaikkien tasevastaavien vakuusmääriä lievästi kasvattavasti. Fingridin mukaan negatiivisia hintoja on toistaiseksi esiintynyt vain yksittäisillä tunneilla, ja hintojen absoluuttiset arvot ovat olleet pieniä. Jatkossa negatiivisten hintojen määrä voi kuitenkin lisääntyä kasvavan vaihtelevan tuotannon myötä. Fingridin mukaan negatiivinen tasepoikkeaman hinta tulisikin todellisen tilanteen ja vastapuoliriskin huomioimiseksi laskea vakuusmallissa paremminkin itseisarvona, ei negatiivisena lukuna. Fingridin mukaan tästä on myös pohjoismaisella tasolla keskusteltu. Fingrid huomauttaa myös, että palvelusopimuksen mukaisesti Fingrid ei aseta missään tilanteessa vakuutta tasevastaavien hyväksi.

Energiavirastolle annetuissa lausunnoissa vastaajat katsovat, että vastapuoliriski on odotettavissa oleva saatava toiselta osapuolelta, jota osapuoli ei kykenekään suorittamaan. Lausuntojen mukaan positiivinen tasesähkön hinta ja tasesähkön toimitus tasevastaavalle on tasevastaavan aiheuttama taloudellinen riski Fingridille. Vastaajat katsoivat, että negatiivinen tasesähkön hinta ja tasesähkön toimitus tasevastaavalle on Fingridin aiheuttama taloudellinen riski tasevastaavalle. Tasaapuoliseen toimintaan liittyä, että järjestelmä huomioi myös tasevastaavan riskit ja siten negatiiviset hinnat pitäisi huomioida sellaisenaan tasesähkön keskihintaa laskettaessa.

Energiavirasto toteaa, että tasehallinnan suuntaviivojen tavoitteiden ja vaatimusten täyttämiseksi vakuusvaateen tulee kuvastaa vastapuoliriskiä, jolta ei kohtuullisin keinoin voida muuten välttyä. Energiavirasto jakaa Fingridin näkemyksen, että toteutunut negatiivinen hinta, ei ole tae negatiivisten hintojen esiintymisestä myös tulevilla markkina-aikajaksoilla. Toisaalta Energiavirasto katsoo, että toteutunut negatiivinen hinta ei myöskään ole tae positiivisesta hinnasta. Välttämättömän vastapuoliriskin arvioimiseksi hintakomponentin tulisikin pyrkiä mahdollisimman tarkasti arvioimaan tulevia markkina-aikajaksoja. Toisaalta yksittäisten poikkeuksellisten tuntien huomioiminen voisi perusteettomasti vaikuttaa tulevien jaksoiden arvioimiseen. Siten Energiavirasto katsoo, että koska ainakin toistaiseksi kyse on ollut yksittäisistä ja siten poikkeuksellisista tunneista on perusteltua Fingridin ehdotuksen mukaisesti korvata negatiiviset hinnat nolalla ja tällöin periaatteellisesti jättää ne huomiotta tulevaa hintatasoa arvioitaessa.

Yhteisvastuullisuus

Fingrid toi esiin, että järjestämässään kuulemisessa tuotiin esiin muutosehdotuksena yhteisvastuullisuuden selvittäminen vakuuksia pienentävänä tekijänä. Fingrid kannattaa asian jatkoselvittämistä. Myös Energiavirasto selvitti asiaa järjestämänsä kuulemisen yhteydessä. Energiavirastolle annetuissa lausunnoissa suhtauduttiin varauksellisesti mahdolliseen yhteisvastuullisuuteen. Lausujat toivat esiin, että mikäli yhteisvastuullisuuteen siirryttäisiin, tulisi tasevastaavan taloudelliselle asemalle ja oman pääoman määrälle asettaa ehtoja suhteessa toiminnan volyyymiin.

Energiavirasto toteaa, että tasehallinnan suuntaviivojen mukaan kaikkien tasevastaavien on oltava taloudellisessa vastuussa tasepoikkeamistaan ja tasepoikkeamat on selvitettävä liittävän siirtoverkonhaltijan kanssa. Vaikka Energiavirasto ei katso tämän tarkoittavan, ettei vakuusvaateiden laskennassa voisi selvittää yhteisvastuullisuutta, rajoittaa tasehallinnan suuntaviivat tappioiden kattamista ja taloudellisen vastuun lopullista siirtymistä toiselle osapuolelle. Energiavirasto ei tästä syystä aseta Fingridille velvoitteita ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin yhteisvastuullisuuden osalta.

Minimivakuusvaade

Fingrid täydensi 22.11.2023 toimittamassa lausunnossaan ehdotustaan, jotta Energiavirasto voi huomioida tällä hetkellä pohjoismaisessa taseselvityksen käsikirjassa käytetyn vakiintuneen vakuuksien minimitason. Fingrid esittää käytettäväksi nykyistä minimivakuusvaadetta, joka on 40 000 €. Mikäli vakuuksien laskentakaavalla laskettu vakuustaso on alhaisempi kuin minimitaso, käytetään minimitasoa.

Fingrid toteaa, että minimivakuusvaateen soveltaminen tasevastaaviin on tärkeää tasevastaavien tasapuolisen kohtelun ja syrjimättömyyden varmistamiseksi. Fingrid ei voi valita uusia tasevastaavia esimerkiksi niiden vakavaraisuuden mukaan. Mikäli minimivakuusvaadetta ei voitaisi tasevastaaviin soveltaa, uusien tasevastaavien vakuusvaateet olisivat aina nolla euroa ja alhaiset vielä jonkin aikaa toiminnan aloittamisen jälkeen. Kuitenkin myös uudet tasevastaavat aiheuttavat Fingridille vastapuoliriskin vastaavalla tavalla kuin pidempään toimineet tasevastaavat.

Energiavirasto toteaa, että aiemmin esitetyn mukaisesti tasehallinnan suuntaviivojen tavoitteiden ja vaatimusten täyttämiseksi vakuusvaade tulee kuvastaa vastapuoliriskiä, jolta ei kohtuullisin keinoin voida muuten välttyä. Erityisesti uusien tasevastaavien kohdalla vastapuoliriskin hallitsemiseksi minimivakuusvaade on perusteltua asettaa, sillä muuten vakuusvaateita ei asetettaisi ollenkaan, mikä ei vastaisi näiden toimijoiden aiheuttamaa vastapuoliriskiä. Edelleen Energiavirasto katsoo, että tasehallinnan suuntaviivojen ja sähkömarkkinalain edellyttämän tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden kannalta on perusteltua asettaa minimivakuusvaade kaikille toimijoille yhtäläisesti. Energiavirasto katsoo perustelluksi lisätä minimivakuusvaade 40 000 € ehtoihin.

Järjestelmävastaavan vastuu markkinahäiriöiden estämisessä

Energiavirasto on tuonut esiin Fingridille näkemyksensä mahdollisesta tarpeesta rajoittaa kokonaisuutena tasevastaavien riskitaakan kasvua kohtuuttomasti Fingridin asettamalla vakuusvaateilla. Fingrid on muun muassa 22.11.2023 toimittamassaan lausunnossaan todennut, että tämä ei olisi sen tehtävä, eikä sillä olisi tällaiseen mahdollisuuksiakaan sääntelyn valossa.

Energiavirasto pitää Fingridin tulkintaa tältä osin virheellisenä ja katsoo Fingridillä olevan sekä oikeus että velvollisuus varmistaa markkinoiden toimintaedellytykset siltä osin kuin järjestelmävastaavan keinoin tähän voidaan vaikuttaa. Energiavirasto on määrännyt Fingridin sähkömarkkinalain 8 §:n mukaiseksi järjestelmävastuulliseksi kantaverkonhaltijaksi. Sähkömarkkinalain 45 §:n mukaan Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta siten, että sähköjärjestelmä toimii luotettavasti ja varmasti sekä huolehtii valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen kuuluvista tehtävistä ja valtakunnallisesta taseselvityksestä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla (järjestelmävastuu). Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin siten, että sähköjärjestelmä ja järjestelmävastuun piiriin kuuluvat palvelut toimivat luotettavasti, varmasti ja tehokkaasti ja että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille voidaan turvata.

Hallituksen esityksen 318/2022 vp järjestelmävastuuta koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan järjestelmävastuuseen kuuluva kehittämisvelvollisuus täydentää lain 19 §:ssä säädettyä verkonhaltijoiden yleistä verkon kehittämisvelvoitetta. Järjestelmävastaavan tulisi soveltaa molempia säännöksiä rinnakkain. Järjestelmävastuuseen kuuluva kehittämisvelvollisuus on tarkoitettu soveltamisalaltaan laajemmaksi kuin verkon kehittämisvelvollisuus. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan kehittämisvelvollisuus kattaa paitsi sähköverkon kehittämiseen liittyvän toiminnan myös järjestelmävastuun piiriin kuuluvien toimintojen ja palveluiden ylläpitämisen ja kehittämisen. Kehittämisvelvollisuus tulisi hallituksen esityksen mukaan täyttää siten, että sähköjärjestelmä ja järjestelmävastuun piiriin kuuluvat palvelut toimisivat luotettavasti, varmasti ja tehokkaasti ja, että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille voidaan turvata. Järjestelmävastuu

tuuseen kuuluvan kehittämisvelvollisuuden tavoitteena on turvata sähkömarkkinalain 1 §:n tavoitesäännöksen mukaisesti edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille ja sähköjärjestelmälle. Velvollisuus merkitsee, että sähkömarkkinoiden toimivuutta tulee tarkastella sähkömarkkinoiden ja sähköjärjestelmän kokonaisuuden sekä kokonaisedun näkökulmasta. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tulisi tehdä yksittäistapauksissa ratkaisunsa sähkömarkkinoiden ja sähköjärjestelmän toimivuuden kokonaisedun näkökulmasta. Tällaisessa tilanteessa jonkin yksittäisen markkinaosapuolen intressi ei voi syrjäyttää sähkömarkkinoiden ja sähköjärjestelmän toimivuuden laajasti käsittävää intressiä.

Sähkömarkkinalain 46 §:n mukaan järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa koko ajan käynnissä olevasta sähköntuotannon ja -kulutuksen välisen hetkellisen tasapainon ylläpitämisestä vastuualueellaan (valtakunnallinen tasehallintavastuu). Valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen sisältyvät kaikki sen hoitamisen edellyttämät toimenpiteet ja resurssit, jotka on toteutettava tai joiden käytettävyys on varmistettava kunkin taseselvitysjakson ajaksi. Valtakunnallisen tasehallintavastuun hoitamiseen tarvittavan tasesähkön ja tasehallintakapasiteetin hankinta- ja kauppaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä sähkömarkkinoiden osapuolille, niiden on perustuttava markkinapohjaisiin menettelyihin, eikä niissä saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Ehdossa on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Ehtojen on lisäksi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi ja luotava edellytykset kulutusjouston, uusiutuvista lähteistä peräisin olevan sähkön tuottajien, energiavarastojen haltijoiden ja aggregaattorien osallistumiseen tasehallintamarkkinoille.

Energiavirasto toteaa, että järjestelmävastaavana Fingridin vastuulla on hoitaa sille määrättyt ja edellä esitetyt tehtävät järjestelmäpalveluiden tarjoamisessa ja kehittämisessä siten, että sähkömarkkinalain vaatimukset ja tavoitteet voidaan täyttää.

Fingridin sähkömarkkinalain mukaisena velvoitteena on järjestää järjestelmävastaavan palveluitaan siten, että edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille voidaan turvata. Energiavirasto toteaa, että Fingridillä on erityinen rooli hoitaa järjestelmätasolla puitteet sähkömarkkinalle ja tarjota asiakkailleen lakisääteisiä palveluitaan sähkömarkkinoilla toimimiseksi. Energiavirasto katsoo, että asiakkaan näkökulmasta tämä tarkoittaa, että Fingridin vastuulla on järjestää vaaditut palvelut tarkoituksen mukaisella tavalla ja hoitaa tehtäviään siten, että järjestelmätason markkinahäiriöitä ei lähtökohtaisesti syntyisi.

Energiavirasto mukaan tämä ei kuitenkaan tarkoita, että Fingridin tulisi taata markkinoilla toimisen edellytykset riippumatta markkinatoimijan toimista kaikissa yksittäisissä tilanteissa, sillä tehokkaasti toimiviin markkinoihin kuuluu myös markkinoilta poistuminen toimijasta itsestään johtuvista syistä. Sen sijaan järjestelmävastaava kantaverkonhaltijan on turvattava sähköjärjestelmän ja -markkinan toiminta kokonaisnäkökulmasta sekä nimenomaan tehtävä ratkaisunsa markkinoiden kokonaisuuteen perustuen.

Energiavirasto katsoo, että järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan laaja kehittämisvelvollisuus tarkoittaa, että sen tulee kehittää toimintojaan ja palveluitaan

ennakollisesti ja suunnitelmallisesti siten, ettei lähtökohtaisesti sellaisia vakavia markkinavaikutuksia syntyisi, jotka ovat järjestelmävastaavan lain vaatimusten ja tavoitteiden mukaisella toiminnalla estettävissä. Edelleen Energiavirasto katsoo, että kehittämisvelvollisuuden tehokkuusnäkökulma tarkoittaa, että mahdollisen markkinahäiriön erityiseen estämiseen kohdistettavat toimet tulisi suhteuttaa häiriöstä mahdollisesti aiheutuviin haittoihin kokonaisedun näkökulmasta.

Energiavirasto huomauttaa, ettei tällä päätöksellä muuteta Fingridin vastuita järjestelmävastaavana kantaverkonhaltijana. Energiavirasto toteaa myös, että on Fingridin vastuulla määrittää ja toteuttaa tarpeelliset toimet sille, etteivät tasevastaavien vakuusvaateet aiheuta markkinahäiriötä. Energiavirasto katsoo ainoastaan, että täyttääkseen edellä esitetyt sähkömarkkinalain mukaiset vastuunsa Fingridillä on muun ohella velvollisuus varmistaa, etteivät sen asettamat tasevastaavien vakuusvaateet kokonaisuutena edistä sellaisen laajamittaisen markkinahäiriön syntymistä, josta seuraa koko markkinan toimintaedellytysten heikkeneminen.

Energiavirasto katsoo, että Fingrid voi esimerkiksi seurata vakuuksien kokonaiskertymää ja tarvittaessa asettaa sille katon laajamittaisen markkinahäiriön estämiseksi. Energiavirasto katsoo, että tällaisessa tilanteessa tasevastaavien vakuusvaateet tulee laskea pro rata -periaatteella normaalitilanteen kaavan ja asetetun katon perusteella, jolloin edelleen säilytetään vaadittavien vakuuksien dynaaminen tasevastaavakohtainen laskenta eikä markkinapuolten keskinäinen kilpailuasetelma vääristy tasehallinnan suuntaviivojen tavoitteiden mukaisesti ja tältä osin tasevastaavien ehtoja syytä täsmentää. Mikäli Fingrid katsoo, että tasevastaavien vakuusvaateita on edelleen syytä täsmentää tältä osin, tulee Fingridin toimittaa muutokset Energiaviraston vahvistettavaksi

Fingrid mukaan vakuuskaton asettaminen tarkoittaisi sitä, että Fingrid käytännössä ottaisi kannettavakseen tasevastaavista aiheutuvan vastapuoliriskin vakuuskaton ylittäviltä osin. Fingridin mukaan Energiaviraston esittämä vakuuskatto voisi vastapuoliriskin toteutuessa johtaa nimenomaan tilanteeseen, jossa taloudellinen vastuu tasepoikkeamista jää käytännössä Fingridin kannettavaksi. Fingridin mukaan vakuuskaton soveltaminen on siten tasehallinnan suuntaviivojen 17(2) artiklan, sähkömarkkina-asetuksen 5(1) artiklan sekä sähkömarkkinalain 73 §:n vastainen. Energiavirasto toteaa, että aiemmin esitetyn mukaisesti tasehallinnan suuntaviivojen 17(2) artiklan, sisämarkkina-asetuksen 5(1) artiklan tai sähkömarkkinalain 73 §:n kirjaukset tasevastuusta ja sen toteuttamisesta eivät aseta vaatimuksia tasevastaavilta vaadittavilta vakuuksille tai vastapuoliriskin hallintaan.

Fingridin mukaan vakuuksilla pyritään nimenomaisesti varmistamaan, että tasevastaava huolehtii omasta tasevastuustaan. Lisäksi vakuuksilla pyritään turvaamaan, että tasevastaava ei aiheuta sähköjärjestelmän kokonaisedun kannalta haitallista tilannetta tai markkinahäiriötä – esimerkiksi sitä kautta, että Fingridin vastapuoliriskin merkittävä kasvaminen vaikuttaisi negatiivisesti sen omiin toimintaedellytyksiin, kuten Fingridin investointikykyyn. Fingridin mukaan tällä heikennettäisiin Fingridin edellytyksiä huolehtia järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtävistä. Fingridin mukaan se ei voi ottaa kannettavakseen yksittäisen markkinatoimijan taloudellisia riskejä. Energiavirasto toteaa aiemmin esitetyn mukaisesti, että tasevastaavien vakuusvaateet ovat yksi keino hallinnoida vastapuoliriskiä.

Edelleen Energiavirasto toistaa, että on Fingridin vastuulla on Fingridin mainitsemien seikkojen ohella huolehtia sähkömarkkinoiden toimintaedellytyksistä siltä osin kuin järjestelmävastaavan vastuun ja käytössä olevin keinoin, jollaisia myös markkinaehdot ovat, tähän voidaan vaikuttaa.

Energiavirasto toteaa, että tasevastaavien vakuusvaateissa on kyse riskien hallinnomisesta sekä jakamisesta Fingridin ja tasevastaavien kesken. Tasevastaavien toimintaedellytykset eivät kuitenkaan ole ulkoistettavissa Fingridin toiminnasta järjestelmävastaavana tai päinvastoin, vaan useilta osin Fingridin toiminta luo edellytyksiä tasevastaaville ja toisaalta tasevastaavien toiminta tukee Fingridin tehtäviä järjestelmävastaavana. Tällöin riskien hallinnoimiseksi kokonaisedun näkökulmasta on huomioitava myös riskin kantokyky sekä mahdollisuudet ja keinot riskin hallitsemiseksi. Siten asiassa on huomioitava Fingridin keinot ja velvoitteet tasepalveluiden järjestämisessä ja hankinnassa. Esimerkiksi tasepoikkeamien hinnoittelussa käytettävän säätösähkön hinnan osalta Fingrid on vastuussa kyseisten markkinoiden kehittämisestä, operoimisesta sekä toimii ainoana ostajana kyseisillä markkinoilla. Toisin sanoen Fingridin oma toiminta tasepalveluiden osalta merkittävällä tavalla vaikuttaa tasevastaavien Fingridille aiheuttamaan vastapuoliriskiin. Lisäksi Fingrid on ainoa osapuoli, jolla on mahdollisuus ja velvollisuus arvioida tasevastaavien toimintaedellytyksiä kokonaisuutena. Siten riskien jakamisen kannalta järjestelmävastaavana Fingridin vastuulla on kantaa koko järjestelmän hallinnointia ja toimintaa uhkaavat riskit, joihin se omalla toiminnallaan voi myös merkittävällä tavalla vaikuttaa.

Energiaviraston toteaa, että Fingridin 22.11.2023 toimittamassaan lausunnossa esittämä kanta on linjassa viraston näkemyksen kanssa siltä osin, että järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtäviin ei kuulu sen takaaminen, että tasevastaava voi toimia markkinoilla riippumatta kyseisen tasevastaavan omista toimista. Energiavirasto kuitenkin huomauttaa, että tasevastaavien vakuusvaateissa ja niiden kohtuullisuudessa ei kaikissa tilanteissa ole kyse yksittäisen toimijan toiminnasta. Säätösähkömarkkinan hinnan kautta vakuusvaade voi nousta, vaikka toimijan aiheuttamat tasepoikkeamat olisivat hyvinkin maltillisia toiminnan volyymeihin. Vastaavasti kaikkien toimijoiden vakuusvaateet voivat periaatteellisesti kokonaisuutena nousta kestävämmälle tasolle, vaikka koko järjestelmän tasepoikkeamat eivät olisikaan huomattavan suuria. Sen sijaan järjestelmävastaavan toimet ja mahdollisuudet vaikuttaa tasevastaavien aiheuttamaan vastapuoliriskiin kokonaisuutena tulee huomioida siinä määrin, että järjestelmävastaava vastaa myös tällaista riskeistä.

Energiavirasto jakaa Fingridin näkemyksen, että Fingridin tulee toiminnassaan pyrkiä edistämään muun muassa tervettä kilpailua sähkömarkkinoilla, sähköjärjestelmän toimintavarmuutta sekä markkinoiden tehokasta toimintaa. Kuitenkaan markkinoiden tehokkaaseen toimintaan ei kuulu, että Fingridin asettamat vakuusvaateet, jonka perusteena olevaan vastapuoliriskiin se edellä esitetysti voi merkittävällä tavalla aiheuttaisivat laajamittaisen markkinahäiriön, joka ei myöskään edistä tervettä kilpailua tai sähköjärjestelmän toimintavarmuutta.

Lisäksi Fingrid tuo esiin, että järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan verkkolupakin edellyttää, että Fingridillä itsellään säilyy taloudelliset edellytykset kannattavaan verkkotoimintaan. Energiavirasto toteaa, ettei järjestelmävastaavan lain-

mukaisten velvoitteiden täyttäminen ole järjestelmävastaavan verkkoluvan vastaista.

Selvyyden vuoksi Energiavirasto toteaa, että mikäli Fingrid rajoittaa tasevastaavien vakuuksien kokonaisuutta sähkömarkkinoiden turvaamiseksi, ei se tarkoita, ettei jokainen tasevastaava olisi taloudellisessa vastuussa aiheuttamistaan tasepoikkeamista kaikissa tilanteissa, vaan kyse on vakuusvaateiden nopean koohamisen aiheuttaman mahdollisen laajamittaisen likviditeettikriisin ja markkinahäiriön ehkäisemisestä.

Energiavirasto korostaa, että sähkömarkkinalain vaatimusten täyttämiseksi edellä esitetty voi tulla kyseeseen, mutta on Fingridin vastuulla toteuttaa tarvittavat toimet. Mikäli Fingrid katsoo, että tasevastaavien vakuusvaateita on tarpeen täsmentää tältä osin, tulee Fingridin toimittaa muutokset Energiaviraston vahvistettavaksi.

Vahvistavien vakuusvaateiden sitovuus

Fingridin mukaan nykyisellään vakuuslaskennan vakiokaavaan voidaan tehdä muutoksia silloin, kun se ei vastaa osapuolen vastapuoliriskiä. Vakuusvaateita voidaan muuttaa esimerkiksi yleisten lomapäivien, viivästyneiden maksujen, markkinoiden muutosten ja sähköpörssimarkkinoiden laskelmien viiveiden takia. Lisäksi vakuusvaateet voidaan laskea eri kaavalla tilanteissa, joissa vakiokaavaa ei voida soveltaa tietyille tasevastaavalle tai se ei vastaa tasevastaavan vastapuoliriskiä.

Fingridin mukaan vakiokaavasta poikkeavaa vakuuskaavaa on käytetty myös silloin, jos tasevastaavan talousvaikeuksista havaitaan merkkejä ja Fingridille aiheutuva vastapuoliriski on kasvanut. Tällöin vakuusvaadetta on voitu muuttaa vastaamaan paremmin todellista vastapuoliriskiä. Käytännössä riskin kasvaminen on havaittu esimerkiksi seuraamalla tasevastaavan kaupankäynti- ja kulutusmääriä. Esimerkiksi tilanteet, joissa tasevastaava ei ole tehnyt kauppaa seuraavalle päivälle ovat voineet johtaa lisävakuuksien asettamiseen ilman, että tasevastaava suljetaan pois markkinoilta.

Energiavirasto lähtökohtaisesti kyseenalaistaa Fingridin kuvaaman mielivaltaiselta vaikuttavan menettelyn lisävakuuksien vaatimisen suhteen. Mikäli Fingrid katsoo, että on tarpeen muuttaa esittämistään syistä vakuuksien määräytymistä sen takia, että välttämätön vastapuoliriski merkittäväällä tavalla muuttuu tai muodostuu erilaiseksi tietyissä tilanteissa, tulee Fingridin täsmentää nämä tilanteet ja määrittää vakuuksien määräytyminen kussakin tilanteessa sekä toimittaa muutokset Energiavirastoon vahvistettavaksi.

Energiavirasto vahvistaa tällä päätöksellä tasevastaavien vakuuksien määräytymisperiaatteet tämän päätöksen liitteen mukaisena.

Maksukomponentit ja maksujen määräytyminen

Fingrid ehdotti lisättävän tasepoikkeamien hinnoittelun perusteeksi vuorokausimarkkinoiden Suomen tarjousalueen hinnan ja mFRR energiamarkkinan marginaalihinnan lisäksi myös aFRR energiamarkkinan hinta. Energiavirasto katsoo, että Fingridin ehdotuksen mukaisesti myös aFRR energiamarkkinoilla muodostuva

hinta tulee huomioida tasepoikkeamien hinnoittelussa tasehallinnan suuntaviivojen mukaisesti.

Muutosten täytäntöönpanoaikataulu

Fingrid toteaa, että nyt tarkasteltavana olevassa tilanteessa on kysymys rakenteellisesta uudistuksesta ja kaikkiin tasevastaaviin sovellettavasta muutoksesta. Sen lisäksi, että Fingridin tulee varautua yhtiön kasvaviin riskeihin, muutos edellyttää myös useita käytännön toimenpiteitä. Fingridin mukaan vakuusvaatimusten laskentakaavan muuttaminen vaatii tietojärjestelmän päivittämistä. Näiden muutosten läpivienti kestäisi vähintään 5 kuukautta siitä hetkestä, jona Fingrid tilaa muutosten tekemisen ja toimittaa tarkat kuvaukset muutostarpeista vakuuslaskennan osalta.

Lisäksi Fingridin tulee tiedottaa sekä tasevastaaville että muille siirtoverkonhaltijoille vakuusvaatimusten muutoksista. Lisäksi Fingridin tulisi tehdä muun muassa tarvittavat valmistelut, konsultoinnit ja sopimukset viikonloppupäivystyksestä, sillä Energiaviraston esittämä painokerrointen muutos edellyttäisi käytännössä useita toimenpiteitä sekä Fingridiltä että muilta toimijoilta. Fingridin tulee sopeuttaa myös muut omat prosessinsa uuteen toimintamalliin arvioida vaikutukset Datahubin toimintaan.

Energiavirasto toteaa, että lähtökohtaisesti tasehallinnan suuntaviivojen mukaan täytäntöönpanoaikataulu saa olla enintään 12 kuukautta ellei sääntelyviranomaisen vahvista muuta. Energiavirasto katsoo, että Fingridin esittämät perustelut puoltavat 12 kuukauden määräaikaa, joka mahdollistaa myös tehtävien jatkoselvitysten huomioimisen sekä vakiokaavan muutosten täsmentämisen ennen muutosten soveltamista. Siten tällä päätöksellä vahvistettuja tasevastaavien ehtoja sisältäen vakuuksien määräytymisen tulee soveltaa viimeistään 30.11.2024

Maksukomponenttien ja maksujen määräytymisen osalta Energiavirasto katsoo, että aFRR energiamarkkinan hinnan vaikutus tasepoikkeamien hinnoitteluun tulee saattaa voimaan samalla, kun aFRR energiamarkkinoilla syntyy kauppojen perusteella marginaalihinta ja viimeistään 12 kuukauden kuluessa tämän päätöksen antamisesta.

Johtopäätös

Energiavirasto katsoo, että Fingridin 30.5.2023 vahvistettavaksi toimittamat tasevastaavien ehdot ja maksujen määräytymisperiaatteet täyttävät edellä esitetyin ehdoin ja muutoksin tasehallinnan suuntaviivojen ja sähkömarkkinalain vaatimukset ja tavoitteet.

Sovelletut säännökset

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/943 sähkön sisämarkkinoista artikla 5

Komission asetuksen (EU) 2017/2195 sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista artikkelit 3, 5, 10, 17 ja 18

Sähkömarkkinalaki (588/2013) 18 §, 45 §, 46 § ja 73 §

Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (590/2013) 10 §, 36 § ja 38 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhakua koskeva ohjeistus liitteenä.

Liitteet

Liite 1 - Valitusosoitus Markkinaoikeuteen

Liite 2 - Tasevastuuta ja taseselvitystä koskeva käsikirja Osa 2: Fingrid oyj:n yleiset taseselvityksen ehdot, 30.11.2023

Liite 3 - Tasevastuuta ja taseselvitystä koskeva käsikirja Osa 2: Fingrid oyj:n yleiset taseselvityksen ehdot, Energiaviraston muutokset muutosmerkinnöin, 30.11.2023

Liite 4 - Tasepalvelusopimuksen liite 2 - maksukomponentit ja maksujen määräytyminen, 29.5.2023

Jakelu

Fingrid Oyj

VALITUSOSOITUS

Valitusoikeus hallintopäätöksestä

Energiaviraston antamaan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään. Valituskelpoisella hallintopäätöksellä tarkoitetaan päätöstä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta.

Hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa ja se, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään.

Valitusviranomainen

Valitusviranomainen Energiaviraston päätökseen on markkinaoikeus.

Valituksen tekeminen ja valitusaika

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Valitus on tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Jos tiedoksianto on toimitettu tavallisena tiedoksiantona postitse kirjeellä vastaanottajalle, katsotaan hänen saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Mikäli päätös annetaan hakijalle tiedoksi sähköisenä viestinä, päätös katsotaan annetuksi tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Jos päätös on postitettu saantitodistusta vastaan, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksiantopäivää ei oteta lukuun.

Milloin kysymyksessä on sijaistiedoksianto, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä. Viranomaisen tietoon asian katsotaan tulleen kirjeen saapumispäivänä.

Kun valituksen tekemisen määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen valitusviranomaisen aukioloajan päättymistä.

Valituksen tekemisestä säädetään lisäksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003). Määräaikaisten laskemisesta säädetään säädettyjen määräaikain laskemisesta annetussa laissa (150/1930).

Valituksen sisältö

Valituksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan muutosta (*valituksen kohteena oleva päätös*);
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (*vaatimukset*);
- vaatimusten perustelut; sekä
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä tuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi tuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Oikaisuvaatimuksen tekijä saa valittaessaan oikaisuvaatimuspäätöksestä esittää vaatimuksilleen uusia perusteluja. Hän saa esittää uuden vaatimuksen vain, jos se perustuu olosuhteiden muutokseen tai oikaisuvaatimuksen tekemisen määräajan päättymisen jälkeen valittajan tietoon tulleeseen seikkaan.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä:

- valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen;
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta; sekä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.
- asiamiestä käytettäessä valtakirja, sen mukaan kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 32 §:ssä säädetään.

Valituskirjelmän toimittaminen valitusviranomaiselle

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa markkinaoikeuteen, jonka osoite on

**Markkinaoikeus
Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI**

**faksi: 029 56 43314
sähköposti: markkinaoikeus@oikeus.fi**

Valituskirjelmä voidaan toimittaa valitusviranomaiselle myös postitse.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/>

Kun valituskirjelmä toimitetaan hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelun kautta, liitteet voi toimittaa skannattuna asiointipalvelussa tai kirjeitse. Kirjeitse toimitettaessa mainitse asiasta asiointipalvelun Viesti-kentässä.

Valituskirjelmän lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Oikeudenkäyntimaksu

Valituksen käsittelystä markkinaoikeudessa voidaan periä oikeudenkäyntimaksu.

Valittajalta peritään markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksu 2120 euroa.

Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2015/20151455?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=tuomiois-tuinmaksulaki#P5>) on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä.

30.11.2023

Tunnus: FG-2023/241

Liite 1

TASEVASTUUTA JA TASESELVITYSTÄ KOSKEVA KÄSIKIRJA

OSA 2:

FINGRID OYJ:N YLEISET TASESELVITYKSEN EHDOT

1	Johdanto	3
1.1	Määritelmät	3
2	Tasevastaavaksi ryhtymisen vaatimukset	5
3	Valtakunnallinen taseselvitys	5
4	Tasevastuun järjestäminen sähkönkäyttöpaikassa (avointen toimitusten ketju)	6
5	Tasevastaavan vastuut	6
6	Tasevastaavan asettamat vakuudet	7
7	Rakenteellisten tietojen raportointi	8
7.1	Raportointivastuut ja aikataulut	8
7.1.1	Tasevastaava vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoimisesta ja ylläpidosta	8
7.1.2	Verkonhaltija vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoimisesta ja ylläpidosta	9
7.1.3	Rakenteellisten tietojen raportoinnin aikataulut	10
7.1.4	Osuusvoimalaitosten käsittely	10
8	Taseselvitystietojen raportointi	11
8.1	Tasevastaava vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoimisesta	11
8.1.1	Kiinteät toimitukset	11
8.2	Verkonhaltija vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoimisesta	12
8.2.1	Rajapistesummat	12
8.2.2	Tuotanto	12
8.2.3	Kulutus	12
8.3	Taseselvitysyksikön raportointiperiaatteet	12
8.4	Tietojen toimittaminen	13
8.5	Kalenteri ja aikavyöhykkeet	13
9	Ehtojen rikkominen	13
10	Vahingonkorvaus	14
11	Ylivoimainen este	14

Johdanto

Tämä käsikirjan osa sisältää taseselvitykseen liittyvät ehdot, edellytykset ja yleiset menettelytavat, joilla määritellään tasevastaavan (jäljempänä Tasevastaava) taseselvitystä koskevat oikeudet, vastuut ja velvollisuudet. Yleisten taseselvitysehtojen lähtökohtana ovat sähkömarkkinalain järjestelmävastuuta ja taseselvitystä koskevat säännökset, Valtioneuvoston asetus sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta, Työ- ja elinkeinoministeriön asetus sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/943 sähkön sisämarkkinoista, komission asetus sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista (EU) 2017/2195 (jäljempänä EBGL), sekä suuntaviivaa tarkentava ACERin päätös 18/2020 tasepoikkeaman selvityksen harmonisoidusta metodologiasta - Annex I, Methodology for the harmonisation of the main features of imbalance settlement (jäljempänä ACER päätös).

Tasevastaava on sähkömarkkinoiden osapuoli mukaan lukien nimitetty sähkömarkkinaoperaattori, joka tasapainottaa sähkön tuotantonsa ja hankintansa sekä sähkön käyttönsä ja toimitustensa erotuksen Fingridin toimittamalla sähköllä Suomen tasepoikkeama-alueella, joka on yhtä kuin vuorokausimarkkinan Suomen tarjousalue (markkinatasealue). Tämä alue vastaa myös Suomen tasepoikkeamahinta-alueita.

1.1

Määritelmät

Tässä asiakirjassa käytetään seuraavia määritelmiä:

Avoimella toimituksella tarkoitetaan sähköntoimitusta, jossa sähköntoimittaja toimittaa asiakkaalleen kaiken tämän tarvitseman sähkön, sekä sähköntoimitusta, jossa sähköntoimittaja tasapainottaa asiakkaan sähköntuotannon ja -hankinnan sekä sähkönkäytön ja -toimituksen erotuksen toimittamalla puuttuvan sähkömäärän tai vastaanottamalla ylijäämän kunkin taseselvitysjakson aikana.

Avointen toimitusten ketju Jokaisen sähkömarkkinoiden osapuolen tulee kuulua avointen toimitusten ketjuun, jossa viimeisenä avoimena toimittajana on järjestelmävastaava Fingrid.

Jaetulla määrällä tarkoitetaan järjestelmään fyysisesti syötettyä tai siitä otettua ja tasevastaavalle osoitettua energiamäärää, jota käytetään kyseisen tasevastaavan tasepoikkeaman laskennassa (tuotannot, kulutukset, mittausalueiden tasepoikkeamat).

Kiinteällä toimituksella tarkoitetaan toimitusta, jossa sähkön myyjä toimittaa asiakkaalleen ennalta sovitulla taseselvitysjaksolla ennalta sovitun sähkömäärän.

Lopputilanteella tarkoitetaan tasevastaavan taseessa olevien kauppohen energiamäärää (kiinteät toimitukset ja tasepoikkeamakorjaukset), jota käytetään kyseisen tasevastaavan tasepoikkeaman laskennassa;

Mittausalueella tarkoitetaan kantaverkkoa, suurjännitteistä jakeluverkkoa, jakeluverkkoa, suljettua jakeluverkkoa tai niiden osaa taikka kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä sähköverkkoa, joka muodostaa oman selvitysalueensa taseselvityksessä. Fyysistä aluetta, jossa kahden mittausalueen välillä siirrettävän sähkön määrä, kulutus ja tuotanto voidaan mitata. Mittausalue voi sisältää sekä tuotantoa että kulutusta, mutta myös vain toista näistä.

Nimitetyllä sähkömarkkinaoperaattorilla tarkoitetaan markkinaoperaattoria, jonka toimivaltainen viranomaisen on nimennyt toteuttamaan yhteen kytkettyihin vuorokausimarkkinoihin tai päivänsisäisiin markkinoihin liittyviä tehtäviä;

Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook –ohjekirjalla tarkoitetaan taseselvitysyrityksen Fingridin toimeksiannosta ylläpitämää tasevastausta ja taseselvitystä koskevaa Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjaa (Ohjekirja), joka on näiden ehtojen mukainen ja sisältää näitä ehtoja tarkentavia toimintatapoja, sekä tarkemman kuvauksen taseselvityksen toteuttamisesta.

Osuusvoimalaitoksella tarkoitetaan voimalaitosta, jonka tuotanto jaetaan voimalaitososuuksien haltijoille osuusvoimalaitosten käsittelyn mukaisesti taseselvitysjaksoittain.

Rajapistekaupalla tarkoitetaan kahden eri markkinatasealueisiin kuuluvan mittausalueen välillä syntyvää rajapistesummaa, joka on ostettava tai myytävä.

Rajapistesummalla tarkoitetaan kahden mittausalueen välisten mittausten summaa, jonka arvoa käytetään sähkötaseiden selvittämisessä.

Siirtoalueella tarkoitetaan maantieteellistä aluetta, jossa voimalaitokset, kulutuskohteet ja energiavarastot sijaitsevat. Suomessa on kolme siirtoaluetta; etelä, keski ja pohjoinen. Siirtoalueiden maantieteellinen sijainti on esitetty Fingridin kotisivuilla olevassa Siirtoalueiden karttakuvassa.

Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköllä tarkoitetaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toimintayksikköä tai tytäryhtiötä, joka hoitaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvia tehtäviä (SML 49 a §).

Säätöobjektilla tarkoitetaan yhden tai useamman generaattorin ja tuotantoyrityksen ryhmää yhdellä siirtoalueella. Säätöobjekti voi sisältää vain yhden tyyppistä tuotantolajia (tuuli-, vesi-, ydinvoima jne.). Säätöobjektia kohden voi olla vain yksi tasevastaava.

Tasepalvelun tarjoajalla tarkoitetaan markkinaosapuolta, jonka reservejä tarjoavat yksiköt tai reservejä tarjoavat ryhmät pystyvät tarjoamaan tasepalveluja siirtoverkonhaltijoille.

Tasepoikkeamalla tarkoitetaan tasevastaavalle laskettua energiamäärää taseselvitysajaksolla, joka vastaa kyseiselle tasevastaavalle jaetun määrän ja kyseisen tasevastaavan lopputilanteen välistä erotusta, mukaan lukien kyseiseen tasevastaavaan mahdollisesti sovellettu tasepoikkeamakorjaus, tietyinä taseselvitysjaksona.

Tasepoikkeamakorjauksella tarkoitetaan tasepalvelun tarjoajalta saatua tasesähköä vastaavaa energiamäärää, jota liittävä siirtoverkonhaltija soveltaa taseselvitysajaksolla kyseessä oleviin tasevastaaviin ja jota käytetään kyseisten tasevastaavien tasepoikkeaman laskennassa.

Taseselvitysajaksolla tarkoitetaan aikayksikköä, jolla tasevastaavien tasepoikkeamat lasketaan.

Taseselvityksellä tarkoitetaan taloudellista selvitysmekanismia, jonka mukaisesti tasevastaavilta peritään maksu tai niille maksetaan niiden tasepoikkeamista.

Taseselvitysyksiköllä tarkoitetaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toimintayksikköä, tytäryhtiötä tai osakkuusyhtiötä, joka huolehtii valtakunnalliseen taseselvitykseen liittyvistä tehtävistä.

Tasesähköllä tarkoitetaan Tasepalvelun tarjoajan tarjoamaa sähköenergiaa, jota siirtoverkonhaltija käyttää verkon tasapainottamiseen.

Tasevastaavalla tarkoitetaan sähkömarkkinoiden osapuolta, joka vastaa kyseisen markkinaosapuolen tasepoikkeamista ja jolla on voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingridin kanssa. Toisin sanoen osapuolen avoin toimittaja on Fingrid.

Tasevastuulla tarkoitetaan vastuuta siitä, että sähkökaupan osapuolen tuotanto ja hankinta kattavat tämän kulutukset ja sähkön toimitukset kunkin taseselvitysjakson aikana. Kaikki sähkökaupan osapuolet ovat tasevastuullisia.

Tehokaupalla tarkoitetaan Fingridin tekemiä taseselvitysjakson aikaisia tehokauppoja tasehallinnan sekä tarvittaessa muun järjestelmävastuun hoitoon liittyviin tarpeisiin. Tehokaupoista kirjataan taseselvitykseen tasepoikkeamakorjaus, jota sovelletaan taseselvitysajaksella kyseessä oleviin tasevastaaviin ja jota käytetään kyseisten tasevastaavien tasepoikkeaman laskennassa.

2 Tasevastaavaksi ryhtymisen vaatimukset

Tasevastaavaksi ryhtymisen vaatimukset:

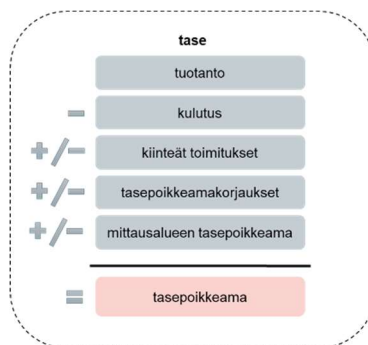
- tulee olla laillisesti kotivaltionsa lainsäädännön mukaan rekisteröity oikeushenkilö;
- tulee olla rekisteröitynyt jäsenvaltion kansalliselle sääntelyviranomaiselle EU 1227/2011 (REMIT) asetuksen mukaisesti;
- tulee olla Taseselvitysyksikön hyväksymä selvitystili;
- tulee asettaa vakuudet Taseselvitysyksikölle;
- tulee olla valmius vastaanottaa laskuja Taseselvitysyksiköltä;
- tulee rekisteröityä sekä ilmoittaa vaaditut rakenteelliset tiedot Taseselvitysyksikölle.

3 Valtakunnallinen taseselvitys

Taseselvityksessä selvitetään sähkömarkkinoilla toimivien osapuolten väliset sähköntoimitukset (Markkinaosapuoli). Tasepoikkeamat lasketaan kullekin Tasevastaavalle kiinteiden toimitusten (ml. sähköpörssikaupat), kulutuksen ja tuotannon sekä taseselvitysjakson aikaisten tasepoikkeamakorjausten (tehokauppojen ja muiden taseselvitykseen kohdennettujen reservienergioiden) perusteella kuvan 1 mukaisesti. Kukin Tasevastaava on taloudellisessa vastuussa tasepoikkeamastaan.

Taseselvitysyksikkö vastaa Tasevastaavien taseiden selvittämisestä ja tasepoikkeamien laskutuksen suorittamisesta Fingridin toimeksiannosta.

Taseselvitysyksikkö laskee Tasevastaavan tasepoikkeamaa automaattisesti taseselvitysajaksittain 13. päivään saakka toimituspäivän jälkeisestä päivästä. Kyseisenä aikana Tasevastaava voi pyytää taseselvitysyksiköltä tasepoikkeaman uudelleenlaskentaa virheen havaitessaan.

Kuva 1. tasepoikkeaman laskenta

4 Tasevastuun järjestäminen sähkökäyttöpaikassa (avointen toimitusten ketju)

Sähkökäyttäjällä tulee olla yksi avoin toimittaja (sähkönmyyjä) kunkin sähköverkkoon liitetyn sähkökäyttöpaikkansa sähkökäyttöä varten. Sähköntuottajalla, joka syöttää sähköä sähköverkkoon siinä siirrettäväksi, tulee olla yksi avoin toimittaja (sähkönmyyjä) kunkin sähköverkkoon liitetyn sähkökäyttöpaikkansa sähköntuotantoa ja siihen liittyvää sähkökäyttöä varten. Osuusvoimalaitosten tuotanto-osuudet jaetaan tämän estämättä kappaleen 6.1.4 Osuusvoimalaitosten käsittely mukaisesti.

Avoimen toimittajan (sähkönmyyjän) tulee osoittaa sähkömarkkinoiden osapuolelle suorittamalleen avoimelle toimitukselle Tasevastaava, joka tämän avoimen toimituksen tai siihen ulottuvan katkeamattoman avointen toimitusten ketjun välityksellä tasapainottaa kysymyksessä olevaan avoimeen toimitukseen perustuvan sähköntuotannon ja -hankinnan sekä sähkönkäytön ja -toimituksen osapuolelle.

5 Tasevastaavan vastuut

Tasevastaava on Markkinaosapuoli, jolla on voimassa oleva sopimus Taseselvitysyksikön ja Fingridin kanssa. Tasevastaavan vastuita ovat seuraavat:

- Tulee olla voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingridin kanssa;
- Tulee olla voimassa oleva taseselvityssopimus Taseselvitysyksikön kanssa;
- Tulee raportoida taseeseensa liittyvät kiinteät toimitukset Taseselvitysyksikölle ja tarkastaa niiden oikeellisuus;
- Olla taloudellisessa vastuussa tasepoikkeamastaan;
- Selvittää tasevastuunsa tasepoikkeamat taseselvitysyksikön kanssa;
- Tulee ylläpitää ajantasaiset taseselvityksen rakenteelliset tiedot;
- Kaikkien Taseselvitysyksikön raportointien tietojen tarkistaminen ja poikkeamista ilmoittaminen;
- Tulee ilmoittaa Taseselvitysyksikölle taseessaan olevat sähkönmyyjät mittausaluekohtaisesti, erikseen tuotannolle ja kulutukselle; ja
- Tulee suunnitella sähkötaseensa tasapainoon taseselvitysjaksoittain.

6 Tasevastaavan asettamat vakuudet

Kunkin tasevastaavan on asetettava vakuus siltä varalta, että tasevastaava ei pysty täyttämään velvoitteitaan. Vakuus voidaan asettaa käteistalletuksena vakuustilille, pankkitakuuna tai näiden yhdistelmänä. Näitä ehtoja tarkentavia toimintatapoja, sekä tarkempi kuvaus vakuuksien toteuttamisesta löytyvät taseselvitysryhmän Fingridin toimeksiannosta ylläpitämästä tasevastuuta ja taseselvitystä koskevasta Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjasta.

Vakuusvaatimukset lasketaan viikoittain uusimman tase- ja hintatiedon perusteella. Vastapuoliriski vaihtelee oleellisesti eri aikoina, riippuen hintatasoista ja tuotannon ja kulutuksen volyymeista. Fingrid seuraa riskitilannetta viikon aikana ja laskee vakuusvaatimet tarvittaessa uudelleen. Vakuuden suuruus vastaa mahdollisimman hyvin todellista vastapuoliriskiä, kun vakuusvaatimet muuttuvat markkinatilanteen muuttuessa.

Jos tasevastaava ei pysty asettamaan vaadittua vakuussummaa, tämä katsotaan taseselvityssopimuksen ehtojen vakavaksi rikkomiseksi. Jos tasevastaava ei pysty korjaamaan vakuutusta riittävälle tasolle, tasevastaavan tasepalvelu- ja taseselvityssopimukset voidaan purkaa välittömästi.

Vastapuoliriski koostuu seuraavista osista:

1. Taseselvitysjaksot, joilta taseselvityssummat on laskutettu, mutta ei vielä maksettu.
2. Taseselvitysjaksot, joilta taseselvityssummat ovat tiedossa, mutta niitä ei ole vielä laskutettu.
3. Taseselvitysjaksot, joiden aikana tasevastaava on ollut aktiivinen, mutta joiden osalta tasepoikkeamia ei tiedetä. Vain kaupat ja tasepoikkeamakorjaukset tiedossa.
4. Tulevat taseselvitysjaksot, joiden aikana tasevastaava on aktiivinen, mutta joiden osalta tasevastaavan toiminnasta ei ole vielä tietoa.

Kun vakuutta lasketaan, lopulliset taseselvitystiedot ovat saatavilla vain osille 1 ja 2. Kokonaistilanne on siksi arvioitava parhaiden tähän tarkoitukseen saatavilla olevien tietojen perusteella.

Normaalioloissa tasevastaavan vakuusvaade lasketaan seuraavan kaavan mukaisesti:

$$Vakuusvaade = 3 * (S1 + S2) + 1/7 * (V1 + V2) * P \text{ missä}$$

S1 = kolmen viimeksi laskutetun viikon viikoittaisten laskutettujen volyymimaksujen ja tasepoikkeaman volyymimaksujen summien keskiarvo, sisältäen mahdollisen arvonnisäveron

S2 = kolmen viimeksi laskutetun viikon viikoittaisten laskutettujen tasepoikkeamien summien keskimääräiset itseisarvot, sisältäen mahdollisen arvonnisäveron

V1 = kulutusvolyyymi seitsemältä viimeksi selvitetyltä päivältä

V2 = kahdenvälisen kauppojen ja sähköpörssi-kauppojen myynnit seitsemältä viime päivältä, joilta volyymit ovat saatavilla:

P = markkinatasealueen tasepoikkeaman hinnan keskihinta seitsemältä viime päivältä, joilta hinnat ovat saatavilla (alkaen 7 päivää ennen kuluvaan päivään ja päättyen kuluvaan päivään edelliseen päivään). Taseselvitysjakson tasepoikkeaman hinnan ollessa negatiivinen käytetään kyseisen taseselvitysjakson osalta keskihinnan laskennassa arvoa 0.

Minimivakuusvaade on 40 000 euroa. Mikäli laskettu vakuustaso on alhaisempi kuin minimitaso, käytetään minimitasoa.

Fingrid voi tarvittaessa asettaa vakuuksien kokonaiskertymälle katon laajamittaisen markkinahäiriön estämiseksi. Tällaisessa tilanteessa tasevastaavien vakuusvaateet lasketaan pro rata -periaatteella edellä esitetyn normaalitilanteen kaavan ja asetetun katon perusteella.

7 Rakenteellisten tietojen raportointi

Jokaisen Markkinaosapuolen on rekisteröidyttävä Taseselvityksyksikölle saadakseen osapuolitunnuksensa käyttöön valtakunnallisessa taseselvityksessä, voidakseen toimia markkinoilla ja saadakseen oikeudet omiin taseselvitystietoihinsa. Rekisteröityminen tehdään Taseselvityksyksikön kotisivuillaan julkaiseman Service request yhteydenottopalvelun kautta. Markkinaosapuolet ovat vastuussa rekisteröitymisestä ja omien tietojensa ajantasaisuudesta.

Taseselvityksyksikkö ylläpitää rakenteellisia tietoja Tasavastaavien, verkkoyhtiöiden ja Fingridin antamien tietojen perusteella.

Rakenteelliset tiedot ovat tietoja Markkinaosapuolista ja niiden suhteista toisiinsa (esim. Tasevastaavan ja sähkön myyjän suhde) sekä markkinaobjekteista ja markkinaobjektiliitynnöistä (esim. sähkön myyjän ja mittausalueen suhde). Määritelmät löytyvät taseselvityksyksikön kulloinkin voimassa olevasta Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook –ohjekirjasta. Jokainen Markkinaosapuoli on vastuussa rakenteellisten tietojen toimittamisesta ja ajantasaisuudesta.

7.1 Raportointivastuut ja aikataulut

Taseselvityksyksikkö vastaanottaa Online-palvelun kautta Tasevastaavilta ja verkkoyhtiöiltä rakenteellisia tietoja taseselvitysjärjestelmään, jossa Taseselvityksyksikkö tarkistaa tiedot. Kun Taseselvityksyksikkö on hyväksynyt rakenteelliset tiedot, Taseselvityksyksikkö julkaisee kyseiset tiedot tietoihin oikeutetuille Markkinaosapuolille Online-palvelussa.

7.1.1 Tasevastaava vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoinnista ja ylläpidosta

- Yrityksen tulee rekisteröityä Tasevastaavaksi;
- Omien yhteystietojensa ylläpito;
- Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelun piirissä olevien tasevastaavien, sekä Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluun liittyvien tasevastaavien osalta GS1-yritystunnus ja sen perusteella määritetty osapuolen GLN-tunnus (verkonhaltijan ja tasevastaavan GLN-tunnus ei voi olla sama);
- Mistä sähkönmyyjistä he vastaavat tuotannon, kulutuksen ja kiinteiden kauppojen osalta ja millä mittausalueilla;

- Kiinteiden toimitusten rakenteellisten tietojen hallinnasta niiden sähkönmyyjien osalta, joista Tasevastaava on vastuussa; kiinteän toimituksen voi rekisteröidä jompikumpi Tasevastaavista ja tällöin Taseselvitysyksikkö tiedottaa vastapuolelle, että tämän Tasevastaavan kanssa tehty kiinteä toimitus on rekisteröity;
- Tuotantoyksikön määrittelystä oikealle säätöobjektille;
- Tasevastaunsa osuusvoimalaitoksiksi määriteltävät voimalaitokset, niiden osakkaat (sähkönmyyjät), osakkaiden tuotannon perusjakosuhteet suhdelukuina per osuusvoimalaitos (esim. 3/9) ja osuusvoimalaitosten kapasiteetit sähköpostilla osoitteeseen settlement@esett.com;
- Sähköpörssikauppojen rakenteellisten tietojen ylläpitovastuu on nimitetyllä sähkömarkkinaoperaattorilla; ja
- Nimitetty sähkömarkkinaoperaattori ylläpitää lisäksi omalta osaltaan markkinaalueiden välisiin vuorokausimarkkinoihin ja päivänsisäisiin markkinoihin liittyvien siirtojen rakenteelliset tiedot.

7.1.2 Verkonhaltija vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoimisesta ja ylläpidosta

- Yrityksen rekisteröiminen verkkonhaltijaksi;
- Yhteystietojen ylläpito;
- Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelun piirissä olevien verkkonhaltijoiden, sekä Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluun liittyvien verkkonhaltijoiden osalta GS1-yritystunnus ja sen perusteella määritetty osapuolen GLN-tunnus (verkonhaltijan ja tasevastaavan GLN-tunnus ei voi olla sama);
- Mittausalueen rajapistesummia koskevat rakenteelliset tiedot; - Mittausalueen kulutusta koskevat rakenteelliset tiedot:
 - sähkönmyyjä, mittausalue, kulutuslaji ja voimassaolo;
 - sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelun piirissä olevien mittausalueille sekä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluun liittyville mittausalueille EIC-Y-tunnus
- Mittausalueen tuotantoyksiköiden rakenteellisten tietojen päivitys:
 - mittausalue, tuotantolaji, voimassaolo, tuotantoyksikön tunnus ja kapasiteetti;
- Tuotannon rakenteellisten tietojen päivitys:
 - sähkönmyyjän nimeäminen tuotantoyksikölle; ja
- Ilmoitettava sähkönmyyjä jokaiselle mittausalueelle, mittausalueen tasepoikkeaman ja rajapistekaupan käsittelyä varten.

7.1.3 Rakenteellisten tietojen raportoinnin aikataulut

Taseselvityksen rakennetiedot on raportoitava seuraavien määräaikojen mukaisesti, vastaavat määräajat koskevat myös rakennetietojen päättymisestä raportointia.

7.1.3.1 Tasevastaavan raportointi

Tasevastuunsa kiinteiden toimitusten rakenteelliset tiedot viimeistään kolme täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksikölle).

Tasevastuunsa säätöobjektien määrittäminen tuotantoyksiköille viimeistään yksi täysi vuorokausi ennen toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksikölle).

Tasevastuullaan olevan sähkönmyyjän määrittäminen kulutukselle ja tuotannolle mittausalueittain viimeistään 5 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksikölle).

Edellisestä poiketen ilmoitus sähkönmyyjän tasevastuun päättymisestä mittausalueella tulee tehdä viimeistään 14 täyttä vuorokautta ennen viimeistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksikölle).

7.1.3.2 Verkonhaltijan raportointi

Mittausalueidensa rajapistesummia koskevat rakenteelliset tiedot viimeistään 7 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksikölle).

Mittausalueidensa kulutusten ja pientuotannon rakenteelliset tiedot viimeistään seitsemän täyttä vuorokautta toimituspäivän jälkeen (raportoidaan Taseselvityksikölle).

Mittausalueidensa tuotantojen rakenteelliset tiedot viimeistään ensimmäistä toimituspäivää edeltävänä vuorokautena (raportoidaan Taseselvityksikölle).

7.1.4 Osuusvoimalaitosten käsittely

Osuusvoimalaitoksesta muodostetaan oma mittausalue, jolla tulee olla yksi verkkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä, joka vastaa kyseisen mittausalueen taseselvityksestä, kuten esimerkiksi tuotantojen ja muiden taseselvitystietojen laskemisesta ja raportoinnista Taseselvityksikölle sekä muille tietoihin oikeutetuille osapuolille. Kyseinen mittausalue muodostetaan vastaavalla tavalla kuin mitkä muut tahansa mittausalueet yhteispohjoismaisessa taseselvitysmallissa eli se eriytetään muista mittausalueista rajapistemittauksin, joista raportoidaan rajapistesummat vastinmittausalueita kohden Taseselvityksikölle.

Osuusvoimalaitoksen osakkaat muodostetaan taseselvitykseen yhteispohjoismaisena taseselvitysmallin mukaisina sähkönmyyjinä. Osuusvoimalaitoksesta muodostettavalle mittausalueelle muodostetaan niin monta tuotantoyksikköä kuin on osakasta. Mittausalueen verkkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä määrittää sähkönmyyjät muodostetuille tuotantoyksiköille.

Osuusvoimalaitoksen Tasevastaavana toimii osuusvoimalaitoksesta muodostetun mittausalueen tasepoikkeaman sähkönmyyjän Tasevastaava.

Osuusvoimalaitoksen toteutuneen tuotannon jako perustuu osuusvoimalaitoksen osakkaiden Tasevastaavien viimeistään ennen taseselvitysjaksoa Taseselvityksikölle ilmoittamiin osakaskohtaisiin tuotanto-osuuksiin. Tuotanto-osuudet ilmoitetaan megawattitunteina.

Osuusvoimalaitoksen osakkaan Tasevastaava vahvistaa taseselvitysjakson aikana käytetäänkö ennen taseselvitysjaksoa ilmoitettua osakaskohtaista tuotanto-osuutta kiinteänä osakkaan toteutuneena tuotantona taseselvitysjaksolle. Muulloin osakkaan toteutunut tuotanto lasketaan kaikkien osuusvoimalaitoksen tuotanto-osuuksien suhteessa huomioiden vahvistetut kiinteät osuudet.

Jos osuusvoimalaitoksen kiinteiksi vahvistettujen tuotanto-osuuksien yhteenlaskettu energia on suurempi kuin kyseisen taseselvitysjakson osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto, niin toteutunut tuotanto jaetaan ainoastaan kiinteiksi vahvistettujen tuotanto-osuuksien suhteessa osakkaille.

Jos kaikki osuusvoimalaitoksen ennen taseselvitysjaksoa ilmoitetut tuotanto-osuudet on taseselvitysjaksolla vahvistettu tai vahvistamatta käytettäviksi kiinteinä osuuksina taseselvitysjaksolle, osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan ennen taseselvitysjaksoa ilmoitettujen tuotanto-osuuksien suhteessa.

Jos osuusvoimalaitoksen yhdenkään osakkaan taseselvitysjakson tuotanto-osuutta ei ole ilmoitettu ennen taseselvitysjaksoa, niin osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan osakkaiden tuotannon perusjakosuhteiden mukaisesti.

Jos osuusvoimalaitoksen kaikki osakkaat ilmoittavat ennen taseselvitysjaksoa tuotanto-osuudekseen nollan, niin osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan osakkaiden tuotannon perusjakosuhteiden mukaisesti.

Tarkempi ohjeistus tuotanto-osuuksien ja niiden vahvistusten toimittamisesta löytyy Taseselvitysyksikön *Osuusvoimalaitosten tuotanto-osuuksien käsittely* – ohjeistuksesta.

Osuusvoimalaitoksen osakaskohtaisen tuotantoyksikön toteutuneen tuotannon laskemisessa ja raportoinnissa huomioidaan taseselvitysjakson aikana Fingridille sähkömarkkina-alueissa määritellyn järjestelmävastuun toteuttamiseksi tehdyt tuotantoyksikköön kohdistuneet osakaskohtaiset tasepoikkeamakorjaukset.

Mittausalueen verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä vastaa edellä mainittujen osuusvoimalaitoksen toteutuneiden osakaskohtaisten tuotantojen laskennasta ja tietojen raportoinnista Taseselvitysyksikölle.

8 Taseselvitystietojen raportointi

Markkinaosapuoli raportoi taseselvitystiedot Taseselvitysyksikölle sanomina tai Online-palvelun kautta. Raportoitujen tietojen perusteella Taseselvitysyksikkö selvittää Tasevastaavien tasepoikkeamat.

Taseselvitysyksikkö raportoi taseselvitystiedot Markkinaosapuolille sanomina tai Online-palvelun kautta.

8.1 Tasevastaava vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoinnista

Tasevastaavan tulee raportoida taseselvitystietoja kohdan 7.1.1. mukaisesti.

8.1.1 Kiinteät toimitukset

Tasevastaavan tulee raportoida Taseselvitysyksikölle tasevastuunsa sähkönmyyjäkohtaiset vastapuolittain eriteltyt kiinteiden toimitusten lopulliset taseselvitysjakson tiedot ennen kyseisen taseselvitysjakson alkua.

Edellisestä kohdasta poiketen vain nimitetty sähkömarkkinaoperaattori raportoi ylläpitämiensä vuorokausimarkkinoiden ja päivänsisäisten markkinoiden sähkömyyjäkohtaiset vastapuolittain eriteltyt sähköpörssi-kaupat, mukaan luettuna tarjousalueiden väliset kaupat. Päivänsisäisten markkinoiden osalta sähkömarkkinaoperaattorin tulee raportoida alustavat tiedot toimituksista ennen taseselvitysjakson alkua ja lopulliset taseselvitysjakson tiedot toimituksista viimeistään toimituspäivää seuraavana 13 päivänä kello 12 (CET) mennessä.

8.2 Verkonhaltija vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoinnista

Verkonhaltijan tulee raportoida Taseselvitysyksikölle alustavat tiedot toimituksista toimituspäivää seuraavana toisena päivänä kello 11 mennessä ja lopulliset tiedot toimituksista toimituspäivää seuraavana 11 päivänä kello 24 mennessä.

8.2.1 Rajapistesummat

Verkonhaltija raportoi mittausalueensa rajapistemittausten summatiedot muihin mittausalueisiin nähden.

8.2.2 Tuotanto

Verkonhaltija raportoi yli 1 MW tuotantoyksiköiden taseselvitysjakson mitatut tiedot tuotantoyksiköittäin Taseselvitysyksikölle. Myyjän alle 1 MW pientuotannon voi netottaa kulutuksen kanssa eikä sitä tarvitse raportoida. Poikkeuksena edelliseen sähkön myyjän alle 1 MW pientuotannon summa, joka ylittää sähkön myyjän kulutuksen mittausalueella, on raportoitava erikseen.

Sähköteholtaan yli 1 MW:n varavoimageneraattorit, energiavarastot tai muut pientuotantolaitteet, jotka on tarkoitettu vain väliaikaiseen käyttöön tai häiriötilanteita varten, käsitellään kuten alle 1 MW pientuotanto.

8.2.3 Kulutus

Verkonhaltija raportoi Taseselvitysyksikölle taseselvitysjakson sähkönmyyjittäin eriteltyt summatiedot mittausaluekohtaisesti. Summatiedot raportoidaan seuraavasti eriteltyinä:

- Mitattu kulutus
- Tyypikuormituskäyrän avulla laskettu kulutus
- Häviöt
 - Mittausaluekohtaiset häviöt lasketaan rajapistesumman, mitatun tuotannon ja mitatun kulutuksen perusteella seuraavalla tavalla: häviöt = – (rajapistesumma + mitattu tuotanto + mitattu kulutus + tyypikuormituskäyrän avulla laskettu kulutus).

8.3 Taseselvitysyrityksen raportointiperiaatteet

Taseselvitysyritys raportoi:

1) taseselvittäjälle alustavat taseselvitystiedot toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset taseselvitystiedot viimeistään 13. päivänä toimituspäivän jälkeen, jotka liittyvät sen taseselvitystehtävän suorittamiseen;

2) Tasevastaavalle alustavat tasesähköyrityksen ja Tasevastaavan väliset sähkötoimitukset toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset

tasesähköyksikön ja Tasevastaavan väliset sähkötoimitukset viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen;

3) sähkömarkkinoiden osapuolelle taseselvittäjien ilmoittamat alustavat taseselvitystiedot toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset taseselvitystiedot viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen, jotka koskevat osapuolta itseään;

4) ulkomaiselle osapuolelle valtakunnallisen markkinatasealueen rajan ylittävät alustavat sähkötoimitukset toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset sähkötoimitukset viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen.

8.4 Tietojen toimittaminen

Toimitettavan tiedon tulee olla vastaanottajalla asetettuun määräaikaan mennessä. Viimeisin määräajassa toimitettu tieto korvaa aiemman samaa asiaa koskevan tiedon.

8.5 Kalenteri ja aikavyöhykkeet

Pohjoismainen taseselvitysmalli käyttää pohjoismaista yhdistelmäkalenteria, jossa näkyvät kaikkien mukana olevien maiden kansalliset pyhäpäivät. Pohjoismainen kalenteri löytyy Taseselvitysyksikön verkkosivustolta.

Pohjoismainen taseselvitysmalli noudattaa Keski-Euroopan aikaa (CET), Keski-Euroopan kesäaikaa (CEST) ja 24-tuntista kelloa (klo 10 illalla kirjoitetaan 22.00) toiminnas-

saan (esim. laskutuksessa ja tasepoikkeamien selvityksessä). Kaikkien Taseselvitysyksikön kanssa toimivien Markkinaosapuolten on noudatettava tätä toimintatapaa. Pohjoismainen taseselvitysmalli käyttää myös talvi- ja kesäajan siirtymää. Maaliskuun viimeisessä sunnuntaissa on 23 tuntia ja lokakuun viimeisessä sunnuntaissa on 25 tuntia.

Poikkeuksen muodostaa verkonhaltijoiden taseselvitystietojen raportointi, jossa noudatetaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen mukaisesti Suomen virallista aikaa, huomioiden kesä- ja talviaikasiirtymä.

Rakenteellisten tietojen hallintaa (esim. sähkön myyjän tasevastuuta) täydennetään kunkin maan lainsäädännöllä. Suomessa rakenteellisten tietojen hallinta tapahtuu ItäEuroopan ajassa (EET) ja Itä-Euroopan kesäajassa (EEST).

9 Ehtojen rikkominen

Sopimusosapuolen rikkoessa Sopimuksen ehtoja, on tämän viipymättä annettava toiselle sopimusosapuolelle selvitys rikkomukseen johtaneista syistä ja ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin.

Mikäli rikkomus on toistuva tai muuten olennainen, eikä rikkomusta ole korjattu toisen osapuolen asettamassa kohtuullisessa ajassa, voi toinen osapuoli purkaa sopimuksen.

Lisäksi Fingridillä on oikeus purkaa Sopimus päättymään välittömästi, jos Tasevastaava asetetaan selvitystilaan, Tasevastaavan oma pääoma rekisteröidään negatiiviseksi, Tasevastaava laiminlyö maksunsa, asetetaan konkurssiin, osoittaa muita merkkejä maksukyvyttömyydestä tai muuten rikkoo törkeästi Sopimusta. Fingridillä on vastaava oikeus myös, jos Tasevastaavalla ei ole voimassa olevaa taseselvitys sopimusta Taseselvitysyksikön kanssa.

10 Vahingonkorvaus

Sopimusosapuolet eivät ole vastuussa vahingosta, joka on aiheutunut Sopimuksen piiriin kuuluvasta suorituksesta, ellei vahingon osoiteta aiheutuneen sopimusosapuolen tai tämän toimeksiannosta toimivan tuottamuksesta, jota ei voida pitää vähäisenä. Sopimusosapuolet eivät ole vastuussa toisilleen epäsuorista tai välillisistä vahingoista kuten esimerkiksi saamatta jääneestä voitosta tai sopimusosapuolen kolmannelle osapuolelle maksamista vahingonkorvauksista eikä muistakaan seurannaisvahingoista, ellei vahinkoa ole aiheutettu tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella taikka salassapitovelvoitteen rikkomisella.

11 Ylivoimainen este

Fingridillä on oikeus ylivoimaisen esteen (force majeure) sattuessa rajoittaa Sopimuksen mukaista palvelua tai keskeyttää se kokonaan ottaen huomioon pakottavan lainsäädännön vaatimukset.

Ylivoimaiseksi esteeksi katsotaan sellainen tapahtuma, jota Fingrid ei ole voinut estää kohtuullista huolellisuutta noudattaen ja joka tekee Fingridin Sopimuksen mukaisen palvelun mahdottomaksi tai vaikeuttaa sitä olennaisesti tai tekee sen taloudellisesti tai muuten kohtuuttomaksi.

Ylivoimaisia esteitä ovat sota, sisäiset levottomuudet, ilkeävalta, sabotaasi, räjähdys, lakko tai avainryhmän työnseisaus, tai muu vaikutuksiltaan yhtä merkittävä ja epätavallinen syy.

Ylivoimaisen esteen ilmaantumisesta samoin kuin sen poistumisesta Fingrid ilmoittaa Tasevastaavalle viivytyksettä.

23.5.2022 Energiaviraston 30.11.2023 vahvistamat muutokset muutosmerkinnöin

Tunnus: FG-2023/241

Liite 1

TASEVASTUUTA JA TASESELVITYSTÄ KOSKEVA KÄSIKIRJA

OSA 2:

FINGRID OYJ:N YLEISET TASESELVITYKSEN EHDOT

1	Johdanto	3
1.1	Määritelmät	3
2	Tasevastaavaksi ryhtymisen vaatimukset	5
3	Valtakunnallinen taseselvitys	5
4	Tasevastuun järjestäminen sähkönkäyttöpaikassa (avointen toimitusten ketju)	6
5	Tasevastaavan vastuut	6
6	Tasevastaavan asettamat vakuudet	7
7	Rakenteellisten tietojen raportointi	8
7.1	Raportointivastuut ja aikataulut	8
7.1.1	Tasevastaava vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoimisesta ja ylläpidosta	8
7.1.2	Verkonhaltija vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoimisesta ja ylläpidosta	9
7.1.3	Rakenteellisten tietojen raportoinnin aikataulut	10
7.1.4	Osuusvoimalaitosten käsittely	10
8	Taseselvitystietojen raportointi	11
8.1	Tasevastaava vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoimisesta	11
8.1.1	Kiinteät toimitukset	11
8.2	Verkonhaltija vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoimisesta	12
8.2.1	Rajapistesummat	12
8.2.2	Tuotanto	12
8.2.3	Kulutus	12
8.3	Taseselvitysyksikön raportointiperiaatteet	12
8.4	Tietojen toimittaminen	13
8.5	Kalenteri ja aikavyöhykkeet	13
9	Ehtojen rikkominen	13
10	Vahingonkorvaus	14
11	Ylivoimainen este	14

Johdanto

Tämä käsikirjan osa sisältää taseselvitykseen liittyvät ehdot, edellytykset ja yleiset menettelytavat, joilla määritellään tasevastaavan (jäljempänä Tasevastaava) taseselvitystä koskevat oikeudet, vastuut ja velvollisuudet. Yleisten taseselvitysehtojen lähtökohtana ovat sähkömarkkinalain järjestelmävastuuta ja taseselvitystä koskevat säännökset, Valtioneuvoston asetus sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta, Työ- ja elinkeinoministeriön asetus sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/943 sähkön sisämarkkinoista, komission asetus sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista (EU) 2017/2195 (jäljempänä EBGL), sekä suuntaviivaa tarkentava ACERin päätös 18/2020 tasepoikkeaman selvityksen harmonisoidusta metodologiasta - Annex I, Methodology for the harmonisation of the main features of imbalance settlement (jäljempänä ACER päätös).

Tasevastaava on sähkömarkkinoiden osapuoli mukaan lukien nimitetty sähkömarkkinaoperaattori, joka tasapainottaa sähkön tuotantonsa ja hankintansa sekä sähkön käyttönsä ja toimitustensa erotuksen Fingridin toimittamalla sähköllä Suomen tasepoikkeama-alueella, joka on yhtä kuin vuorokausimarkkinan Suomen tarjousalue (markkinatasealue). Tämä alue vastaa myös Suomen tasepoikkeamahinta-alueita.

1.1

Määritelmät

Tässä asiakirjassa käytetään seuraavia määritelmiä:

Avoimella toimituksella tarkoitetaan sähköntoimitusta, jossa sähköntoimittaja toimittaa asiakkaalleen kaiken tämän tarvitseman sähkön, sekä sähköntoimitusta, jossa sähköntoimittaja tasapainottaa asiakkaan sähköntuotannon ja -hankinnan sekä sähkönkäytön ja -toimituksen erotuksen toimittamalla puuttuvan sähkömäärän tai vastaanottamalla ylijäämän kunkin taseselvitysjakson aikana.

Avointen toimitusten ketju Jokaisen sähkömarkkinoiden osapuolen tulee kuulua avointen toimitusten ketjuun, jossa viimeisenä avoimena toimittajana on järjestelmävastaava Fingrid.

Jaetulla määrällä tarkoitetaan järjestelmään fyysisesti syötettyä tai siitä otettua ja tasevastaavalle osoitettua energiamäärää, jota käytetään kyseisen tasevastaavan tasepoikkeaman laskennassa (tuotannot, kulutukset, mittausalueiden tasepoikkeamat).

Kiinteällä toimituksella tarkoitetaan toimitusta, jossa sähkön myyjä toimittaa asiakkaalleen ennalta sovitulla taseselvitysjaksolla ennalta sovitun sähkömäärän.

Lopputilanteella tarkoitetaan tasevastaavan taseessa olevien kauppohen energiamäärää (kiinteät toimitukset ja tasepoikkeamakorjaukset), jota käytetään kyseisen tasevastaavan tasepoikkeaman laskennassa;

Mittausalueella tarkoitetaan kantaverkkoa, suurjännitteistä jakeluverkkoa, jakeluverkkoa, suljettua jakeluverkkoa tai niiden osaa taikka kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä sähköverkkoa, joka muodostaa oman selvitysalueensa taseselvityksessä. Fyysistä aluetta, jossa kahden mittausalueen välillä siirrettävän sähkön määrä, kulutus ja tuotanto voidaan mitata. Mittausalue voi sisältää sekä tuotantoa että kulutusta, mutta myös vain toista näistä.

Nimitetyllä sähkömarkkinaoperaattorilla tarkoitetaan markkinaoperaattoria, jonka toimivaltainen viranomaisen on nimennyt toteuttamaan yhteen kytkettyihin vuorokausimarkkinoihin tai päivänsisäisiin markkinoihin liittyviä tehtäviä;

Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook –ohjekirjalla tarkoitetaan taseselvitysyrityksen Fingridin toimeksiannosta ylläpitämää tasevastausta ja taseselvitystä koskevaa Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjaa (Ohjekirja), joka on näiden ehtojen mukainen ja sisältää näitä ehtoja tarkentavia toimintatapoja, sekä tarkemman kuvauksen taseselvityksen toteuttamisesta.

Osuusvoimalaitoksella tarkoitetaan voimalaitosta, jonka tuotanto jaetaan voimalaitososuuksien haltijoille osuusvoimalaitosten käsittelyn mukaisesti taseselvitysjaksoittain.

Rajapistekaupalla tarkoitetaan kahden eri markkinatasealueisiin kuuluvan mittausalueen välillä syntyvää rajapistesummaa, joka on ostettava tai myytävä.

Rajapistesummalla tarkoitetaan kahden mittausalueen välisten mittausten summaa, jonka arvoa käytetään sähkötaseiden selvittämisessä.

Siirtoalueella tarkoitetaan maantieteellistä aluetta, jossa voimalaitokset, kulutuskohteet ja energiavarastot sijaitsevat. Suomessa on kolme siirtoaluetta; etelä, keski ja pohjoinen. Siirtoalueiden maantieteellinen sijainti on esitetty Fingridin kotisivuilla olevassa Siirtoalueiden karttakuvassa.

Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköllä tarkoitetaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toimintayksikköä tai tytäryhtiötä, joka hoitaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvia tehtäviä (SML 49 a §).

Säätöobjektilla tarkoitetaan yhden tai useamman generaattorin ja tuotantoyrityksen ryhmää yhdellä siirtoalueella. Säätöobjekti voi sisältää vain yhden tyyppistä tuotantolajia (tuuli-, vesi-, ydinvoima jne.). Säätöobjektia kohden voi olla vain yksi tasevastaava.

Tasepalvelun tarjoajalla tarkoitetaan markkinaosapuolta, jonka reservejä tarjoavat yksiköt tai reservejä tarjoavat ryhmät pystyvät tarjoamaan tasepalveluja siirtoverkonhaltijoille.

Tasepoikkeamalla tarkoitetaan tasevastaavalle laskettua energiamäärää taseselvitysajaksella, joka vastaa kyseiselle tasevastaavalle jaetun määrän ja kyseisen tasevastaavan lopputilanteen välistä erotusta, mukaan lukien kyseiseen tasevastaavaan mahdollisesti sovellettu tasepoikkeamakorjaus, tietyinä taseselvitysjaksona.

Tasepoikkeamakorjauksella tarkoitetaan tasepalvelun tarjoajalta saatua tasesähköä vastaavaa energiamäärää, jota liittävä siirtoverkonhaltija soveltaa taseselvitysajaksella kyseessä oleviin tasevastaaviin ja jota käytetään kyseisten tasevastaavien tasepoikkeaman laskennassa.

Taseselvitysajaksella tarkoitetaan aikayksikköä, jolla tasevastaavien tasepoikkeamat lasketaan.

Taseselvityksellä tarkoitetaan taloudellista selvitysmekanismia, jonka mukaisesti tasevastaavilta peritään maksu tai niille maksetaan niiden tasepoikkeamista.

Taseselvitysyksiköllä tarkoitetaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toimintayksikköä, tytäryhtiötä tai osakkuusyhtiötä, joka huolehtii valtakunnalliseen taseselvitykseen liittyvistä tehtävistä.

Tasesähköllä tarkoitetaan Tasepalvelun tarjoajan tarjoamaa sähköenergiaa, jota siirtoverkonhaltija käyttää verkon tasapainottamiseen.

Tasevastaavalla tarkoitetaan sähkömarkkinoiden osapuolta, joka vastaa kyseisen markkinaosapuolen tasepoikkeamista ja jolla on voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingridin kanssa. Toisin sanoen osapuolen avoin toimittaja on Fingrid.

Tasevastuulla tarkoitetaan vastuuta siitä, että sähkökaupan osapuolen tuotanto ja hankinta kattavat tämän kulutukset ja sähkön toimitukset kunkin taseselvitysjakson aikana. Kaikki sähkökaupan osapuolet ovat tasevastuullisia.

Tehokaupalla tarkoitetaan Fingridin tekemiä taseselvitysjakson aikaisia tehokauppoja tasehallinnan sekä tarvittaessa muun järjestelmävastuun hoitoon liittyviin tarpeisiin. Tehokaupoista kirjataan taseselvitykseen tasepoikkeamakorjaus, jota sovelletaan taseselvitysjaksolla kyseessä oleviin tasevastaaviin ja jota käytetään kyseisten tasevastaavien tasepoikkeaman laskennassa.

2 Tasevastaavaksi ryhtymisen vaatimukset

Tasevastaavaksi ryhtymisen vaatimukset:

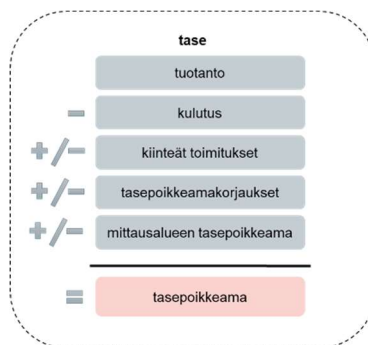
- tulee olla laillisesti kotivaltionsa lainsäädännön mukaan rekisteröity oikeushenkilö;
- tulee olla rekisteröitynyt jäsenvaltion kansalliselle sääntelyviranomaiselle EU 1227/2011 (REMIT) asetuksen mukaisesti;
- tulee olla Taseselvitysyksikön hyväksymä selvitystili;
- tulee asettaa vakuudet Taseselvitysyksikölle;
- tulee olla valmius vastaanottaa laskuja Taseselvitysyksiköltä;
- tulee rekisteröityä sekä ilmoittaa vaaditut rakenteelliset tiedot Taseselvitysyksikölle.

3 Valtakunnallinen taseselvitys

Taseselvityksessä selvitetään sähkömarkkinoilla toimivien osapuolten väliset sähköntoimitukset (Markkinaosapuoli). Tasepoikkeamat lasketaan kullekin Tasevastaavalle kiinteiden toimitusten (ml. sähköpörssikaupat), kulutuksen ja tuotannon sekä taseselvitysjakson aikaisten tasepoikkeamakorjausten (tehokauppojen ja muiden taseselvitykseen kohdennettujen reservienergioiden) perusteella kuvan 1 mukaisesti. Kukin Tasevastaava on taloudellisessa vastuussa tasepoikkeamastaan.

Taseselvitysyksikkö vastaa Tasevastaavien taseiden selvittämisestä ja tasepoikkeamien laskutuksen suorittamisesta Fingridin toimeksiannosta.

Taseselvitysyksikkö laskee Tasevastaavan tasepoikkeamaa automaattisesti taseselvitysjaksoittain 13. päivään saakka toimituspäivän jälkeisestä päivästä. Kyseisenä aikana Tasevastaava voi pyytää taseselvitysyksiköltä tasepoikkeaman uudelleenlaskentaa virheen havaitessaan.

Kuva 1. tasepoikkeaman laskenta

4 Tasevastuun järjestäminen sähkökäyttöpaikassa (avointen toimitusten ketju)

Sähkökäyttäjällä tulee olla yksi avoin toimittaja (sähkönmyyjä) kunkin sähköverkkoon liitetyn sähkökäyttöpaikkansa sähkökäyttöä varten. Sähköntuottajalla, joka syöttää sähköä sähköverkkoon siinä siirrettäväksi, tulee olla yksi avoin toimittaja (sähkönmyyjä) kunkin sähköverkkoon liitetyn sähkökäyttöpaikkansa sähköntuotantoa ja siihen liittyvää sähkökäyttöä varten. Osuusvoimalaitosten tuotanto-osuudet jaetaan tämän estämättä kappaleen 6.1.4 Osuusvoimalaitosten käsittely mukaisesti.

Avoimen toimittajan (sähkönmyyjän) tulee osoittaa sähkömarkkinoiden osapuolelle suorittamalleen avoimelle toimitukselle Tasevastaava, joka tämän avoimen toimituksen tai siihen ulottuvan katkeamattoman avointen toimitusten ketjun välityksellä tasapainottaa kysymyksessä olevaan avoimeen toimitukseen perustuvan sähköntuotannon ja -hankinnan sekä sähkönkäytön ja -toimituksen osapuolelle.

5 Tasevastaavan vastuut

Tasevastaava on Markkinaosapuoli, jolla on voimassa oleva sopimus Taseselvitysyksikön ja Fingridin kanssa. Tasevastaavan vastuita ovat seuraavat:

- Tulee olla voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingridin kanssa;
- Tulee olla voimassa oleva taseselvityssopimus Taseselvitysyksikön kanssa;
- Tulee raportoida taseeseensa liittyvät kiinteät toimitukset Taseselvitysyksikölle ja tarkastaa niiden oikeellisuus;
- Olla taloudellisessa vastuussa tasepoikkeamastaan;
- Selvittää tasevastuunsa tasepoikkeamat taseselvitysyksikön kanssa;
- Tulee ylläpitää ajantasaiset taseselvityksen rakenteelliset tiedot;
- Kaikkien Taseselvitysyksikön raportointien tietojen tarkistaminen ja poikkeamista ilmoittaminen;
- Tulee ilmoittaa Taseselvitysyksikölle taseessaan olevat sähkönmyyjät mittausaluekohtaisesti, erikseen tuotannolle ja kulutukselle; ja
- Tulee suunnitella sähkötaseensa tasapainoon taseselvitysjaksoittain.

6 Tasevastaavan asettamat vakuudet

Kunkin tasevastaavan on asetettava vakuus siltä varalta, että tasevastaava ei pysty täyttämään velvoitteitaan. Vakuus voidaan asettaa käteistalletuksena vakuustilille, pankkitakuuna tai näiden yhdistelmänä. Näitä ehtoja tarkentavia toimintatapoja, sekä tarkempi kuvaus vakuuksien toteuttamisesta löytyvät taseselvitysryhmän Fingridin toimeksiannosta ylläpitämästä tasevastuuta ja taseselvitystä koskevasta Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjasta.

Vakuusvaatimukset lasketaan viikoittain uusimman tase- ja hintatiedon perusteella. Vastapuoliriski vaihtelee oleellisesti eri aikoina, riippuen hintatasoista ja tuotannon ja kulutuksen volyymeista. **FingrideSett** seuraa riskitilannetta viikon aikana ja laskee vakuusvaateet tarvittaessa uudelleen. Vakuuden suuruus vastaa mahdollisimman hyvin todellista vastapuoliriskiä, kun vakuusvaateet muuttuvat markkinatilanteen muuttuessa.

Jos tasevastaava ei pysty asettamaan vaadittua vakuussummaa, tämä katsotaan taseselvityssopimuksen ehtojen vakavaksi rikkomiseksi. Jos tasevastaava ei pysty korjaamaan vakuuttaan riittävälle tasolle, tasevastaavan tasepalvelu- ja taseselvityssopimukset voidaan purkaa välittömästi.

Vastapuoliriski koostuu seuraavista osista:

1. Taseselvitysajaksot, joilta taseselvityssummat on laskutettu, mutta ei vielä maksettu.
2. Taseselvitysajaksot, joilta taseselvityssummat ovat tiedossa, mutta niitä ei ole vielä laskutettu.
3. Taseselvitysajaksot, joiden aikana tasevastaava on ollut aktiivinen, mutta joiden osalta tasepoikkeamia ei tiedetä. Vain kaupat ja tasepoikkeamakorjaukset tiedossa.
4. Tulevat taseselvitysajaksot, joiden aikana tasevastaava on aktiivinen, mutta joiden osalta tasevastaavan toiminnasta ei ole vielä tietoa.

Kun vakuutta lasketaan, lopulliset taseselvitystiedot ovat saatavilla vain osille 1 ja 2. Kokonaistilanne on siksi arvioitava parhaiden tähän tarkoitukseen saatavilla olevien tietojen perusteella.

Normaalioloissa tasevastaavan vakuusvaade lasketaan seuraavan kaavan mukaisesti:

$$\text{Vakuusvaade} = 3 * (S1 + S2) + \frac{m}{17} * (V1 + V2) * P$$

missä

S1 = kolmen viimeksi laskutetun viikon viikoittaisten laskutettujen volyymimaksujen ja tasepoikkeaman volyymimaksujen summien keskiarvo, sisältäen mahdollisen arvonlisäveron

S2 = kolmen viimeksi laskutetun viikon viikoittaisten laskutettujen tasepoikkeamien summien keskimääräiset itseisarvot, sisältäen mahdollisen arvonlisäveron

V1 = kulutusvolyyymi seitsemältä viimeksi selvitetyltä päivältä

V2 = kahdenvälisen kauppojen ja sähköpörssi-kauppojen myynnit seitsemältä viime päivältä, joilta volyymit ovat saatavilla **m = painokerroin:**

-5/14 (V1+V2):n osuudelle, joka on korkeintaan 400 000 MWh

~~1/7 (V1+V2):n osuudelle, joka ylittää 400 000 MWh~~

P = markkinatasealueen tasepoikkeaman hinnan keskihinta seitsemältä viime päivältä, joilta hinnat ovat saatavilla (alkaen 7 päivää ennen kuluvaan päivään ja päättyen kuluvaan päivään edelliseen päivään). Taseselvitysjakson tasepoikkeaman hinnan ollessa negatiivinen käytetään kyseisen taseselvitysjakson osalta keskihinnan laskennassa arvoa 0.

Minimivakuusvaade on ~~40 000 euroa, määriteltä kulloinkin voimassa olevassa Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjassa~~. Mikäli laskettu vakuustaso on alhaisempi kuin minimitaso, käytetään minimitasoa.

Fingrid voi tarvittaessa asettaa vakuuksien kokonaiskertymälle katon laajamittaisen markkinahäiriön estämiseksi. Tällaisessa tilanteessa tasevastaavien vakuusvaateet lasketaan pro rata -periaatteella edellä esitetyn normaalitilanteen kaavan ja asetetun katon perusteella.

~~Vakiokaavaan voidaan tehdä muutoksia silloin, kun se ei vastaa vastapuoliriskiä tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi vakuusvaateet voidaan laskea eri kaavalla tilanteissa, joissa vakiokaavaa ei voida soveltaa tietyille tasevastaavalle.~~

7 Rakenteellisten tietojen raportointi

Jokaisen Markkinaosapuolen on rekisteröidyttävä Taseselvitysyksikölle saadakseen osapuolitunnuksensa käyttöön valtakunnallisessa taseselvityksessä, voidakseen toimia markkinoilla ja saadakseen oikeudet omiin taseselvitystietoihinsa. Rekisteröityminen tehdään Taseselvitysyrityksen kotisivuillaan julkaiseman Service request yhteydenottopalvelun kautta. Markkinaosapuolet ovat vastuussa rekisteröitymisestä ja omien tietojensa ajantasaisuudesta.

Taseselvitysyritys ylläpitää rakenteellisia tietoja Tasavastaavien, verkkoyhtiöiden ja Fingridin antamien tietojen perusteella.

Rakenteelliset tiedot ovat tietoja Markkinaosapuolista ja niiden suhteista toisiinsa (esim. Tasevastaavan ja sähkön myyjän suhde) sekä markkinaobjekteista ja markkinaobjektiliitynnöistä (esim. sähkön myyjän ja mittausalueen suhde). Määritelmät löytyvät taseselvitysyrityksen kulloinkin voimassa olevasta Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjasta. Jokainen Markkinaosapuoli on vastuussa rakenteellisten tietojen toimittamisesta ja ajantasaisuudesta.

7.1 Raportointivastuut ja aikataulut

Taseselvitysyritys vastaanottaa Online-palvelun kautta Tasevastaavilta ja verkkoyhtiöiltä rakenteellisia tietoja taseselvitysjärjestelmään, jossa Taseselvitysyritys tarkistaa tiedot. Kun Taseselvitysyritys on hyväksynyt rakenteelliset tiedot, Taseselvitysyritys julkaisee kyseiset tiedot tietoihin oikeutetuille Markkinaosapuolille Online-palvelussa.

7.1.1 Tasevastaava vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoinnista ja ylläpidosta

- Yrityksen tulee rekisteröityä Tasevastaavaksi;
- Omien yhteystietojensa ylläpito;
- Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelun piirissä olevien tasevastaavien, sekä Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluun

liittyvien tasevastaavien osalta GS1-yritystunnus ja sen perusteella määritetty osapuolen GLN-tunnus (verkonhaltijan ja tasevastaavan GLN-tunnus ei voi olla sama);

- Mistä sähkönmyyjistä he vastaavat tuotannon, kulutuksen ja kiinteiden kauppojen osalta ja millä mittausalueilla;
- Kiinteiden toimitusten rakenteellisten tietojen hallinnasta niiden sähkönmyyjien osalta, joista Tasevastaava on vastuussa; kiinteän toimituksen voi rekisteröidä jompikumpi Tasevastaavista ja tällöin Taseselvitysyksikkö tiedottaa vastapuolelle, että tämän Tasevastaavan kanssa tehty kiinteä toimitus on rekisteröity;
- Tuotantoyksikön määrittelystä oikealle säätöobjektille;
- Tasevastuunsa osuusvoimalaitoksiksi määriteltävät voimalaitokset, niiden osakkaat (sähkönmyyjät), osakkaiden tuotannon perusjakosuhteet suhdelukuina per osuusvoimalaitos (esim. 3/9) ja osuusvoimalaitosten kapasiteetit sähköpostilla osoitteeseen settlement@esett.com;
- Sähköpörssikauppojen rakenteellisten tietojen ylläpitovastuu on nimitetyllä sähkömarkkinaoperaattorilla; ja
- Nimitetty sähkömarkkinaoperaattori ylläpitää lisäksi omalta osaltaan markkinaalueiden välisiin vuorokausimarkkinoihin ja päivänsisäisiin markkinoihin liittyvien siirtojen rakenteelliset tiedot.

7.1.2 Verkonhaltija vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoimisesta ja ylläpidosta

- Yrityksen rekisteröiminen verkkonhaltijaksi;
- Yhteystietojen ylläpito;
- Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelun piirissä olevien verkkonhaltijoiden, sekä Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluun liittyvien verkkonhaltijoiden osalta GS1-yritystunnus ja sen perusteella määritetty osapuolen GLN-tunnus (verkonhaltijan ja tasevastaavan GLN-tunnus ei voi olla sama);
- Mittausalueen rajapistesummaa koskevat rakenteelliset tiedot; - Mittausalueen kulutusta koskevat rakenteelliset tiedot:
 - sähkönmyyjä, mittausalue, kulutuslaji ja voimassaolo;
 - sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelun piirissä olevien mittausalueille sekä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluun liittyville mittausalueille EIC-Y-tunnus
- Mittausalueen tuotantoyksiköiden rakenteellisten tietojen päivitys:
 - mittausalue, tuotantolaji, voimassaolo, tuotantoyksikön tunnus ja kapasiteetti;
- Tuotannon rakenteellisten tietojen päivitys:

□ sähkönmyyjän nimeäminen tuotantoyksikölle; ja

- Ilmoitettava sähkönmyyjä jokaiselle mittausalueelle, mittausalueen tasepoikkeaman ja rajapistekaupan käsittelyä varten.

7.1.3 Rakenteellisten tietojen raportoinnin aikataulut

Taseselvityksen rakennetiedot on raportoitava seuraavien määräaikojen mukaisesti, vastaavat määräajat koskevat myös rakennetietojen päättymisestä raportointia.

7.1.3.1 Tasevastaavan raportointi

Tasevastaunsa kiinteiden toimitusten rakenteelliset tiedot viimeistään kolme täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksyksikölle).

Tasevastaunsa säätöobjektien määrittäminen tuotantoyksiköille viimeistään yksi täysi vuorokausi ennen toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksyksikölle).

Tasevastaullaan olevan sähkönmyyjän määrittäminen kulutukselle ja tuotannolle mittausalueittain viimeistään 5 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksyksikölle).

Edellisestä poiketen ilmoitus sähkönmyyjän tasevastaun päättymisestä mittausalueella tulee tehdä viimeistään 14 täyttä vuorokautta ennen viimeistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksyksikölle).

7.1.3.2 Verkonhaltijan raportointi

Mittausalueidensa rajapistesummaa koskevat rakenteelliset tiedot viimeistään 7 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksyksikölle).

Mittausalueidensa kulutusten ja pientuotannon rakenteelliset tiedot viimeistään seitsemän täyttä vuorokautta toimituspäivän jälkeen (raportoidaan Taseselvityksyksikölle).

Mittausalueidensa tuotantojen rakenteelliset tiedot viimeistään ensimmäistä toimituspäivää edeltävänä vuorokautena (raportoidaan Taseselvityksyksikölle).

7.1.4 Osuusvoimalaitosten käsittely

Osuusvoimalaitoksesta muodostetaan oma mittausalue, jolla tulee olla yksi verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä, joka vastaa kyseisen mittausalueen taseselvityksestä, kuten esimerkiksi tuotantojen ja muiden taseselvitystietojen laskemisesta ja raportoinnista Taseselvityksyksikölle sekä muille tietoihin oikeutetuille osapuolille. Kyseinen mittausalue muodostetaan vastaavalla tavalla kuin mitkä muut tahansa mittausalueet yhteispohjoismaisessa taseselvitysmallissa eli se eriytetään muista mittausalueista rajapistemittauksin, joista raportoidaan rajapistesummat vastinmittausalueita kohden Taseselvityksyksikölle.

Osuusvoimalaitoksen osakkaat muodostetaan taseselvitykseen yhteispohjoismaisena taseselvitysmallin mukaisina sähkönmyyjinä. Osuusvoimalaitoksesta muodostettavalle mittausalueelle muodostetaan niin monta tuotantoyksikköä kuin on osakasta. Mittausalueen verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä määrittää sähkönmyyjät muodostetuille tuotantoyksiköille.

Osuusvoimalaitoksen Tasevastaavana toimii osuusvoimalaitoksesta muodostetun mittausalueen tasepoikkeaman sähkönmyyjän Tasevastaava.

Osuusvoimalaitoksen toteutuneen tuotannon jako perustuu osuusvoimalaitoksen osakkaiden Tasevastaavien viimeistään ennen taseselvitysjaksoa Taseselvitysyksikölle ilmoittamiin osakaskohtaisiin tuotanto-osuuksiin. Tuotanto-osuudet ilmoitetaan megawattitunteina.

Osuusvoimalaitoksen osakkaan Tasevastaava vahvistaa taseselvitysjakson aikana käytetäänkö ennen taseselvitysjaksoa ilmoitettua osakaskohtaista tuotanto-osuutta kiinteänä osakkaan toteutuneena tuotantona taseselvitysjaksolle. Muulloin osakkaan toteutunut tuotanto lasketaan kaikkien osuusvoimalaitoksen tuotanto-osuuksien suhteessa huomioiden vahvistetut kiinteät osuudet.

Jos osuusvoimalaitoksen kiinteiksi vahvistettujen tuotanto-osuuksien yhteenlaskettu energia on suurempi kuin kyseisen taseselvitysjakson osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto, niin toteutunut tuotanto jaetaan ainoastaan kiinteiksi vahvistettujen tuotanto-osuuksien suhteessa osakkaille.

Jos kaikki osuusvoimalaitoksen ennen taseselvitysjaksoa ilmoitetut tuotanto-osuudet on taseselvitysjaksolla vahvistettu tai vahvistamatta käytettäviksi kiinteinä osuuksina taseselvitysjaksolle, osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan ennen taseselvitysjaksoa ilmoitettujen tuotanto-osuuksien suhteessa.

Jos osuusvoimalaitoksen yhdenkään osakkaan taseselvitysjakson tuotanto-osuutta ei ole ilmoitettu ennen taseselvitysjaksoa, niin osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan osakkaiden tuotannon perusjakosuhteiden mukaisesti.

Jos osuusvoimalaitoksen kaikki osakkaat ilmoittavat ennen taseselvitysjaksoa tuotanto-osuudekseen nollan, niin osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan osakkaiden tuotannon perusjakosuhteiden mukaisesti.

Tarkempi ohjeistus tuotanto-osuuksien ja niiden vahvistusten toimittamisesta löytyy Taseselvitysyksikön *Osuusvoimalaitosten tuotanto-osuuksien käsittely* – ohjeistuksesta.

Osuusvoimalaitoksen osakaskohtaisen tuotantoyksikön toteutuneen tuotannon laskemisessa ja raportoinnissa huomioidaan taseselvitysjakson aikana Fingridille sähkömarkkina-alueissa määritellyn järjestelmävastuun toteuttamiseksi tehdyt tuotantoyksikköön kohdistuneet osakaskohtaiset tasepoikkeamakorjaukset.

Mittausalueen verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä vastaa edellä mainittujen osuusvoimalaitoksen toteutuneiden osakaskohtaisten tuotantojen laskennasta ja tietojen raportoinnista Taseselvitysyksikölle.

8 Taseselvitystietojen raportointi

Markkinaosapuoli raportoi taseselvitystiedot Taseselvitysyksikölle sanomina tai Online-palvelun kautta. Raportoitujen tietojen perusteella Taseselvitysyksikkö selvittää Tasevastaavien tasepoikkeamat.

Taseselvitysyksikkö raportoi taseselvitystiedot Markkinaosapuolille sanomina tai Online-palvelun kautta.

8.1 Tasevastaava vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoinnista

Tasevastaavan tulee raportoida taseselvitystietoja kohdan 7.1.1. mukaisesti.

8.1.1 Kiinteät toimitukset

Tasevastaavan tulee raportoida Taseselvitysyksikölle tasevastaunsa sähkönmyyjäkohtaiset vastapuolittain eriteltyt kiinteiden toimitusten lopulliset taseselvitysjakson tiedot ennen kyseisen taseselvitysjakson alkua.

Edellisestä kohdasta poiketen vain nimitetty sähkömarkkinaoperaattori raportoi ylläpitämiensä vuorokausimarkkinoiden ja päivänsisäisten markkinoiden sähkönmyyjäkohtaiset vastapuolittain eriteltyt sähköpörssi- ja kaupat, mukaan luettuna tarjousalueiden väliset kaupat. Päivänsisäisten markkinoiden osalta sähkömarkkinaoperaattorin tulee raportoida alustavat tiedot toimituksista ennen taseselvitysjakson alkua ja lopulliset taseselvitysjakson tiedot toimituksista viimeistään toimituspäivää seuraavana 13 päivänä kello 12 (CET) mennessä.

8.2 Verkonhaltija vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoinnista

Verkonhaltijan tulee raportoida Taseselvitysyksikölle alustavat tiedot toimituksista toimituspäivää seuraavana toisena päivänä kello 11 mennessä ja lopulliset tiedot toimituksista toimituspäivää seuraavana 11 päivänä kello 24 mennessä.

8.2.1 Rajapistesummat

Verkonhaltija raportoi mittausalueensa rajapistemittausten summatiedot muihin mittausalueisiin nähden.

8.2.2 Tuotanto

Verkonhaltija raportoi yli 1 MW tuotantoyksiköiden taseselvitysjakson mitatut tiedot tuotantoyksiköittäin Taseselvitysyksikölle. Myyjän alle 1 MW pientuotannon voi netottaa kulutuksen kanssa eikä sitä tarvitse raportoida. Poikkeuksena edelliseen sähkön myyjän alle 1 MW pientuotannon summa, joka ylittää sähkön myyjän kulutuksen mittausalueella, on raportoitava erikseen.

Sähköteholtaan yli 1 MW:n varavoimageneraattorit, energiavarastot tai muut pientuotantolaitteet, jotka on tarkoitettu vain väliaikaiseen käyttöön tai häiriötilanteita varten, käsitellään kuten alle 1 MW pientuotanto.

8.2.3 Kulutus

Verkonhaltija raportoi Taseselvitysyksikölle taseselvitysjakson sähkönmyyjittäin eriteltyt summatiedot mittausaluekohtaisesti. Summatiedot raportoidaan seuraavasti eriteltyinä:

- Mitattu kulutus
- Tyypikuormituskäyrän avulla laskettu kulutus
- Häviöt
 - Mittausaluekohtaiset häviöt lasketaan rajapistesumman, mitatun tuotannon ja mitatun kulutuksen perusteella seuraavalla tavalla: häviöt = – (rajapistesumma + mitattu tuotanto + mitattu kulutus + tyypikuormituskäyrän avulla laskettu kulutus).

8.3 Taseselvitysyksikön raportointiperiaatteet

Taseselvitysyksikkö raportoi:

- 1) taseselvittäjälle alustavat taseselvitystiedot toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset taseselvitystiedot viimeistään 13. päivänä toimituspäivän jälkeen, jotka liittyvät sen taseselvitystehtävän suorittamiseen;
- 2) Tasevastaavalle alustavat tasesähköyksikön ja Tasevastaavan väliset sähköntoimitukset toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset tasesähköyksikön ja Tasevastaavan väliset sähköntoimitukset viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen;
- 3) sähkömarkkinoiden osapuolelle taseselvittäjien ilmoittamat alustavat taseselvitystiedot toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset taseselvitystiedot viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen, jotka koskevat osapuolta itseään;
- 4) ulkomaiselle osapuolelle valtakunnallisen markkinatasealueen rajan ylittävät alustavat sähköntoimitukset toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset sähköntoimitukset viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen.

8.4 Tietojen toimittaminen

Toimitettavan tiedon tulee olla vastaanottajalla asetettuun määräaikaan mennessä. Viimeisin määräajassa toimitettu tieto korvaa aiemman samaa asiaa koskevan tiedon.

8.5 Kalenteri ja aikavyöhykkeet

Pohjoismainen taseselvitysmalli käyttää pohjoismaista yhdistelmäkalenteria, jossa näkyvät kaikkien mukana olevien maiden kansalliset pyhäpäivät. Pohjoismainen kalenteri löytyy Taseselvitysyksikön verkkosivustolta.

Pohjoismainen taseselvitysmalli noudattaa Keski-Euroopan aikaa (CET), Keski-Euroopan kesäaikaa (CEST) ja 24-tuntista kelloa (klo 10 illalla kirjoitetaan 22.00) toiminnas-
saan (esim. laskutuksessa ja tasepoikkeamien selvityksessä). Kaikkien Taseselvitysyksikön kanssa toimivien Markkinaosapuolten on noudatettava tätä toimintatapaa. Pohjoismainen taseselvitysmalli käyttää myös talvi- ja kesäajan siirtymää. Maaliskuun viimeisessä sunnuntaissa on 23 tuntia ja lokakuun viimeisessä sunnuntaissa on 25 tuntia.

Poikkeuksen muodostaa verkonhaltijoiden taseselvitystietojen raportointi, jossa noudatetaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen mukaisesti Suomen virallista aikaa, huomioiden kesä- ja talviaikasiirtymä.

Rakenteellisten tietojen hallintaa (esim. sähkön myyjän tasevastuuta) täydennetään kunkin maan lainsäädännöllä. Suomessa rakenteellisten tietojen hallinta tapahtuu ItäEuroopan ajassa (EET) ja Itä-Euroopan kesäajassa (EEST).

9 Ehtojen rikkominen

Sopimusosapuolen rikkoessa Sopimuksen ehtoja, on tämän viipymättä annettava toiselle sopimusosapuolelle selvitys rikkomukseen johtaneista syistä ja ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin.

Mikäli rikkominen on toistuva tai muuten olennainen, eikä rikkomusta ole korjattu toisen osapuolen asettamassa kohtuullisessa ajassa, voi toinen osapuoli purkaa sopimuksen.

Lisäksi Fingridillä on oikeus purkaa Sopimus päättymään välittömästi, jos Tasevastaava asetetaan selvitystilaan, Tasevastaavan oma pääoma rekisteröidään negatiiviseksi, Tasevastaava laiminlyö maksunsa, asetetaan konkurssiin, osoittaa muita merkkejä maksukyvyttömyydestä tai muuten rikkoo törkeästi Sopimusta. Fingridillä on vastaava oikeus myös, jos Tasevastaavalla ei ole voimassa olevaa taseselvitys sopimusta Taseselvitys yksikön kanssa.

10 Vahingonkorvaus

Sopimusosapuolet eivät ole vastuussa vahingosta, joka on aiheutunut Sopimuksen piiriin kuuluvasta suorituksesta, ellei vahingon osoiteta aiheutuneen sopimusosapuolen tai tämän toimeksiannosta toimivan tuottamuksesta, jota ei voida pitää vähäisenä. Sopimusosapuolet eivät ole vastuussa toisilleen epäsuorista tai välillisistä vahingoista kuten esimerkiksi saamatta jääneestä voitosta tai sopimusosapuolen kolmannelle osapuolelle maksamista vahingonkorvauksista eikä muistakaan seurannaisvahingoista, ellei vahinkoa ole aiheutettu tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella taikka salassapitovelvoitteen rikkomisella.

11 Ylivoimainen este

Fingridillä on oikeus ylivoimaisen esteen (force majeure) sattuessa rajoittaa Sopimuksen mukaista palvelua tai keskeyttää se kokonaan ottaen huomioon pakottavan lainsäädännön vaatimukset.

Ylivoimaiseksi esteeksi katsotaan sellainen tapahtuma, jota Fingrid ei ole voinut estää kohtuullista huolellisuutta noudattaen ja joka tekee Fingridin Sopimuksen mukaisen palvelun mahdottomaksi tai vaikeuttaa sitä olennaisesti tai tekee sen taloudellisesti tai muuten kohtuuttomaksi.

Ylivoimaisia esteitä ovat sota, sisäiset levottomuudet, ilkeävalta, sabotaasi, räjähdys, lakko tai avainryhmän työnseisaus, tai muu vaikutuksiltaan yhtä merkittävä ja epätavallinen syy.

Ylivoimaisen esteen ilmaantumisesta samoin kuin sen poistumisesta Fingrid ilmoittaa Tasevastaavalle viivytyksettä.

Tasepalvelusopimuksen liite 2

MAKSUKOMPONENTIT JA MAKSUJEN MÄÄRÄYTYMINEN

Tässä liitteessä kuvatut maksukomponentit ovat käytössä valtakunnallisessa taseselvityksessä ja tasehallinnassa. Maksuilla katetaan tasepalveluun kohdistuvat kustannukset mukaan lukien kohtuullinen tuotto. Liitettä laadittaessa on otettu huomioon kansallisen ja EU-lainsäädännön tasepalveluille ja niiden hinnoitteluille asettamat vaatimukset (kts. Liite 1 osat 1 ja 2 Johdanto) sekä erityisesti ACERin päätös 18/2020 tasepoikkeaman selvityksen harmonisoidusta metodologiasta - Annex I, Methodology for the harmonisation of the main features of imbalance settlement (jäljempänä ACER päätös).

Fingrid on antanut valtakunnalliseen taseselvitykseen liittyvät operatiiviset toiminnot (ml. laskutuksen) eSett Oy:n (Taseselvitysyksikkö) tehtäväksi.

Asiakirjassa käytetään seuraavia määritelmiä:

Tasepoikkeaman hinnalla tarkoitetaan tasepoikkeaman hintaa kumpaankin suuntaan kullakin taseselvitysjaksolla; hinta voi olla positiivinen, nolla tai negatiivinen.

Tasepoikkeaman myyntihinnalla tarkoitetaan Fingridin tasevastaavalle myymän tasepoikkeaman hintaa.

Tasepoikkeaman ostohinnalla tarkoitetaan Fingridin tasevastaavalta ostaman tasepoikkeaman hintaa.

Tasevastaavalla tarkoitetaan sähkömarkkinoiden osapuolta, joka vastaa kyseisen markkinaosapuolen tasepoikkeamista. Jolla on voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingridin kanssa. Toisin sanoen osapuolen avoin toimittaja on Fingrid.

Tehokaupalla tarkoitetaan Fingridin tekemiä tunninaikaisia tehokauppoja tasehallinnan sekä tarvittaessa muun järjestelmävastuun hoitoon liittyviin tarpeisiin. Tehokau-poista kirjataan taseselvitykseen tasepoikkeamakorjaus, jota sovelletaan taseselvitysjaksolla kyseessä oleviin tasevastaaviin ja jota käytetään kyseisten tasevastaavien tasepoikkeaman laskennassa.

Tehoreservin ajoon otolla tarkoitetaan tilannetta, jossa tasehallintaresurssit käytetään loppuun ja Fingrid tekee tehoreserviyksikölle ajoonottoopyynnön Fingridin määräämälle teholle.

1 Maksukomponentit

Tasevastaava maksaa tässä kappaleessa kuvatut kulloinkin voimassaolevat maksut Taseselvitysyrityksen toteuttamaan taseselvitykseen perustuen. Voimassa olevat kiinteät yksikköhinnat viikkomaksulle, tuotannon ja kulutuksen volyyymmaksulle ja tasepoikkeaman volyyymmaksulle julkaistaan Fingridin verkkosivuilla.

Maksu	Yksikkö
Viikkomaksu	€/Viikko
Tuotannon ja kulutuksen volyyymmaksu	€/MWh
Tasepoikkeaman volyyymmaksu	€/MWh
Tasepoikkeaman hinta	€/MWh

2 Hinnoitteluperiaatteet

2.1 Viikkomaksu

Tasevastaavalta perittävä kiinteä viikkomaksu.

2.2 Tuotannon ja kulutuksen volyyymmaksu

Kaikelle Tasevastaavan kyseisellä taseselvitysjaksolla toteutuneelle tuotannolle ja kulutukselle lasketaan tuotannon ja kulutuksen volyyymmaksu.

Maksukomponenttia sovelletaan ulkomaanyhteisissä seuraavasti:

- EU:n ja EEA:n sisäisillä yhteyksillä ei sovelleta erillistä maksua.
- Venäjän yhteyksillä tapahtuneelle tuonnille ja viennille lasketaan tuotannon ja kulutuksen volyyymmaksu. Venäjän yhteyksien osalta Fingrid perii rajasiirto-palvelumaksuja (Agreement on transmission service on Fingrid's cross-border connections between Russia and Finland), jotka sisältävät tuotannon ja kulutuksen volyyymmaksut.
- Toteutunut tuonti tai vienti ei vaikuta Tasevastaavan tuotannon ja kulutuksen volyyymmaksuun.

2.3 Tasepoikkeaman volyyymmaksu

Tasevastaava maksaa Fingridille kiinteän tasepoikkeaman volyyymmaksun jokaista Fingridin Tasevastaavalle myymää ja tältä ostamaa käyttötunnin osalta netotettua tasepoikkeaman megawattituntia kohti. Tasepoikkeama lasketaan liitteen 1 osan 2 kappaleen 3 mukaisesti.

2.4 Tasepoikkeaman hinta

Tasepoikkeamalle sovelletaan yksihintajärjestelmää eli tasepoikkeaman osto- ja myyntihinnat ovat samansuuruiset. Fingridin taseselvitysjaksoilla Tasevastaavalle myymän (tasevastaavan negatiivinen tasepoikkeama) ja Fingridin Tasevastaavalta ostaman (tasevastaavan positiivinen tasepoikkeama) tasepoikkeaman hinta (ACER päätös, artiklan 9 mukaisesti) on ylössääätöjaksolla ylössääätöhinta ja alassääätöjaksolla alassääätöhinta.

Mikäli lain ”sähköntuotannon ja kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä 1239/2021” mukaisesti Tehoreserviä on otettu ajoon, tasepoikkeaman hinta määräytyy EU asetuksen 2019/943 artiklan 22 (2) b kohdan mukaisesti kappaleessa 3 esitetyllä tavalla.

3 Tasepoikkeamien hinnoittelu

Tasepoikkeamien hinnoittelun perusteena on vuorokausimarkkinoiden Suomen tarjousalueen hinta sekä mFRR ja aFRR energiamarkkinalla tehtyjen kauppojen perusteella syntyvät taseselvitysjaksokohtaiset FRR energiamarkkinoiden marginaalihinnat.

Mikäli mFRR markkina-aikajakson aikana on tehty sekä ylös- että alassäättöjä, määritellään (ACER päätös, artiklan 8 mukaisesti) taseselvitysjakso ylös- tai alassäättöjaksoksi sen mukaan kumpaan suuntaan on mFRR markkina-aikajakson aikana energiamääräisesti säädetty enemmän.

Mikäli ei ole säädetty ollenkaan tai on säädetty yhtä paljon molempiin suuntiin, käytetään taseselvitysjaksoilla tasepoikkeaman hintana vuorokausimarkkinoiden Suomen tarjousalueen hintaa. Tasepoikkeaman hinta näissä tilanteissa saadaan laskemalla vältetyn aktivoinnin arvo korjattuna insentiivikomponentilla. Vältetyn aktivoinnin arvo lasketaan ensimmäisten mFRR energiamarkkinalla Suomen tarjousalueelle käytettävissä olevien ylös- ja alassäättötarjousten keskiarvona. Insentiivikomponentti lasketaan vältetyn aktivoinnin arvon ja Suomen tarjousalueen hinnan erotuksena.

Taseselvitysjaksoilla, jolloin Tehoreserviä on otettu ajoon, tasepoikkeamat selvitetään käyttäen vähintään toimittamatta jääneen sähkön arvoa (VoLL) tai arvoa, joka on yksi euro päivänsisäisen markkinan teknistä hintarajaa korkeampi, riippuen kumpi näistä on korkeampi.

Fingrid maksaa Tasevastaavalle vastaanotetusta tasepoikkeamasta energiamaksun (positiivinen tasepoikkeama), joka lasketaan kertomalla kunkin taseselvitysjakson energiamäärä tällöin voimassa olleella tasepoikkeaman hinnalla (€/MWh).

Tasevastaava maksaa Fingridille sen toimittamasta tasepoikkeamasta energiamaksun (negatiivinen tasepoikkeama), joka lasketaan kertomalla kunkin taseselvitysjakson energiamäärä tällöin voimassa olleella tasepoikkeaman hinnalla (€/MWh).

3.1 Maksu taseselvitysjakson aikaisista tehokaupoista

Mikäli Tasevastaavan ja Fingridin välillä on ollut tämän sopimuksen liitteen 1 Osan 1 mukaista tehokauppaa, maksetaan näistä erillisellä kaupalla sovittavista energiamääristä liitteen 1 Osan 1 mukainen korvaus.

4 Arvonlisävero sekä muut verot ja maksut

Sopimuksessa mainittujen maksujen lisäksi sopimusosapuolet maksavat kulloinkin voimassa olevan arvonlisäveron sekä muut Sopimukseen kohdistuvat verot ja viranomaisten määräämät maksut.